
Nateshavijayam

नटेशविजयम्

Document Information

Text title : Natesha Vijayam by Venkatakrishna Dikshita

File name : naTeshavijayam.itx

Category : shiva, mahAkAvya

Location : doc_shiva

Author : Venkatakrishna Dikshita

Proofread by : Ruma Dewan

Latest update : April 5, 2025

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

April 7, 2025

sanskritdocuments.org

નટેશવિજયમ્

॥ શ્રીઃ ॥

(શ્રીમદ્ગાઠૂલકુલતિલકૈઃ વેકુટકૃષ્ણદીક્ષિતૈઃ વિરચિતમ્)

૧. પ્રથમઃ સર્ગઃ

શ્રિયં કટાક્ષાશ્ચિરમમ્બિકાયા-
સ્તરડ્ગયન્તૂત્પલદામદીર્ઘાઃ ।
દ્રુમેડપિ સઘસ્તિલકાભિધાને
પ્રણીયતે યૈઃ પ્રસવાકુરુશ્રીઃ ॥ ૧ ॥

ભદ્રાણિ પુષ્પાતુ સ રામભદ્રો
ભદ્રાકૃતિઃ સ્વીકૃતભદ્રપીઠઃ ।
કલ્પદ્રુમો યસ્ય કરાદુદારા-
દૌદાર્યમધ્યેતુમિવાન્વગાસ્તે ॥ ૨ ॥

યસ્યાત્મનીનસ્તનયોડબ્જયોનેઃ
પુરોહિતોડભૂદ્ભગવાન્વસિષ્ઠઃ ।
અરુન્ધતીનામ્નિ યદીયમાસ્તે
પતિવ્રતાજયોતિષિ ભાગધેયમ્ ॥ ૩ ॥

ગાધેયગર્વોદધિકુમ્ભયોનિ-
ર્યદ્બ્રહ્મદણ્ડો યમિતાપ્પિલાસ્રઃ ।
બ્રાહ્મે બલે ક્ષાત્રબલે ચ સારં
નિરીક્ષિતૃણાં નિકષોપલોડભૂત્ ॥ ૪ ॥

ગાધેઃ સુતઃ કૂરતપોમહિમ્ના
પ્રસેદુષિ બ્રહ્મણિ ભાષમાણે ।
અપિ દ્વિજોડસીત્યવૃણીત યસ્ય

तथाप्यनुज्ञां द्विजभावपूर्त्यै ॥ ५ ॥

तस्यान्वये योगिवरस्य शक्ति-
पराशरव्यासशुक्रप्रधानाः ।
सञ्जज्ञिरे सर्वजगत्प्रसिद्धा
महर्षयोऽब्धौ मणयो यथाञ्छाः ॥ ६ ॥

तस्यान्ववाये द्विजराज ऐकः
क्षीरोदधौ यन्द्रं धवाधिकश्रीः ।
सौम्यः सतां वर्त्मनि सम्प्रवृत्तो
बालाजिनामाजनि पण्डितेन्द्रः ॥ ७ ॥

अजयतास्मादरण्येतिवाग्नि-
र्दादाजिनामा तनयोऽग्र्यतेजाः ।
विरोधिनोऽत्येत्य विलोललेतिं
यापत्यतो यं शलभीबभूवुः ॥ ८ ॥

उमाम्बिका नाम दुताशनस्य
स्वाडेव तस्याजनि धर्मपत्नी ।
अञ्जजनद्धर्ममिवात्तदेष्टुं
गोपालनामानमसौ कुमारम् ॥ ९ ॥

उमाकुमारोऽयमुदग्रशक्ति-
र्बाल्यात्प्रतिक्ष्माभूदुरोविभेत्ता ।
दादाजिनेतुस्तनयो मलात्मा
बालेन्दुमौलेरिव आलुलेयः ॥ १० ॥

गोपालभूपालवरस्य तस्य
गुणौघमाणिष्ठयभनिः कनीयान् ।
रामस्य सौमित्रिरिवातिमात्र-
प्रेमाश्रयो विह्वलपण्डितोऽभूत् ॥ ११ ॥

धर्मप्रतिष्ठापनतत्परस्य
तथाविधोऽङ्कुरितस्य तस्य ।
सभानघः शङ्करपण्डितोऽभू-
द्भाण्डोवधन्वेव गदाग्रजस्य ॥ १२ ॥

દેવો દ્વિબાહુર્દ્ધિજરાજવંશે
ગોપાલ એવાજનિ ગોમુમામાન્ ।
ચાપાસિહસ્તઃ સ્વયમેષ તસ્મા-
દાસ્તે વિમુક્તારિરરોગદશ્ચ ॥ ૧૩ ॥

પુરા ગૃહીત્વા પૃથુકાન્કુચેલં
ગોપાલ એકં કૃતવાન્ધનાઢ્યમ્ ।
અથ પ્રવાદ્ય્યુતયેડનુપાધિ
કુચેલસર્પઘાન્કુરુતે કુબેરાન્ ॥ ૧૪ ॥

શાપે ચ ચાપે ચ સ રૈણુકેયઃ
શાન્તૌ ચ કાન્તૌ ચ સ શારદેન્દુઃ ।
યોગે ચ ભોગે ચ સ હૈહયેન્દ્રો
જ્ઞાને ચ દાને ચ સ ચેદ્ધીચિઃ ॥ ૧૫ ॥

પ્રત્યગ્રકર્ણઃ પ્રતિપાદનેડસૌ
સત્યે હરિશ્ચન્દ્રનૃપો નવીનઃ ।
વીરાયિતે નૂતનવિક્રમાર્કો
બોધે કલાવાન્નવભોજરાજઃ ॥ ૧૬ ॥

વિરોધિસેનાતૃણવીતિહોત્રઃ
કવીશ્વરસ્તોમકલાપિમેઘઃ ।
સમાશ્રિતપ્રાતયકોરચન્દ્રઃ
સ રાજતે સજ્જનપદ્મભાનુઃ ॥ ૧૭ ॥

સ સગ્ચરિષ્ણુર્ભુવિ ચાપવેદો
દૃશાધિગમ્યો દ્વિજભાગ્યયોગઃ ।
દયારસઃ સ્વીકૃતદેહબન્ધઃ
સચેતનઃ સામ્બશિવપ્રસાદઃ ॥ ૧૮ ॥

રાણઃ શિવચ્છત્રપતેઃ પ્રસાદા-
ત્પ્રાણસ્તદીયામવલમ્બ્ય મુદ્ગામ્ ।
ચિદમ્બરપ્રાન્તભુવં ચિરાય
ગોપાયતિ બ્રહ્મકુલાનુકૂલઃ ॥ ૧૯ ॥

બિભ્રદ્ધરિત્રીભરમેષ શેષં
ભુજેન બુદ્ધ્યાપ્યધરીકરોતિ ।

સરોજલક્ષ્મીં ચ સતામલક્ષ્મીં
નિજેક્ષણેનૈવ નિરાકરોતિ ॥ ૨૦ ॥

નીલાલકશ્ચન્દ્રમુખોડબજનેત્રો
ભિમ્બાધરઃ કમ્બુગલો દ્વિબાહુઃ ।
કવાટવક્ષાઃ સ ગભીરનાભિ-
ર્મહોરુજ્ઞધો મદનો નુ મૂર્તઃ ॥ ૨૧ ॥

કાન્ત્યા ત્વદાસ્યેન જિતઃ કશીયા-
નિન્દુર્ભવત્યન્વહમિત્યુડુ દ્વે ।
કર્ણાન્તિકે કીર્તયતો ધૃતાન્ત-
શિષ્ટ્રે નુ મુક્તાચ્છલતો મુદેડસ્ય ॥ ૨૨ ॥

હયાધિરોહોચિતવેષભૂષે
હસન્મુખેડસ્મિન્સમમશ્વવારૈઃ ।
હયેન ખેલત્યધિરાજમાર્ગ
દૃષ્ટ્વા વિમુહ્યન્ત્યબલા દ્વિષશ્ચ ॥ ૨૩ ॥

વિહારધાટીવિતતોરુઘોટી-
ખુરાગ્રધૂલીકુહનાભપાલિઃ ।
વિરોધિબાલાવિપુલાશ્રુમાલા-
નદીષુ હેતુર્નનુ તસ્ય નેતુઃ ॥ ૨૪ ॥

દુરાસદોડન્યૈર્ધૃતમણ્ડલાગ્રઃ
સોડયં પ્રતાપેડપરસૂર્ય એવ ।
ખમુત્પતન્મડ્ગહતોડસ્ય શત્રુ-
ભિન્તે પદં તદ્ભ્રમતેડર્કભિમ્બમ્ ॥ ૨૫ ॥

કરાગ્રખેલત્કરવાલમાયા-
કાલાહિલીલાકબલીકૃતેષુ ।
પ્રાણાનિલેષુ પ્રતિપક્ષયૂના-
માસ્તે નરેન્દ્રોડયમમોઘમન્ત્રઃ ॥ ૨૬ ॥

અનેકકાષ્ઠાકમણાદજસં
જાજવલ્યમાનાજજયશાલિનોડસ્ય ।
પ્રતાપવહ્નેર્ભૂશમુત્થિતાભિ-
ર્નીલં નભોસ્ભૂન્નિયતં મધીભિઃ ॥ ૨૭ ॥

विसृत्वरैरस्य यशोवितानै-
रास्थादिते सन्ततमिन्दुभिम्भे ।
यन्द्रोपलैज्योतिषिकाः कथञ्चि-
ज्जानन्ति पक्षौ निशि शुक्लपक्षौ ॥ २८ ॥

स्वमन्दिराभ्यन्तरयत्परेऽस्य
वदान्यभावे वितते विचित्रम् ।
कवीन्द्रभाडीकगृहाङ्गुलानि
भवन्ति दानोदकपङ्क्तिलानि ॥ २९ ॥

अनर्घकर्णामरणाङ्गुलीय
चित्राभरोष्णीषसुकञ्चुकाद्यैः ।
अलङ्कृता यस्य सत्मान्तराले
दीव्यन्ति कल्पद्रुमवद्बुधेन्द्राः ॥ ३० ॥

यदीयविद्वज्जनयज्ञवाटी-
माटीकमानेष्वमरेष्वजस्रम् ।
वियोगाभिन्ना विबुधायताक्ष्यो
छन्तायनं दक्षिणमर्थयन्ते ॥ ३१ ॥

विद्वज्जनो यस्य विभोः सकाशा-
दासाद्य वर्षाशनमात्तुर्धः ।
आविष्करोत्यात्मनि यातुकत्वं
दातुर्धनत्वं य द्दिगन्तरेषु ॥ ३२ ॥

वदान्यतामस्य कथं वदामः
कर्णाय दातुर्भण्डिकुण्डलस्य ।
कल्पद्रुमेऽपि स्ववशे वलारिः
कर्णं यथाये मण्डिकुण्डलं यत् ॥ ३३ ॥

भ्यातिं गतो यः किल कुण्डलेन
बुधेन्द्रमेकं पश्चितोष्य कर्णः ।
कथं न जिह्रेति स कुण्डलानि
दत्त्वामुना तोषयता बुधेन्द्रान् ॥ ३४ ॥

स कौशिकोऽजायत शक्तिहीनः

કર્ણાત્સ્વયં કુણ્ડલમાદદાનઃ ।
વાસિષ્ઠ એષોઽજનિ વૃદ્ધશક્તિઃ
કર્ણોઽર્પયન્કુણ્ડલમાદદાનઃ ॥ ૩૫ ॥

દેહીતિ દીનધ્વનિકન્ધરાય
દત્તામુના રઙ્ગપુરે દ્વિજાય ।
પ્રાણેન કાર્તસ્વરકણ્ઠભૂષા
પ્રશ્રોત્તરાત્મા પ્રથિતા તદાદિ ॥ ૩૬ ॥

વિદ્ધન્મણિશ્રેણિવિરાજમાનૈ-
ર્મહીં પરિષ્કૃત્ય મહાગ્રહારૈઃ ।
નનુ સ્વયં નાયકરત્નભૂતો
વિદ્યોતતે ત્રાસવિવર્જિતોઽસૌ ॥ ૩૭ ॥

જિષ્ણુઃ શુચિર્દણ્ધરઃ સ પુણ્ય-
જનઃ પ્રચેતાઃ શુભગમ્યવાહઃ ।
ધનાધિનાથો દ્વિજરાજમૌલિ-
રાવિષ્કરોત્યાત્મનિ દિક્ષતિત્વમ્ ॥ ૩૮ ॥

ચિદમ્બરે દ્રાક્ શિવગઙ્ગયાદ્ભિ-
ર્યથા જનાનાં હ્રિયતેઽન્ન પદ્મઃ ।
હન્તાસ્ય તસ્થા અપિ પદ્મહર્તુ-
ર્વયં કથં પાવનતાં વદામઃ ॥ ૩૯ ॥

કાન્તેન સાકં કલધૌતશૈલે
વિહારવાર્તા હૃદિ વિશ્વમાતુઃ ।
વ્યાવર્તિતાનેન વિહારહેતો-
રાન્દોલિકામર્પયતાભિરૂપામ્ ॥ ૪૦ ॥

સભેશસેવાસમયાનુશંસિ-
ન્યનેન દત્તે નિનદત્યમન્દમ્ ।
ઘણ્ટામણૌ મૂર્ધ્નિ કૃતાઞ્જલિઃ સ્વે
લોકે વસિષ્ઠ હિ વિલોકતેઽજઃ ॥ ૪૧ ॥

તસ્થાનુકૂલાજનિ ધર્મપત્ની
સખામ્બિકા નામ સતીમણિર્યા ।
ખનીવ રત્નં કુલદીપમેનં

ખાણોજિનામાનમસૂત સૂનુમ્ ॥ ૪૨ ॥

સ્વપ્ને તમેનં શિવકામસુન્દ-
ચાસાધ દિવ્યાભરણોજજવલાડ્ગી ।
ચિદમ્બરેશાર્પિતચિત્તવૃત્તિં
કદાચિદ્મૂલે કરુણાનુરૂપમ્ ॥ ૪૩ ॥

વત્સ પ્રસન્નસ્ત્વયિ વિશ્વનાથઃ
સુખી ચિરં જીવ શૃણુદિતં મે ।
સરસ્વતી શ્રીરિવ ભૂરિવ ત્વાં
સ્વયં શિવાનુગ્રહતો વૃણીતે ॥ ૪૪ ॥

સારસ્વતં સારમિહ પ્રયુક્તે
ક્ષુદ્રેષુ દેવેષ્વિરણેષ્વિવૈકઃ ।
સ્વાતીઘનઃ શુક્તિપુટેષ્વિવાન્યો
ધન્યો મહત્સ્વેવ તુ દૈવતેષુ ॥ ૪૫ ॥

નવ્યં તદેકં નટનાયકસ્ય
પ્રણીય કાવ્યં પુરુષાર્થહિતુમ્ ।
રામસ્ય વાલ્મીકિરિવ ત્રિલોક્યા-
માચન્દ્રતારં યશ આપ્નુહીતિ ॥ ૪૬ ॥

તત્રાન્તરે તાલમૃદ્ડગતૂર્થ-
વીણારવૈર્માગધરાગભેદૈઃ ।
પ્રબોધિતોઽસૌ પરદેવતાયૈ
કૃતાઞ્જલિઃ કાલ્યવિધિં વ્યતાનીત્ ॥ ૪૭ ॥

શિવાર્ચનાનન્તરમેવ સભ્યા-
ન્સ્વપ્રાનુવાદેન સભાજયિત્વા ।
તેષામનુજ્ઞામધિગમ્ય ધીમા-
ન્કાવ્યં કમાદારભતૈષ કર્તુમ્ ॥ ૪૮ ॥

વિશુદ્ધવાધૂલકુલાબ્ધિચન્દ્રો
વિદ્ધન્મણિર્વેકુટકૃષ્ણચંચળા ।
ગોપાલનેતુઃ કવને વિનેતા
પ્રાચેતસસ્યેવ પિતામહોઽભૂત્ ॥ ૪૯ ॥

मडाकवेर्वाक्ष्य कृतिं मनोज्ञां
पर्युत्सुकाः स्युः कवने परेऽपि ।
मलेश्वरे नृत्यति मोदमानाः
पार्श्वे नटन्ति प्रमथा न किं वा ॥ ५० ॥

भ्यातिं डिलैकेन गुणो न लोके
भजेत वस्तु प्रभवेऽपि दोषे ।
किं कालकूटे सति कौस्तुभेन
रत्नाकराभ्यां लभते न सिन्धुः ॥ ५१ ॥

दृष्टेऽपि दोषे तद्विषयं प्रबन्धे
गुणं बुधाः केवलमाद्रियध्वम् ।
दोषज्ञाताया भवतां न छानि-
दोषैकदृष्ट्यं परधा भवेद्भ्रः ॥ ५२ ॥

कृताववज्ञापि गुणः शुचीनां
कलङ्किनामादृतिरप्यवधम् ।
त्रयीतनोः पादलतापि पद्मि-
न्यामोदते नेन्दुकरादृतापि ॥ ५३ ॥

कृतमतिरिति सोऽयं काव्यनिर्माणाब्धिर्ज
सुकृतिः सुलभमन्तश्चिन्तयन्नेव तत्त्वम् ।
व्यरथयदनवधं पद्यवर्गैः प्रबन्धं
बहिरपि पटुयोगीवाकरोल्लोकतन्त्रम् ॥ ५४ ॥

श्रीमद्वैदिकमार्गभेलनकलाशुद्धान्तरङ्गः सुधी-
रद्वैतामृतलाभनिर्भरनिजानन्दानुभूतिः सताम् ।
गोसा मेटकरीकुलैकतिलको गोपालभूपालकः
काव्येऽस्मिन्मशो नटेशविजये सर्ग मुदाद्यं व्यधात् ॥

एति श्रीमद्भाष्यलकुलतिलकस्य वेङ्कटकृष्णदीक्षितस्य कृतौ नटेशविजयाभ्ये मडाकाव्ये प्रथमः सर्गः सम्पूर्णः ।

२. द्वितीयः सर्गः

माध्यन्दिनो नाम पुरा मधुर्षिः
कृतास्त्रिद्वर्गजयः डिलासीत् ।

વિભૂતિરુદ્રાક્ષવિભૂષિતાઙ્ગ
વિશક્તુતે યં વિષમેષુરીશમ્ ॥ ૧ ॥

કદાચિદેષ સ્વકુમારમારા-
દધીતસાઙ્ગશ્રુતિમાનમન્તમ્ ।
ભવાબ્ધિપારં પ્રતિલબ્ધુકામં
શુચિં પ્રસન્નઃ સ્વયમિત્યુવાચ ॥ ૨ ॥

વત્સ ત્વમેકો મમ વંશમધ્યે
સુવૃત્તમુક્તામણિવત્સુજાતઃ ।
શુદ્ધાત્મનસ્તે સુજનાદૃતસ્ય
યત્તે ગુણગ્રાહિ સદા હૃદાસીત્ ॥ ૩ ॥

ભક્તિર્ગુરૌ વા પરમેશ્વરે વા
પ્રણીયતે યા પુરુષેષુ લોકે ।
ધર્માર્થકામામૃતદોહની સા
ધિનોતિ દોગ્ધ્રીવ કુલં તદીયમ્ ॥ ૪ ॥

અનન્યભાજા પરમન્તકારિ-
ભક્ત્યા ભવાન્યેવ નૃણાં પ્રસીદેત્ ।
તસ્મિન્પ્રસન્ને તરુણેન્દુમૌલૌ
તદ્વસ્તુ કિં યત્તિજગત્યલભ્યમ્ ॥ ૫ ॥

શકઃ પુરા વાલ્કલિના શરોઘૈ-
રમ્ભોમુચ્યા હંસ ઇવાભિભૂતઃ ।
અગાત્પયોધિં હરિનાભિપન્ના-
મોદોત્તરૈરાતિહરં મરુદ્ભિઃ ॥ ૬ ॥

કિરન્તમમ્ભઃકણબૃન્દમુચૈઃ
સહૈવ મુક્તામણિભિઃ સમન્તાત્ ।
રત્નાકરત્વં મમ જીવલોકો
વ્યક્તં વિજનાત્વિતિ વાઞ્છયેવ ॥ ૭ ॥

ઉદ્ગચ્છતીન્દાપુરુહર્ષયોગા-
દુત્તાનિતૈરૂર્મિભુજૈર્નિશાસુ ।
ઉડૂનિ ડિણ્ડીરમિષાદુપાત્તા-
ન્યુચ્યાવચાન્યન્વહમુદ્ગહન્તમ્ ॥ ૮ ॥

तरङ्गलस्ताञ्चलधूयमान-
प्रवालजोलाकलकाधिरुढम् ।
भृन् पयोमानुषदम्पतीनां
मुक्ताकलापैर्मुदुरञ्चयन्तम् ॥ ८ ॥

गर्वोद्धताम्भोगजभृन्वप्रा-
घातक्षणोद्भूतघण्टात्तेन ।
संसूचयन्तं शतकोटिभीत्या
शैलानधस्तात्सलिले निमग्नान् ॥ १० ॥

तत्राथ दर्वीकरराजतल्ये
पयोमिलत्तेनसमूहकल्ये ।
शयानमिन्द्रोपलयारुहेलं
छिमाचलाडुढमिवोदवाडम् ॥ ११ ॥

आकण्ठपीतामसुरास्रधारां
ज्वालाभिषादुद्धमता समन्तात् ।
यङ्केण कृतद्विपकर्षणोद्य-
न्नङ्केण पार्श्वे निभृतेन जुष्टम् ॥ १२ ॥

यलालकान्तर्वलदंशुमालि-
ङ्मोल्लसत्कौस्तुभरत्नकान्त्या ।
संरुषितं वामकरेण शङ्खं
सन्ध्यांशुशोणेन्दुसमं दधानम् ॥ १३ ॥

पयोधिकन्यापरिरम्भलग्न-
काश्मीरजम्बालमुरःकवाटे ।
मुदा मुहुर्मूर्तमिवानुरागं
श्रीवत्सयिह्नेन समं वलन्तम् ॥ १४ ॥

भ्लानेतरा यम्पकमालिका वा
स्थिरधुतिश्चारुतटिल्लता वा ।
ततोज्ज्वला वा तपनीय रेणु-
त्युल्लिप्यमानां श्रियमुद्धलन्तम् ॥ १५ ॥

श्रिया सुधाशीतलया श्रितानां

તાપં હરન્તં જનદર્શનીયમ્ ।
પુરઃ પુરાણં પુરુષં વલારિ-
શ્ચકોરકશ્ચન્દ્રમિવાલુલોકે ॥ ૧૬ ॥

પ્રણમ્ય બદ્ધાઞ્જલિસમ્પુટેન
સહસ્રનેત્રેણ સહાનિમેષૈઃ ।
તોષ્ટ્યમાનોડતુલદિવ્યરૂપો
દયાલુરેનં દનુજારિરૂથે ॥ ૧૭ ॥

યુષ્માકમત્રાગમનં યદર્થં
યોગેન જાનામિ તદેતદદથ ।
વધ્યો ન તે વજ્રકઠોરકાયઃ
સ વાલ્કલિઃ શક્ર વિના તપોભિઃ ॥ ૧૮ ॥

શયીપતેડતઃ શિવરાજધાનીં
તિલ્વાટવીમેત્ય તપશ્ચર ત્વમ્ ।
તત્રાહમેત્ય ત્વદનુગ્રહાર્થં
વત્સ્યામિ શૈલે વરદસ્ત્રિકૂટે ॥ ૧૯ ॥

ઇત્યુક્તવન્તં પતિમિન્દિરાયાઃ
પ્રણમ્ય તેન પ્રહિતોડથ શક્રઃ ।
તિલ્વાટવીમેત્ય તપશ્ચચાર
પ્રસાદહેતોઃ પરમસ્ય પુંસઃ ॥ ૨૦ ॥

તપો વિતન્વન્દ્યુપતિસ્તપત્નીં
પગ્ન્યાગ્નિમધ્યે પ્રતિતિષ્ઠતિ સ્મ ।
સદ્યઃ કથં સાહસમન્તરેણ
ભદ્રાણિ લોકે પુરુષા ભજેરન્ ॥ ૨૧ ॥

નાગેશ્વરો નન્વિહ વાયુભક્ષો
વિષગ્નું વશીચક્ર ઇતીવ મત્વા ।
નાકેશ્વરોડપિ સ્વયમીદૃશોડભૂ-
ન્નાથં વશીકર્તુમનાસ્તમેવ ॥ ૨૨ ॥

ગુરુપદિષ્ટં પુનરેષ કુર્વ-
ન્નશૂન્યશય્યાપ્રતમાદરેણ ।
પ્રહર્ષયામાસ પરં પુમાંસં

ગુરુપ્રસાદઃ કિલ કાર્યસિદ્ધ્યૈ ॥ ૨૩ ॥

પ્રસુમપદ્મરુહમણ્ડલસ્ય

પ્રગે તટાકસ્ય પુરોડયમેવ ।

પ્રમીલિતાક્ષિપ્રકરસ્ય વિષ્ણુઃ

પ્રબોધકૃત્પ્રાદુરભૂદ્રમેશઃ ॥ ૨૪ ॥

શ્રાન્તોડસિ વજિન્સુચિરં તપોભિ-

ર્મહેશિતુસ્ત્વં મમ ચ પ્રસાદાત્ ।

જહિ દ્વિષં તં જયમાપ્નુહીતિ

વ્યાહૃત્ય વિષ્ણુર્વિસસર્જ જિષ્ણુમ્ ॥ ૨૫ ॥

તતો વિજિત્ય દ્વિષમાપ રાજ્યં

શકો હરિસ્તુ સ્વયમીશનાટ્યમ્ ।

દિદૃક્ષુરાસ્તેડહિશયોડત્ર તેન

ત્વદિષ્ટલાભસ્તપસાત્ર ભાવી ॥ ૨૬ ॥

પુત્રૈકદા પુલ્કસજાતિરેકો

વ્યાધો વસન્વિન્ધ્યગિરિપ્રદેશે ।

તીર્થાટનોત્સાહજુષાં દ્વિજાનાં

વસૂન્ધસૂન્ધ્યહરદ્વિશકુંઃ ॥ ૨૭ ॥

હિંસાવિહારોડયમતિપ્રભૂતં

સમ્પાદ્ય વિત્તં સુહૃદે તદર્ધમ્ ।

દ્વિજાય કસ્મૈચિદદાત્કદાચિ-

ત્સ તં દયાલુઃ સ્વયમિત્યુવાચ ॥ ૨૮ ॥

સાખે વયો મે શૃણુ સારભૂતં

સુદુર્લભં માનુષજન્મ જન્તોઃ ।

પુણ્યાદિદં પ્રાપ્ય પુનર્વિમોહા-

ત્પાપાનિ કુર્વન્શુરેવ લોકે ॥ ૨૯ ॥

આયુર્હરત્યસ્તમયોદયાભ્યા-

મલ્પાલ્પમર્કોડન્વહમસ્ય જન્તોઃ ।

ઉત્તાનકૂપામ્ભ ઇવોષ્ણકાલે

ન વેત્સ્યયં પ્રત્યુત નન્દતીહ ॥ ૩૦ ॥

મજ્જાસ્થિમેદોરુધિરામિષ્તવ-
કપ્રાયે શરીરે પરિણામહેયે ।
વિનશ્ચરે વ્યાધિનિધૌ વિવેકી
રક્ષત્વબુદ્ધ્યા રચયેદદં કઃ ॥ ૩૧ ॥

ચન્દ્રાનના ચમ્પકદામગૌરી
કુમ્ભસ્તની કુન્જરગામિનીતિ ।
સમ્ભાવયન્દામપિ ચર્મભસ્ત્રાં
દુષ્કર્મ મૂઢસ્તનુતે તદર્થમ્ ॥ ૩૨ ॥

ભાર્યાઃ સુતા બન્ધુજનાઃ પરે ચ
યાવદ્ધનં તાવદુપાસતેઽમુમ્ ।
વિત્તેન હીનં તુ વિનૈવ હેતુ-
મુત્સૃજ્ય વિશ્વાસમુદાસતે તે ॥ ૩૩ ॥

પાપાનિ કૃત્વા પરિસગ્ચિતં સ્વં
ભુક્તે ગૃહે બન્ધુજનોઽસ્ય કામમ્ ।
ભોક્તાવ્યમેકેન પરત્ર લોકે
સ્વેનૈવ પાપસ્ય ફલં તુ શશ્વત્ ॥ ૩૪ ॥

તત્કર્મ કુર્વન્નતિદારણં ત્વં
કદાપિ ધર્મસ્ય કથાં ન વેત્સિ ।
કરેણ પાશં કલયન્કૃતાન્તઃ
સમાગતશ્ચેત્તવ કઃ સહાયઃ ॥ ૩૫ ॥

સંસારસિન્ધૌ સહસાવતીર્ણ
પારં વૃષઃ પ્લાવયતિ પ્લવો વા ।
અધો નયત્યાશુતરામઘાલી
કણ્ઠે નિબદ્ધેવ શિલાતિગુર્વી ॥ ૩૬ ॥

પાપાપનોદાય ભવાદૃશાનાં
સમ્ભૂય નાલં નિરયાઃ સમસ્તાઃ ।
દહેયુરેધાંસિ દવાગ્નિખાણાઃ
હિં કુર્યુરાસાદ્ય તુ ગણ્ડશૈલાન્ ॥ ૩૭ ॥

મોહાદનિષ્ટેષુ કૃતેષ્ટબુદ્ધેઃ
પદે પદે પાતકકારિણશ્ચ ।

क्षीणायुषस्ते शलभोपमस्य
तिल्वाटवीद्वेशगतिर्हितैका ॥ ३८ ॥

धमं समाकर्ण्य छितोपदेशं
स पुष्कसस्तेन सल द्विजेन ।
तिल्वाटवीमेत्य धृतानुतापः
शान्तस्तपस्वी शिवधाम भेजे ॥ ३९ ॥

मध्याह्नकाले मकरन्दनद्याः
पूरे विडृत्य प्रभटेन यत्र ।
पुलिन्दभालाः पुनरेव सायं
परागपालीपुलिने लुठन्ति ॥ ४० ॥

सर्वत्र शाभाच्छटपुष्पापूर्णाः
हृलन्त्यश्रुर्णा द्रुलताः स्वकाले ।
शिरन्तनो यत्र तु चित्रमेकः
स्थाणुः सदैका य हृलत्यपूर्णा ॥ ४१ ॥

विद्याधरा यत्र विलासिनीभिः
समं लतासमसु सानुरागाः ।
सङ्गीतविद्यारसिका रमन्ते
निर्वेशिनः कीयकनादभैः ॥ ४२ ॥

पञ्चानना यत्र शिवापरीता
गजारयो बभ्रुगुडाभिलाषाः ।
भीमाः शरन्नीरदगौरदेहाः
सटाभिरामाः सततं वसन्ति ॥ ४३ ॥

निङ्कुञ्जलीने निभिडेऽन्धकारे
दर्पात्प्रतिद्वन्द्विधिया प्रपत्य ।
भल्लूकमल्लाः परिभग्नदंष्ट्राः
पलायमानाः प्रणदन्ति यत्र ॥ ४४ ॥

अधीयतेऽध्यायदिनेषु यत्र
शुकैः सल स्वाश्रमस्रीम्नि भालाः ।
शार्दूलसिंलक्ष्मिवराडशाभैः
कीडन्त्यनध्यायदिनेषु कामम् ॥ ४५ ॥

તાં ભક્તિકન્યામણિજન્મભૂમિં
વિદ્યાનટીવિભ્રમરડ્ગશાલામ્ ।
વિમુક્તિવધ્વાશ્ચ વિવાહવેદિં
તિલ્વાટવીમેત્ય તપઃ સ તેપે ॥ ૪૬ ॥

ચિરં ચરન્નત્ર તપસ્તપસ્વી
તટે તટાકસ્ય વસન્પ્રસન્નમ્ ।
આમૂલચૂડં હરિચન્દનાદૈઃ
શ્રીમૂલનાથં શિવમર્ચતિ સ્મ ॥ ૪૭ ॥

ભિલ્વીદલૈરેષ ભિસપ્રસૂનૈ-
ર્જતીસરૈશ્ચમ્પકદામભિશ્ચ ।
સમ્પૂજ્યન્સામ્ભશિવં વ્યનૈષી-
દનેહસં કઞ્ચિદખાણ્ડભક્તિઃ ॥ ૪૮ ॥

આહર્તુકામઃ કુસુમં હિમાની-
કરાલિતે કણ્ટકિતે વનેઽસૌ ।
નિઃશકુસઞ્ચારકૃતે નિશાસુ
વ્યાઘ્રાડ્ઘ્રિભાવં વરમાપ શમ્ભોઃ ॥ ૪૯ ॥

સિતેતરગ્રીવમુમાસહાયં
ત્રિલોચનં દિવ્યતનું યુવાનમ્ ।
સ્મેરાનનં ચન્દ્રકલાવતંસં
ધ્યાયન્નયં દેવવરં સ ધન્યઃ ॥ ૫૦ ॥

મૌઞ્જીધરોઽયં મૃગચર્મવાસાઃ
શુભ્રોપવીતઃ સુપલાશદણ્ડઃ ।
ભાલોલ્લસદ્ભાસ્મનભિન્દુરાસી-
ન્મુનેઃ સુતો મૂર્ત ઇવાશ્રમોઽયઃ ॥ ૫૧ ॥

તં વ્યાઘ્રપાદં તપસિ પ્રસક્તં
કૃતામ્બિકાનાથનતિઃ કુમારમ્ ।
ગુરુઃ કદાચિત્કૃપયા સમેત્ય
હૃષ્ટઃ પ્રણમ્નં હિતમિત્યુવાચ ॥ ૫૨ ॥

પ્રતિષ્ઠિતસ્ત્વં પ્રથમાશ્રમેઽસ્મિ-

नधीतवेदोऽस्यनृणो मुनीनाम् ।
 छष्ट्या सुराणां प्रजया पितृणा-
 मानृण्यमाप्नुज्यधुना गृही सन् ॥ ५३ ॥

अन्याश्रमाः केवलमात्मनीना
 विनाश्रमं विश्वजनीनमेनम् ।
 उद्भूतोतयान्यानुदितोऽर्कवत्त-
 त्मद्योतत्मावं भज मा कदापि ॥ ५४ ॥

छितं पितुर्वाक्यमिदं गृहीत्वा
 स व्याघ्रपादः स्वगुणानुभूताम् ।
 सतीं वसिष्ठस्य मुनेः स्वसार-
 मुद्बुद्ध्य धर्मानुचिताव्यतानीत् ॥ ५५ ॥

सा व्याघ्रपादं समुपाश्रयन्ती
 नगप्रकाशं नवमल्लिकेव ।
 काले नवं गुच्छमिवाच्छकान्ति-
 र्भभार गर्भं लुपनाभिनन्द्यम् ॥ ५६ ॥

कलेव यन्द्रस्य तदा कृशाङ्गी
 कान्त्याः प्रपूरैर्वृषेऽन्वहं य ।
 वराहं ह्येव विपाशुवर्णा
 वसुधरासक्तिमती य साभूत् ॥ ५७ ॥

उठात्स्वमाकान्तवतोरिदानीं
 काषण्ड्यं मुषेऽभूत्कुययोरतीव ।
 आकण्ड्यं मध्यं तदवेक्षितुं द्रा-
 क्स्वयं बलिः प्रादुरभूत्सुकेश्याः ॥ ५८ ॥

पटे पटे ग्लायति बाहुवल्ली-
 मंसे सप्तीनामबला निधत्ते ।
 निरन्तरं निःश्वसितीति वार्ता
 कर्णे सुधां तत्कमितुर्न्यषिञ्चत् ॥ ५९ ॥

विक्षोभ्यमाणोऽप्यधिवेणी
 निर्मथ्यमानेव निवारणी सा ।
 कान्तामणिः कुन्धनभिद्यमाना

તેજોમયં દિવ્યમસૂત સૂનુમ્ ॥ ૬૦ ॥

વસિષ્ઠમુખ્યા મુનયઃ સમેત્ય

વૈયાઘ્રપાદં દિવસે શુભંયૌ ।

આસન્નયજ્ઞાન્વયમાગમણં

મોદાદકુર્વન્નુપમન્યુસંજ્ઞમ્ ॥ ૬૧ ॥

આજાનશુદ્ધૈઃ સુરભેઃ પયોભિ-

ર્મૂર્તેઃ સ્વયં સત્ત્વગુણૈરિવામુમ્ ।

કૃતોદયં માતુલગેહસીમ-

ન્યરુન્ધતી વર્ધયતિ સ્મ હર્ષાત્ ॥ ૬૨ ॥

માધ્યન્દિનિસ્તદનુ માતુલગેહમધ્યા-

દ્વેદોક્તકર્મવિહિતાતિશયં કુમારમ્ ।

વૈતાનપાવકમિવાધ્વરવેદિમધ્યા-

દાદાય તિલ્વવનમાપ મુદા સદારઃ ॥ ૬૩ ॥

મુગ્ધં વન્યાહારવૈરસ્યયોગા-

દુગ્ધં સ્મારં સ્મારમેનં રુદન્તમ્ ।

આરાત્રીતં વીક્ષ્ય પિત્રા હરોડસ્મૈ

ક્ષીરાબ્ધિં દ્રાગાનયદીનબન્ધુઃ ॥ ૬૪ ॥

પુનરપિ સહ પત્ન્યા પુણ્યકૃદ્વ્યાઘ્રપાદો

નટપરિબૃઢદિવ્યાનન્દનાટયં દિદૃક્ષુઃ ।

અતનુત શિવપૂજામાદરાદામવાચા

પરમસખપતઞ્જલ્યાગમૈકપ્રતીક્ષઃ ॥ ૬૫ ॥

શ્રીમદ્વૈદિકમાર્ગખેલનકલાશુદ્ધાન્તરઙ્ગઃ સુધી-

રદ્વૈતામૃતલાભનિર્ભરનિજાનન્દાનુભૂતિઃ સતામ્ ।

ગોમા મેટકરીકુલૈકતિલકો ગોપાલભૂપાલકઃ

કાવ્યેડસ્મિન્મશો નટેશવિજયે સર્ગ દ્વિતીયં વ્યધાત્ ॥

ઇતિ શ્રીમદ્વાધૂલકુલતિલકસ્ય વેકુટકૃષ્ણદીક્ષિતસ્ય કૃતૌ નટેશવિજયાખ્યે મહાકાવ્યે દ્વિતીયઃ સર્ગઃ સમ્પૂર્ણઃ ।

૩. તૃતીયઃ સર્ગઃ

કૈલાસશૈલમધિગત્ય કદાચિદારા-

नारायणः सविनयं प्रणमञ्जिवेन ।
आलिङ्ग्य गाढमभिनन्द्य यत्नमप्रीठे
पार्श्वे विचित्रमणिभासिनि वेशितोऽभूत् ॥ १ ॥

तत्र क्षणं तरलवेत्रलताविलास-
व्याख्याततत्तदधिकारविशेषयोगः ।
प्रस्थापयन्दिगधिपान्प्रभवन्निवेद्य
त्रैलोक्यभारभृदृश्यत तेन भृङ्गी ॥ २ ॥

रोमन्थलोलगलकम्बललम्बिघण्टे
कण्ठकवण्ठनकडिङ्गिणिकाकलापम् ।
यन्द्रांशुगौरयलयामरयारुशङ्खं
साक्षाभ्यकार धुरि शास्करराजमेषः ॥ ३ ॥

द्वैमातुरोदरदृष्टाधरपारणोत्त-
षाण्मातुरीयरथसम्भृतवल्लितानि ।
आलोक्य किञ्चिदवलम्बितमन्त्रसा-
म्भामपश्यदपि सादरमम्बुजाक्षः ॥ ४ ॥

तावत्समुद्रं ध्रुवं शान्ततरङ्गघोषे
माशब्दिकस्तिमितमर्दलतालगीते ।
सर्वेशयोः सदसि संलपतोर्भुङ्क्त
चित्रार्पिता ध्रुवं बभूवुः सनकादिसिद्धाः ॥ ५ ॥

प्रावेयशैलतनयापरिकर्षितस्व-
देहोक्तविश्वजननीजनकैकयोगः ।
भावैक्षण्योऽब्जनयनेन मिथः प्रजल्य
प्रस्थाप्य संसदमनेन सङ्गप्रतस्थे ॥ ६ ॥

विश्वातिशाशिसुषमोदयवीक्षणीयौ
दाम्पत्यदर्शितमिथःप्रणयानुबन्धौ ।
आसेदतुः स्वयमनीश्वरवादिजुष्टं
तौ देवदारुवनमीप्सितदुष्टशिक्षौ ॥ ७ ॥

कन्दर्पकोटिकमनीयतनुः कपाली
मन्दस्मिताङ्गुरमनोहरगाण्डभागः ।
कुन्दप्रसूनरदनः कुमुदामयूरी

નન્દ્રણો વનમગાહત તન્નટેશઃ ॥ ૮ ॥

ભસ્માનુલેપપરિધૂસરપાણડરાડુગો
વિસ્માપિતામરપુરન્નિવિકીર્ણપુષ્પઃ ।
ઉક્ષાધિભૂગતિરુદારકુમારવેષો
ભિક્ષાટનાય સુરદારુવનં સ ભેજે ॥ ૯ ॥

મગ્જીરયક્રમુખરં મણિપાદુકાહું
પુગ્જીભવન્નખરુચિ પ્રણિકુચ્ય પાદમ્ ।
ઉત્તાનતાનગતિરુદ્ધતમુગ્ધઢક્ક-
સ્તત્તાદૃશં વ્યતત તાણ્ડવમિન્દુમૌલિઃ ॥ ૧૦ ॥

તાવત્તપસ્વિતરુણીપરિષત્તમેન-
મત્યદ્ભુતાકૃતિમવેક્ષિતુમાદરેણ ।
સ્વસ્વાશ્રમાન્નિરજિહીત સુવર્ણવર્ણા
સૌદામિનીતતિરિવામ્બુદ્યકવાલાત્ ॥ ૧૧ ॥

એકા વિનિર્ગતવતી નિજયજ્ઞવાટા-
ત્પત્ની નિતમ્બપરિમણ્ડલબદ્ધયોક્ત્રા ।
સન્નહય પુષ્પધનુષા સહસેવ કૃષ્ટા
હૃષ્ટાન્તિકે ચિરમતિષ્ઠત હન્ત તસ્મૈ ॥ ૧૨ ॥

અન્યા તદીયમુખમણ્ડલમાદરેણ
ધન્યા સુધાકરમિવાખિલદર્શનીયમ્ ।
ઇન્દીવરેણ સરસીવ નિજેક્ષણેન
મન્દીભવન્મુકુલનેન મુહુઃ સિષેવે ॥ ૧૩ ॥

સાકૂતમન્દહસિતેન શશાહુમૌલેઃ
કાકૂદિતેન ચ કરમ્બિતપારવશ્યા ।
દુગ્ધાન્નમિત્યુપહૃતં નવનીતમેકા
સ્નિગ્ધાત્મકં સ્વમિવ ચિત્તમદાદમુષ્મૈ ॥ ૧૪ ॥

મારપ્રવીરવિશિષ્ટૈરિવ મુચ્યમાનૈઃ
કેશપ્રકીર્ણકુસુમૈરનુગમ્યમાના ।
કામારિમેત્ય લઘુ કાપ્યવદત્સુભક્તા
ભક્તાનુરક્ત ભગવન્નવલોકયેતિ ॥ ૧૫ ॥

भतोभकुम्भतटभर्दनलब्धवर्णाः
पञ्चाननस्य नभरा धृति नः प्रसिद्धम् ।
तन्मोदय दर्शय वने दयया द्दृक्षोः
कुम्भस्तनी तमिति गूढमुवाय काचित् ॥ १६ ॥

प्रसवेदवारिकणिकापरिशोभिभालं
श्वासातिरेकदरजल्पितथारुवङ्गम् ।
नाटयं जलजलितनूपुरमुद्गतं त्वं
काल्या कृतं कुरु मयेति तमाहू काचित् ॥ १७ ॥

शश्वत्प्रतार्य सुदतीजनमर्जितं य-
त्पापं तदेव हि गलं परिवेष्टते ते ।
क्ष्वेलय्यलात्तृतमतः परवञ्चनेन
स्वामिन्दयस्व मयि साध्विति काचिदूये ॥ १८ ॥

मुग्धा मुहूर्तमवलोक्य शिवं प्रमोदा-
त्काचित्परिचुटितकञ्चुककङ्कणालिः ।
श्वश्रूभिया तमुपसृत्य सकङ्कणं मे
दत्त्वाशु कञ्चुकमितः प्रयलेत्यरौत्सीत् ॥ १९ ॥

आदाय कापि मणिदर्विकयान्नमुञ्चैः
पात्रे समर्पयितुमुन्नमिताङ्गयष्टिः ।
तावत्समुच्छ्वसितनीविदुक्कूलमाशु
द्रीणा करेण दधती लृषितावतस्थे ॥ २० ॥

वायालकिङ्किणिविजृम्भितलृधदङ्का-
वाधध्वनिस्मितविकासिमुभेन्दुशम्भौ ।
वल्गात्युदारमिति वामदृशां तदीयं
मञ्जोरयङ्गुगलं निगलं लृढोऽभूत् ॥ २१ ॥

अत्रान्तरे सरयमाश्रमदेशमासा
नारायणी नवनवोदितयौवनश्रीः ।
कादम्बिनीसविधकन्दलितेव शम्भा
पर्याकुलं परमलुंसकुलं वितेने ॥ २२ ॥

ताटङ्कुरत्नतरलांशुनियोलयक-
व्यानद्धगल्लमुकुरव्यतिरोयमाना ।

નાલીકદીર્ઘનયનાઞ્ચલકજ્જલશ્રી-
વ્યાખ્યાતમારવિષદિઞ્ચશરપ્રકારા ॥ ૨૩ ॥

ધમ્મિલ્લમધ્યગતયમ્પકદામગન્ધ-
મોમુહ્યમાનયુવમાનસમત્તભૂડગા ।
ભાલામૃતાંશુશકલોપરિભાસમાન-
કસ્તૂરિકાતિલકકન્દલિતાકુશકુા ॥ ૨૪ ॥

નાસાઞ્ચલાભરણમૌક્તિકનામધેય-
નક્ષત્રનિત્યકૃતયન્દ્રજિદાસ્યદાસ્યા ।
આપાટલાધરદલાર્ચિરુદારસન્ધ્યા-
રાગાનુભન્ધિરદનાવલિબાલચન્દ્રા ॥ ૨૫ ॥

માણિક્યહેમમયમડુગલસૂતલક્ષ્મી-
સન્દર્શિત સ્મરહરિજયતોરણશ્રીઃ ।
કામેશદર્શનકુતૂહલિયૌવનદ્રા-
ગાનીતપૂર્ણકલશાભકુયાભિરામા ॥ ૨૬ ॥

કૌસુમ્મકઞ્ચુકવિરાજિકુયાગ્રિરૂપ-
ત્કાશ્મીરજન્મરસકર્બુરતારહારા ।
સન્ધ્યારુચિચ્છુરિતશૈલતટાન્તરુદ્ધ-
તારાવલીરુચિરદિક્તરુણીવિલાસા ॥ ૨૭ ॥

નાભીગભીરસરસીસરસોજ્જિહ્વાન-
નાલાભરોમલતિકાગ્રલસત્કુયાબ્જા ।
ચઞ્ચદ્ભુજાયુગલયમ્પકદામકોટિ-
વ્યાલમ્બિકોકનદવિભ્રમકારિહસ્તા ॥ ૨૮ ॥

લાવણ્યસિન્ધુલહરીપુલિનાનુકારિ-
શ્રોણીવિહારિવિહગાવલિચારુકાઞ્ચિઃ ।
અબ્જોપરિસ્ફુરદધોમુખહેમરમ્ભા-
સમ્ભાવનાર્હચરણોજ્જવલજ્ઞધિકોરુઃ ॥ ૨૯ ॥

મઞ્જુરમઞ્જુરવસઞ્જનિતસ્વશકુા-
સમ્પ્રાપ્તહંસગલહસ્તિકચારુચાના ।
આલોહિતામ્બરસમુલ્લસદ્ગવલ્લી-
સમ્ભાવિતાભિનવચન્દ્રકલાવિલાસા ॥ ૩૦ ॥

नीलोत्पलद्वितयनिर्गतमत्तभृङ्गी-
भृङ्गीवडस्फुटकटाक्षपरम्पराभिः ।
निःशेषपीतनियतप्रतयोगवृन्द-
दृत्पङ्कजोदितविवेकमरन्दबिन्दुः ॥ ३१ ॥

किञ्चिद्व्युत्तं कुथङ्कुलमुरस्युदारं
प्रत्यर्पयन्त्यनुकलं करपल्लवेन ।
आदाय धर्मकणिकाभलिकास्तिरन्ती
सौन्दर्यबिन्दुमिव शोणारुचा नभेन ॥ ३२ ॥

वामेन विश्वथतरां कभरीं करेण
काञ्चीं नितम्भगलितामितरेण धृत्वा ।
मूले क्वचिद्विटपिनो मुदुरध्वमेदा-
त्तिष्ठन्त्यमूमुडदशेषजगत्कृशाङ्गी ॥ ३३ ॥

लीलाविघूर्णितविलोचनकोणपातै-
र्ललाडलैरिव जनानतिमोडयन्ती ।
नीलालकान्तिकविलोलललन्तिकैका
बाला परिभ्रमति काननसीनि कैषा ॥ ३४ ॥

गाढानुरागकलशोदधियन्द्रिका वा
शृङ्गारसौधशिष्यरार्पितदीपिका वा ।
भारैर्द्रजालिकविमोहनपिञ्जिका वा
लीलाभिरामरतिपञ्जरशारिका वा ॥ ३५ ॥

राकासुधा किरणमण्डलरम्यवक्त्रा
तारावलीसदृशतादृशतारलारा ।
शोणधाराधिरधरीकृतसाध्यरागा
श्यामा प्रपञ्चयति पञ्चशरप्रतापम् ॥ ३६ ॥

आः पश्यतामभिनवस्मितयन्द्रिकाभि-
र्लृत्वा बहिस्तिमिरमन्तरिवार्पयन्ती ।
जज्वल्यमाननभशोणमयूषजालैः
पार्श्वद्रुमान्सपदि पल्लविताकरोति ॥ ३७ ॥

मोघेतरा कदनकर्मणि मुष्टिमेय-

મધ્યેયમેવ મકરધ્વજયાપયષ્ટિઃ ।
આધન્તયોર્યદરવિન્દમથોત્પલં ચ
ધત્તે પદેક્ષણામિષેણ તદીયમસ્ત્રમ્ ॥ ૩૮ ॥

આલાનમુચ્ચલિતમારુરુચે ત્રિધોચ્ચૈ-
રાકૃષ્ણતાદ્રિતટમાયસશ્ૃંખલા ચ ।
કામદ્વિપેન તદિદં કુચયોરધસ્તા-
દ્રોમાવલી ત્રિવલિનાભિખનીતિ દૃષ્ટમ્ ॥ ૩૯ ॥

પગ્ચેષુમુક્તપટુબાણપરમ્પરોદ્ય-
સ્થિદ્રાણિ યોગિનિવઢૈશ્ચિરમર્પિતાનિ ।
ચિત્તાન્યુરોજયુગલે સુગુણાનિ શુદ્ધા-
ન્યસ્યા લુઠન્તિ નવહારમણિચ્છલેન ॥ ૪૦ ॥

ઉદ્યદ્ભુજદ્વિતયમુદ્યતબાહુમૂલ-
મુત્તમ્ભિતસ્તનમુદારવિલોહહારમ્ ।
ઉન્નમ્રમધ્યમુપવેલ્લિતપાદમસ્યા
ઉજ્જૃમ્ભિતં જયતિ હુક્રુતયોગિધૈર્યમ્ ॥ ૪૧ ॥

ઇત્થં વિભાવ્ય ધુરિ યોગિજનશ્ચિરં તાં
મોહાનિલવ્યતિકરાસ્તવિવેકદીપઃ ।
સ્નાનં જપં હવનમધ્યયનં પુરાણં
શાસ્ત્રં વ્રતં ચ સકલં વિજહૌ કિમન્યત્ ॥ ૪૨ ॥

પુઙ્ખાનુપુઙ્ખશરવર્ષુકપુષ્પચાપે
કોલાહલપ્રવણકોકિલચૂનિ કાલે ।
અત્યદ્ભુતાકૃતિરસૌ વિપિને ચરન્તી
હા હન્ત હન્ત જગદાત્મવશીચકાર ॥ ૪૩ ॥

તાં સુન્દરીં પ્રતિ તપસ્વિજનેઽનુરક્તે
તં સુન્દરં પ્રતિ તદીયવધૂજને ચ ।
જાતક્રુધઃ કતિપયે જરઠાસ્તદાની-
મુદ્દિશ્ય શમ્ભુમભિચારમુપાક્રમન્ત ॥ ૪૪ ॥

તસ્માદભૂત્રયમમુગ્રતરસ્તરક્ષુઃ
સમ્પ્રેરિતો મુનિભિરેત્ય શિવં જિઘાંસુઃ ।
તચ્છૂલકોટિદલિતસ્વકઠોરદેહઃ

પ્રાપ ત્વચા સપદિ તત્પરિધાનભાવમ્ ॥ ૪૫ ॥

ભૂયોઽપિ તે ભુજગમેકમુદીતમગ્નેઃ
કાલં કરાલગરલાગ્નિભરં કિરન્તમ્ ।
પ્રાયોદયઞ્જહિ પિનાકિનમિત્યથૈનં
કેયૂરયન્ભુજગમેવ કૃતી સ ચક્રે ॥ ૪૬ ॥

ભૂતં પુનર્ભુવનભીષણમેકમગ્ને-
રુદ્ભૂતમુત્તરલલોચનમુગ્રદંષ્ટમ્ ।
શમ્ભોર્વધાય સસૃજુર્મુનયસ્તમીશો-
ન્યઞ્ચન્નિપાત્ય વિદધે નિજપાદપીઠમ્ ॥ ૪૭ ॥

અગ્નિં તમેવ પુનરાકુલકીલજાલં
તેઽયોદયન્નથ તમપ્યુપનમ્નમાશુ ।
કિંઞ્જલ્કપિઞ્જરિતકોકનદાવિશેષં
હસ્તે વહન્વ્યહરદદ્ભુતશક્તિરીશઃ ॥ ૪૮ ॥

મૂર્તાન્યુનર્જઽધિયો મુનયઃ સમન્ત્રા-
નાહૂય હન્તુમદદુઃ શિવમભ્યનુજ્ઞામ્ ।
તાનાગતાનપિ તદા સ વિધાય શક્ત્યા
માણિક્યનૂપુરમયાનઘૃતાઙ્ઘ્રિયુગ્મે ॥ ૪૯ ॥

ઇત્થં હતોદ્યમમવેક્ષ્ય તપસ્વિસઙ્ઘં
ઘોરાટ્ટહાસદલિતાણ્ડકટાહકૂટઃ ।
ભીમાકૃતિર્ભમિતપિઙ્ગજટોઽથ કોપા-
દત્યુગ્રતાણ્ડવપરોઽભવદષ્ટમૂર્તિઃ ॥ ૫૦ ॥

તત્તાદૃશં તમવલોક્ય મહર્ષિવૃન્દં
નિશ્ચેષ્ટિતં ભુવિ નિલીનમભૂદ્ભયાર્તમ્ ।
તાદૃક્ષવેગધુતપક્ષતિમક્ષિકોલૈ-
રાલક્ષ્ય તાક્ષ્યમહિવૃન્દમિવાન્તરિક્ષે ॥ ૫૧ ॥

વિશ્વાતિશાયિનિ જને વિહિતોઽભિચારો
ન વ્યર્થ એવ નનુ કર્તુરનર્થહેતુઃ ।
ઉદ્દિશ્ય ભાનુમુપલઃ પ્રહિતઃ કિલોર્ધ્વં
ક્ષેપુઃ શિરો વિદલયેત્ક્ષણતો નિપત્ય ॥ ૫૨ ॥

તદેવદારુવનતાપસવૃન્દમેવં
મૂર્ચ્છાલમાકલયતો મદનાન્તકસ્ય
વજારવવ્યથિતયાતકમણ્ડલસ્ય
ધારેવ મહ્નુ જલદસ્ય દયાવિરાસીત્ ॥ ૫૩ ॥

કર્પૂરગૌરતનુરિન્દુકલાવતંસઃ
સ્મેરાનનઃ શિખરિરાજસુતાસમેતઃ ।
આલોલપિડ્ગલજટાપટલોઽથ તેષા-
માનન્દતાણ્ડવમદર્શયદન્તકારિઃ ॥ ૫૪ ॥

આનન્દબાષ્પભરિતાયતલોચનાના-
માવિર્ભવત્પુલકમેદુરિતાડ્ગકાનામ્ ।
આધૂયમાનશિરસાં દ્રુતમાવિરાસી-
દાનન્દતાણ્ડવરસાનુભવો મુનીનામ્ ॥ ૫૫ ॥

પશ્ચાજજગત્પતિમિમં પ્રતિબુધ્ય પશ્ચા-
તાપાત્રાણમ્ય મુહુરેત્ય શિવપ્રસાદમ્ ।
અન્તર્હિતે સતિ સહામ્બુજલોચનેઽસ્મિ-
ન્સર્વે તદાદિ સમુપાસત સામ્બમેનમ્ ॥ ૫૬ ॥

આનન્દનાટ્યમનુભૂતમિદં કદાચિ-
દુગ્ધોદધૌ સ્મૃતવતા દનુજાન્તકેન ।
હર્ષપ્રકર્ષભરિતેન મહાભરાર્તઃ
પૃચ્છન્નભાણિ કૃણિરાટ્કિલ ભારહેતુમ્ ॥ ૫૭ ॥

પૂર્વ મયા યદનુભૂતમભૂતપુરારે-
ર્નૃતં તદેતદનુસન્દધતોઽધુના મે ।
આનન્દસિન્ધુલહરીમતિવેલમન્ત-
રાસેદુષ્ણો વહનતોઽજનિ તેઽતિભારઃ ॥ ૫૮ ॥

તસ્યૈવ જન્મ સકુલં ભુવને સ એવ
શ્વાઘ્યઃ સ એવ તરતિ ત્વરિતં ભવાબ્ધિમ્ ।
આનન્દતાણ્ડવરસં હરિણાક્રુમૌલે-
ર્ધન્યઃ સ્વયં પિબતિ યઃ કિલ દૃક્યુટાભ્યામ્ ॥ ૫૯ ॥

આકર્ણ્ય મદ્ગિરમિમામહિરાજ તેઽક્ષી-
ણ્યાનન્દબાષ્પભરિતાન્યધુના ભવન્તમ્ ।

शंसन्ति शम्भुनटनेक्षणासाबिलाषं
धन्योऽसि सेत्स्यति य तेऽभिमतं तदेतत् ॥ ६० ॥

मामाश्रितस्य कृणिनायक ते भटान्तं
कालं मयाध कथितं परमं रक्षयम् ।
तद्गच्छ तावकसुतोऽस्तु मदीयतल्यं
त्वं द्रक्ष्यसि त्रिनयनं तपसे यतस्व ॥ ६१ ॥

सञ्चोदयन्तमिति यङ्कधरं प्राणम्य
क्षीराभ्युधेः स निरगाद्दुर्गाधिराजः ।
कैलासभूधरमुपेत्य कृतान्तलुप्तुः
प्रीत्यै तपश्चिरमतायत याप्रमत्तः ॥ ६२ ॥

वाताशनत्वमनिशं वसतिर्गुहायां
शेषस्त्वयः सततसङ्कुचितश्च भोगे ।
सर्पस्वभाव एति सर्वमिदं विडाय
पञ्चाग्निमध्यमभजल्लिङ्गिराऽनश्रन् ॥ ६३ ॥

दर्वीकराधिपतिना तपसातिमात्रं
सम्प्रीणितस्तदनु यन्द्रकलावतंसः ।
आविर्जम्बूव तमभाषत याय वत्स
सम्पत्स्यते सपदि तेऽभिमतार्थसिद्धिः ॥ ६४ ॥

तिल्वाटवीं भज तपश्चर तत्र याहं
श्रीमूलनाथसदनं समया विराजः ।
लुत्पुण्डरीककुडरे धरणी सुषुम्णा-
नाडीपदे सदसि दर्शयितास्मि नाटयम् ॥ ६५ ॥

अत्रेः पुरा त्वमभवस्तनयोऽनसूया
त्वामञ्जलौ धृतमवेक्ष्य भुजङ्गरूपम् ।
त्रासादपातयदतोऽजनि ते पतञ्ज-
ल्याभ्याधुनापि भव तादृशनामरूपः ॥ ६६ ॥

उपदिशति पिनाकिन्येवमुन्निद्रोमा
विरचितनतिरन्तर्विस्तृतानन्दसिन्धुः ।
कृतनुतिरनुमत्या कुण्डलीशः पुरारे-
रभजत निजलोकं लक्षिताशेषलोकः ॥ ६७ ॥

શ્રીમદ્વૈદિકમાર્ગખેલનકલાશુદ્ધાન્તરંગઃ સુધી-
રઢૈતામૃતલાભનિર્ભરનિજાનન્દાનુભૂતિઃ સતામ્ ।
ગોમા મેટકરીકુલૈકતિલકો ગોપાલભૂપાલકઃ
કાવ્યેડસ્મિન્કમશો નટેશવિજયે સર્ગ તૃતીયં વ્યધાત્ ॥

ઇતિ શ્રીમદ્વાધૂલકુલતિલકસ્ય વેકુટકૃષ્ણાદીક્ષિતસ્ય કૃતૌ નટેશવિજયાખ્યે મહાકાવ્યે તૃતીયઃ સર્ગઃ સમ્પૂર્ણઃ ।

૪. ચતુર્થઃ સર્ગઃ

અથ પતઞ્જલિરન્તકહન્તરિ
સ્થિરમતિસ્તપસે ધૃતનિશ્ચયઃ ।
અનુમતઃ સ્વજનૈરધિકં દયા-
મૃદુરગાદુરગાલયતો બહિઃ ॥ ૧ ॥

બિલમુખાદુદિતઃ સ પિકારવૈ-
ર્હ્યદિવ સ્વમુદૈક્ષત કાનનમ્ ।
ચલકરાડગુલિ ચારુમરુલ્લલ-
ત્પનતાપનતારુણપલ્લવમ્ ॥ ૨ ॥

સકલભં કલભડ્ગુરસંરટ-
ચ્છુકપિકં કપિકમ્પિતભૂરુહમ્ ।
વરસમીરસમીરિતવલ્લરી-
નિકરમાકરમાસદદાશિષામ્ ॥ ૩ ॥

પરિવૃઢઃ ફણિનામથ પાવને
મહતિ તિલ્વવનેડત્ર મહાત્મનઃ ।
પ્રમુદિતાનકૃત પ્રણતઃ સ્વયં
મુનિજનાન્નિજનામ્ ઉદીરણાત્ ॥ ૪ ॥

કવચન તત્ર તરક્ષુપદશ્ચર-
ન્દુસુમપત્રકૃતે તમુદૈક્ષત ।
ફણિપતિં બહુકાલદિદૃક્ષિતં
ભસિતભાસિતભાવુકવિગ્રહમ્ ॥ ૫ ॥

તમભિવાદ્ય મુનિઃ સ તરક્ષુપા-

દનયદાશુ નિજાશ્રમમાદરાત્ ।
અપિ ચ તસ્ય શિવેડર્પિતયેતસો
નિજગૃહે જગૃહે ચરણોદકમ્ ॥ ૬ ॥

પરિણતૈરધુનાજનિ મે ચિરા-
ત્પિતૃપિતામહપુણ્યભરૈર્ધ્રુવમ્ ।
સકલવાઞ્છિતસઙ્ઘટનાય ચ-
ત્પ્રભવતા ભવતાસ્મિ સમાગતઃ ॥ ૭ ॥

રજનિષુ દ્વિજરાજ ઉદિત્વરઃ
સ હરતે બહિરેવ તમઃ શનૈઃ ।
અનિશામન્તરપીદમરં ત્વયા
શકલિતં કલિતં દ્વિજરાજ નઃ ॥ ૮ ॥

ભગવતા સુકરં ભુવિ માદૃશાં
પ્રણમતાં દુરિતાક્રુરભઞ્જનમ્ ।
પ્રયતતે ખલુ ભદ્રતરાકૃતિ-
ર્વનકરી ન કરીરવિપાટને ॥ ૯ ॥

ઉપચરન્મુનિરેષ તદાદરા-
દુરગપુઙ્ગવમધ્યમુના સ્વયમ્ ।
સમધિકં વિનુતઃ સુખદુઃખયો-
રુપચયાપચયાવુપસેદિવાન્ ॥ ૧૦ ॥

ઇતિ પરસ્પરમીરિતવૈભવા-
વુપચિતપ્રમદાવુભકૌ મુની ।
ગિરિશતાણ્ડવદર્શનસત્વરા-
વભવતાં ભવતાન્તહૃદૌ ચિરાત્ ॥ ૧૧ ॥

વિધિવદર્થનયા વ્રતચર્યયા
નુતિગિરા તપસા નતિકર્મણા ।
ઉપચચાર મુનિદ્વયમુચ્ચકૈ-
રિહ વને હવનેન ચ શકુરમ્ ॥ ૧૨ ॥

અથ કદાચન નાટ્યમુમાપતે-
રચિરભાવિ વિચાર્ય કિલાભવત્ ।
ઉષસિ રઞ્જયિતું રવિરુત્સુકઃ

કિરણતોરણતો ગગનાડ્ગણમ્ ॥ ૧૩ ॥

સુરતવિહ્વલિતા સુચિરં વધૂ-
રુપપતેરુરસિ સ્વપતી તદા ।
કલકલૈઃ કૃકવાકુગલોદ્ગતૈ-
ર્હતરસા તરસા સમબુધ્યત ॥ ૧૪ ॥

મુનિકુમારકૃતાધ્યયનારવૈ-
ર્મુખરિતાસુ દિશાસુ વિનિદ્રિતમ્ ।
વિચરતિ સ્મ પયોજવને મિથઃ
સકલહં કલહંસકુલં તદા ॥ ૧૫ ॥

અનુકૃતઃ ક્ષણમમ્બુજમેયકો
હરિરહીશ્વરતત્પશયોડમ્બુધૌ ।
સરસિ ષટ્ચરણેન સમુચ્છ્વસ-
ત્કમલકોમલકોટરશાયિના ॥ ૧૬ ॥

ભ્રમરડિમ્ભમુપાત્તરવં પ્રગે
મરુદ્ધુપાહૃતમાદૃત પન્નિની ।
પ્રદિશતી મકરન્દપયઃ સ્વયં
નિજપયોજપયોધરતઃ સ્નુતમ્ ॥ ૧૭ ॥

ઉદિતમિન્દુકલાશતમીક્ષ્યતાં
ક્ષિતિભૃતીતિ સખીભિરુદીરિતે ।
સ્તનપટેન નખક્ષતયોડરુણા
રુરુધિરે રુધિરેણ નવોદ્યા ॥ ૧૮ ॥

રવિશતાડ્ગરથાડ્ગજવોચ્ચર-
ત્રથમભૂધરગૈરિકપુચ્ચવત્ ।
કૃણિભુગગ્રભુવઃ સ્ફુટમુદ્યયૌ
રુચિરમર્ચિરમર્ત્યપથે પુરઃ ॥ ૧૯ ॥

અરુણરોચિરસૃક્ષ્પરિમુચ્ચતી
તિમિરદન્તિઘટોષસિ વાયુના ।
પ્રચલિતાનુદિશં પટલીભવ-
દ્ભ્રમરતોમરતોદવશાદિવ ॥ ૨૦ ॥

मघवद्विज्मुग्धमण्डनकुण्डल-
 भ्रमकराकृति भिम्बमूर्धतेः ।
 उदधिमध्यगविद्रुमवीरुधा-
 मुदलसदलसखविगुच्छवत् ॥ २१ ॥

उर उरेति सतामरुणोदये
 द्विरुपदेशवशेन किलान्तरम् ।
 अलृप्त बाह्यमपि प्रसभं तमो
 दिनकरो न करोति किमुद्यतः ॥ २२ ॥

तिमिरकौशिकतस्करजशिणी-
 कुलमलीयत केवलमीदृशैः ।
 उदितवत्पुरुतेजस शक्यते
 श्वसितुमासितुमालपितुं य किम् ॥ २३ ॥

यदद्वयवद्विरुज्ज्वरवत्पुरा
 तदधुना परिरम्भसुधारसम् ।
 उपनते सति भास्वति यङ्कयो-
 र्युगलमागलमापिबद्ध्युक्तम् ॥ २४ ॥

स्फुटिकयङ्कमिव स्फुटरश्मि य-
 द्विलसति स्म पुरा विधुमण्डलम् ।
 गलितकान्त्यधुना धुरि गोपते-
 स्तदधिकं दधिभाण्डमिवैक्ष्यत ॥ २५ ॥

अनघदुग्धमधिश्रितमालृतं
 विधिवदाहवनीयलुताशने ।
 अजुल्लवुः शुचयोऽध्वरिणस्तदा
 नवपयो वपयोपमितं रसे ॥ २६ ॥

स्फुरितदक्षिणभाहुदृशौ तु तौ
 विहितकाव्यविधौ मुनिपुङ्गवौ ।
 मनसि देवमचिन्तयतां तदा
 नियमतो यमतोदकपादुकम् ॥ २७ ॥

मिडिरमम्बरमध्यगतं कमा-
 द्रुपयितोष्मभरः स्वकरोत्करम् ।

દદૃશુરાત્મવિદો દધતં વપુ-
ર્હરમયં રમયન્તમુપાસકાન્ ॥ ૨૮ ॥

કવચન ધૂમરુચો વિલુલોકિરે
કવચન નિર્મલવજ્રમણીરુચઃ ।
કવચન નીરધિનીરુચો રવેઃ
કવચન કાઞ્ચનકાન્તિધરાઃ કરાઃ ॥ ૨૯ ॥

ન પિબતિ સ્મ નિતાન્તતૃષાકુલં
મૃગકુલં તરુમૂલમુપેત્ય ચ ।
અનુ વિશઙ્કય બતાત્મવિલોચનૈઃ
સમકરં મકરન્દમયં હૃદમ્ ॥ ૩૦ ॥

સુખમશેત યુવા શિશિરે વધૂ-
કુચતટે કલહંસ ઇવામ્બુજે ।
અપિબદ્ધવગબૃન્દમપોંશુના
સહ રવેર્હરવેશ્મેતવર્ષાણઃ ॥ ૩૧ ॥

નવપતઙ્ગશિલાનલદર્શન-
સ્મૃતહરાલિકદ્દક્ષતરક્ષુપાત્ ।
ઉરગરાડભિષેકમુમાપતે-
ર્વિહિતવાન્હિતવાઞ્છિતદાયિનઃ ॥ ૩૨ ॥

તદહરેવ દયાબ્ધિસુધાઝરી-
સહચરીભિરલં સુખયઞ્જગત્ ।
દ્યુતિભિરાવિરભૂદિહ ધૂર્જટિ-
ર્ધુરિ તયોરિતયોરમલાત્મતામ્ ॥ ૩૩ ॥

જયતિ તિલ્વવનં જગતીતલે
જયતિ તત્ર પુરં ચ ચિદમ્બરમ્ ।
જયતિ તત્ર સભા ચ પુરેત્યભૂ-
દ્ધલકાહલકાકલિતારવઃ ॥ ૩૪ ॥

દદૃશતુઃ શિવમમ્બિકયા સમં
ચપલયા શરદભ્રમિવાદ્ભુતમ્ ।
પરિણતૈઃ સુકૃતૈઃ પ્રણયાન્મિથઃ
સમુદિતૌ મુદિતૌ મુનિપુઙ્ગવૌ ॥ ૩૫ ॥

द्रुतमतर्कितदर्शनविस्मितौ
शिवमुभौ प्रणिपत्य जगत्पतिम् ।
सपदि तुष्टुवतुः सविधल्लभ-
द्विविषदं विषदन्तुरकन्धरम् ॥ ३६ ॥

पद्युगं भवदीयमभूद्विदं
नयनयोऽयनं सुकृतेन नः ।
न ददृशे पुरुषेण पुरा यिरा-
द्विड वराडवराङ्गतिनापि यत् ॥ ३७ ॥

स्वजनरक्षायातद्रिपुशिक्षा-
व्यसनिता विदिता ननु ते विभो ।
यद्गुप्तादि मृकण्डसुतापदां
प्रशमनं शमनं भवता धृता ॥ ३८ ॥

स्वजनमत्र यिराय समुत्सुकं
प्रमदनाट्यरसं वस पाययन् ।
सड तरक्षुपदा स पतञ्जलि-
र्मदनमर्दनमर्थितवानिति ॥ ३९ ॥

अथ ननर्त डरः सदसोऽन्तरे
दरनिङ्कुञ्चितवामपदाम्भुजः ।
तद्गुपरि प्रछितस्फुरदङ्गद-
स्वभुजगं भुजगं परिनर्तयन् ॥ ४० ॥

भृशमनर्ति पिनाकभृता घना-
घनगभीररवल्लभकारिभिः ।
उमरुकध्वनिभिर्गुडवाडनं
कलयता लयतालसमङ्गम् ॥ ४१ ॥

अभयमुद्रितमेकतरं दध-
त्तरमुमापतिरन्यमुदर्थिषम् ।
किमपि संसदि कोमलताडव-
व्यतनुतातनुतापडरे नृशाम् ॥ ४२ ॥

ध्वनिङ्कता नटनामृतवर्षिणा

તટિદુદારજટાતતિશાલિના ।
 શમિતતાપશતા મુનયોડમુના
 મુમુદિરે મુદિરેણ નગા ઇવ ॥ ૪૩ ॥
 પશુપતેર્નટનં પરિપશ્યતાં
 ન હિ મનો વિષયાન્તરમૃચ્યતિ ।
 કુલમપિ સ્વકૃતેઃ પશુપક્ષિણા-
 મુપરતં પરતન્ત્રમભૂદતઃ ॥ ૪૪ ॥
 તદિદમદ્ભુતતાણ્ડવમુત્સુકૌ
 સમવલોક્ત્ય સદાશિવમૂચ્યતુઃ ।
 યમિવરૌ ત્રસતો યમરાણ્મહા-
 ભુજગતો જગતોડસ્ય હિતૈષિણૌ ॥ ૪૫ ॥
 જય જયામિતબોધ સુખામ્બુધે
 જય જયાદૃતદિવ્યતરાકૃતે ।
 જય જયૈચ્છિકલોકજનિસ્થિતિ-
 પ્રલય પાલય પાદનતં જનમ્ ॥ ૪૬ ॥
 હરિવિધિપ્રમુખૈરમરૈઃ સમં
 વસ ચિરં રચયન્નિહ તાણ્ડવમ્ ।
 ઇતિ મુની વિભુમાત્મશિરઃ સતાં
 સુલભમાલભમાનમયાચતામ્ ॥ ૪૭ ॥
 અથ તથેત્યભિધાય સ તાણ્ડવં
 વિરચયન્નિજભક્તવરપ્રદઃ ।
 અધિવસત્યધુનાપિ ચિદમ્બરં
 સુરુચિરં રુચિરજ્જિતદિક્તટમ્ ॥ ૪૮ ॥
 ઇદમુદન્તમવેત્ય રવિઃ સ્વયં
 વરુણલોકજનાય સવિસ્મયઃ ।
 ગદિતુકામ ઇવાસ્તગિરેસ્તટં
 દ્રુતતરસ્તતરશ્મિરગાહત ॥ ૪૯ ॥
 ચરમભૂમુદશોકગુલુચ્છવ-
 દ્રવિરહર્વિરમેડરુચદાત્મનિ ।
 અવતરશ્ચુરિકૌસ્તુભતેજસા

વિહિતરોહિતરોચિરિવ સ્થિતઃ ॥ ૫૦ ॥

પ્રણયનક્ષણપલ્લવિતાનલ-
ધ્વજવિલોકનતઃ શયિતું વનાત્ ।
અનઘમાશ્રમમાણ્ડલમાદરા-
દુરુચમૂરુચમૂરુપશિશ્રિયે ॥ ૫૧ ॥

સહરથે ચરમાચલશૃંગતો
નિપતતિ ધુમણૌ નિયતેર્બલાત્ ।
ઉચિતમેવ સ્થાડગયુગં હિ ચ-
દ્વિજઘટે જઘટે ચ તમોજનિઃ ॥ ૫૨ ॥

જવલતિ સાન્ધ્યમરીચિમિષાદ્ભિ-
ર્વિરહિશોકશિખાવતિ વિશ્વતઃ ।
ઉડુશતોદયકૈતવતોડસ્ફુટ-
દ્વિયદહો યદહોભિરનીદૃશમ્ ॥ ૫૩ ॥

અતિવિવિક્તતયાનિ યજજગ-
ત્સકલમર્થસમૂહમવૈક્ષત ।
નિપતિતે નિજચક્ષુષિ નાશક-
ત્સતમસં તમસન્તમિવેક્ષિતુમ્ ॥ ૫૪ ॥

ઉદજિહીત હુતોડગ્નિરિવોદયા-
ચલતતાન્મદનેન જયાર્થિના
જલધિના જનકેન કટાક્ષિતો
હિમકરો મકરોત્થિતિકૈતવાત્ ॥ ૫૫ ॥

અકૃત ધૂમમિવાહુમસૌ વહ-
ન્વિરહિણીર્હરિણીરિવ વિહ્વલાઃ ।
ઉદયશૈલદવાગ્નિરિવોન્મિષ-
તરુણિમારુણિમાનમુદગ્ચયન્ ॥ ૫૬ ॥

અથ ચકોરકુલૈરતિચૂષણા-
ત્કિલ ગતોડર્જુનતાં ખમહોદધૌ ।
મદનકેલિમરાલ ઇવાયયૌ
જનમનો ન મનોચિતદીધિતિઃ ॥ ૫૭ ॥

અરમગસ્ત્ય ઇવામ્બુધિમત્રિજે
પિબતિ સન્તમસં પરિશેષિતા ।
મુહુરદ્દશ્યત મૌક્તિકપડ્કિતિવ-
દ્ભુવિ તતો વિતતોડુતતિર્દિવિ ॥ ૫૮ ॥

ઉદિતવત્યુડુનેતરિ માનિની-
જનમનઃ શશિકાન્તવદ્દુદ્રવમ્ ।
અજનિ કાન્તસમાગમતો યથા
કુમુદમુન્મુદમુગ્ધત ચ જવરમ્ ॥ ૫૯ ॥

પ્રણયિનામનુરાગવયઃ ક્રમઃ
પ્રણયિનીસવિધે શુકલસ્તયા ।
અકથિ દૂતિકયાર્ધમતિર્લિં ત-
ન્મુખગતઃ ખગતઃ પ્રકટઃ પરઃ ॥ ૬૦ ॥

અખિલમન્યથયન્સુદૃશોડગ્રતો
ન હિ શશાક વિટોડપિ નિગૂહિતુમ્ ।
કુલટયા કલિતં બત ચદ્રતે-
ડધરદલં રદલમ્ભિતલક્ષ્મ તત્ ॥ ૬૧ ॥

તદનુ કોપનયાપિ તયા હઠા-
દતિતરામપરાધકૃદધ્યયમ્ ।
શશધરોદયતઃ સ્મરતઃ સાખી-
વચનતશ્ચ નતઃ પરિષરવજે ॥ ૬૨ ॥

થષકમધ્યગતાદધિવાસિતા-
દ્લિતબાલરસાલદલાદિભિઃ ।
પ્રણયિનો નવશીધુરભૂદ્ભૂશં
મદયિતા દયિતામુખવાસિતઃ ॥ ૬૩ ॥

પ્રિયતમેડધરપાનસમુત્સુકે
વિવલિતાનનવારિરુહઃ શુકી ।
કુચતટસ્પૃશિ કલૃપયમત્કૃતે-
ર્વરતનોરતનોદનુમોદનમ્ ॥ ૬૪ ॥

રહસિ યાતિરસાદુપભુક્તવ-
ત્યુપપતિં યદુપાહૃતમ્ડગના ।

सबहुमानमतोष्यत सा सप्ती
शिरतरं रतरञ्जितया तथा ॥ ६५ ॥

प्रियतमेन बलाद्गुपलुक्तया
रउसि बालिकयैश्चि सलज्जया ।
निजलुट्ठितनव्यनपक्षता-
वलिकुये लिङ्गयेन समे भुङ्गुः ॥ ६६ ॥

परिजना षव जालकपद्यया
निभृतमेत्य निशान्तमकारयन् ।
शशिकराः सुदृशां सुरतश्रमा-
पनयनात्रयनाम्भुजमीलनम् ॥ ६७ ॥

कैशिकं न कमितुर्गणयन्त्या
साउसेन बहुमन्तुमनाडि ।
प्राग्ययाध पुनरस्य पुरोऽभू-
त्सा उसेन बहुमन्तुमना डि ॥ ६८ ॥

विततैः स्वकरैर्वियोगभाजां
विधुनानेन समन्ततो मनो भूः ।
उददीपि य माधवेन सप्या
विधुनानेन समं ततो मनोभूः ॥ ६९ ॥

पशुपतिनटनैः परिस्फुरद्गोः
शुचिभसितैरजनि प्रसाधिताशैः ।
लिभकरकिरणैश्च उर्षिता भूः
शुचिभसितै रजनिप्रसाधिताशैः ॥ ७० ॥

श्रीमद्वैदिकमार्गभेलनकलाशुद्धान्तरङ्गः सुधी-
रद्वैतामृतलाभनिर्भरनिजानन्दानुभूतिः सताम् ।
गोप्ता भेटकरीकुलैकतिलको गोपालभूपालकः
काव्येऽस्मिन्मशो नटेशविजये सर्गं यतुर्थं व्यधात् ॥

एति श्रीमद्भाषूलकुलतिलकस्य वेङ्कटकृष्णश्रीक्षितस्य कृतौ नटेशविजयाख्ये मडाकाव्ये यतुर्थः सर्गः सम्पूर्णाः ।

પ. પઞ્ચમઃ સર્ગઃ

તસ્મિન્કાલે દેવતાસાર્વભૌમઃ
 સ્રષ્ટા યદ્દું સત્યલોકાત્સદારઃ ।
 નિશ્ચકામાનુદ્રુતો નારદાદૈ-
 દૂરં ગડ્ગાતીરમુદ્દિશ્ય દેવૈઃ ॥ ૧ ॥

ધ્યાયં ધ્યાયં દિવ્યગડ્ગાતરડ્ગા-
 નાધાવન્તં રાજહંસાવતંસમ્ ।
 આરુઢોડસાવધ્વરસ્થાપિતોચ્ચૈ-
 ર્યૂપં ગડ્ગાનૂપમાપાભિરૂપમ્ ॥ ૨ ॥

શ્રીમાનેષ શ્રીશપાદાબ્જમાધ્વી
 નીલગ્રીવમાહિનિર્મોકવલ્લીમ્ ।
 વીક્ષાંચ્ચક્રે ભૂવધૂહારયષ્ટિ
 સ્વાર્નિઃશ્રેણીં સાગરાણાં ચ ગડ્ગામ્ ॥ ૩ ॥

કૂલાસ્ફાલાલોલકલ્લોલજાલ-
 સ્ફાયત્ત્વેનશ્વેતમાનપ્રવાહા ।
 આકૂપારાદા હિમાદ્રેશ્ચ મૂર્ત્તા
 દૃષ્ટા કીર્તિર્યા દિલીપાત્મજસ્ય ॥ ૪ ॥

બાલેવાલં પ્રસ્તરાસ્ફાલનોદ્ય-
 ત્પાથોબિન્દુપ્રૌઢમુક્તાકૃલાનિ ।
 ઉત્ક્ષિપ્યોત્ક્ષિપ્યાદદાનોર્મિહસ્તૈઃ
 પ્રાલેયાર્દ્રેર્યા પરિકીડતેડક્રુ ॥ ૫ ॥

દન્તાદન્તિ કીડતાં દિગ્ગજાનાં
 ગણોડીનૈઃ કીર્યમાણં દ્વિરેકૈઃ ।
 હન્ત સ્નાનાત્પૂર્વમધ્યાત્તગન્ધં
 ગન્ધર્વીભિર્ધૂયતે યત્ર કેશ્યમ્ ॥ ૬ ॥

સ્નાતું દારૈઃ સાકમેકત્ર સ્પ્ધ
 સપર્ષાણાં સૈકતે સન્નિધત્તે ।
 ક્વાપિ સ્વર્ગગ્રામણીઃ સાવરોધઃ
 પ્રાતર્યત્રાન્યત્ર ચાર્યાઃ સભાર્યાઃ ॥ ૭ ॥

अम्भो यस्याः शम्भरं उस्तदेशे
मङ्क्तुः क्षीरं मूर्ध्नि कण्ठे विषं य ।
अङ्गोष्पन्धेष्वकलय्यामृतं य
प्रादुस्तत्तच्छब्दवाच्यं प्रवाचः ॥ ८ ॥

बुद्ध्या यस्याः पातकध्वंसदीक्षा-
माशङ्कयान्तः स्वाधिकारव्युत्तिद्राङ् ।
प्रेतेशः किं प्रेषयामास भीतः
सौख्यार्थं स्वस्वसारं प्रयागे ॥ ९ ॥

याङ्गीलक्ष्मीजन्मभूमी स्मृशन्ती-
माधं ताभ्यामादरात्तद्रयस्याम् ।
मत्वा नूनं मध्यदेशे मिलित्वा
सभ्यायान्तर्यां सरस्वत्युपास्ते ॥ १० ॥

स्नात्वोत्तिष्ठत्यत्र जन्तुस्त्रिवेण्यां
कण्ठे नीलः केशपाशे पिशङ्गः ।
गात्रे शुभ्रः सूर्यकन्यासरस्व-
त्यल्लङ्घाद्विन्यानुगृह्यं बिभर्ति ॥ ११ ॥

वाराणस्यां विश्वनाथोपकण्ठे
कायार्धं या केदयन्ती मुमुक्षोः ।
तापं पापं हन्ति यत्तत्र शिखं
यस्या मोक्षः सोऽपि याथाकथायः ॥ १२ ॥

कायव्यूहं प्राप्य कान्तेन साकं
कामं रन्तुं गाढमभ्युत्सुकैव ।
स्वीकुर्वाणः स्रोतसां या सदस्रं
भेलोदारं गाढते पार्श्वमभ्येः ॥ १३ ॥

न क्रोधो मे नाथ वर्धति नित्यं
नागस्त्वथ्यप्यस्ति नैतन्मृषेति ।
कुध्यन्त्यागस्कारिणं सिन्धुराजं
प्रत्यायष्टे या खलोक्तिप्रगल्भा ॥ १४ ॥

मौलौ शम्भोर्भालिकावद्विभाती
निर्गच्छन्ती या नभांशुखटैव ।

વિષ્ણોઃ પાદાદ્વ્યાકરોત્યેતદૈક્યં
તન્મૂલં હિ સ્નોતિ પૂરો યદગ્રે ॥ ૧૫ ॥

પદ્માનેતુઃ પાદનિર્નેજનામ્ભો
મત્વાયામન્કિં મુનિર્જહ્નુનામા ।
સઘઃ સ્મૃત્વા શમ્ભુનિર્માલ્યભાવા-
ચ્ચણ્ડેશાર્હા શ્રોત્રતો યામહાસીત્ ॥ ૧૬ ॥

ભૂરિ સ્વૈરં યત્પુરા ભૂતિજાલં
સ્ત્રોતોલીલં શકુરીયે કપર્દે ।
ચન્દ્રસ્નિગ્ધં સૌકતવ્યાજતસ્ત-
દ્વારિપ્રાન્તે યા વમન્તીવ ભાતિ ॥ ૧૭ ॥

યુક્તા વાયો યુક્તિરસ્યાં સરસ્વ-
ત્યન્તર્વાહિન્યાસ્ત ઇત્યામવાચામ્ ।
પાયં પાયં પામરાશ્ચામ્ભુ યસ્યાઃ
સારં નિષ્ઠીવન્તિ સારસ્વતં યત્ ॥ ૧૮ ॥

પાથોહસ્તિગ્રાહપાઠીનમીન-
વ્યાલીભેકીકર્કટીકચ્છપીભિઃ ।
વીચીમધ્યવ્યઞ્જિતોદ્ગ્રીવિકાભિઃ
સાયાહ્ને યા દર્શનીયા સમિન્દ્રે ॥ ૧૯ ॥

તીરે યસ્યા દેવદારુપગૃઢે
મધ્યાહ્નાર્કમ્ભાનકર્ણાવતંસામ્ ।
ભિલ્લઃ સ્વૈરં પાયયન્નમ્ભુ ભિલ્લી
દત્તે નાકેડનાદરં દેવયૂનામ્ ॥ ૨૦ ॥

શાખાભેદશ્વાઘનીયાકૃતીનાં
તીરોપાન્તસ્થાયિનાં દિવ્યધામ્નામ્ ।
ભૂદેવાનાં ભૂરુહાણાં ચ વૃન્દૈઃ
પ્રાતઃ પ્રાતર્યાર્ચ્યતે પુષ્પવર્ષૈઃ ॥ ૨૧ ॥

અન્તર્વેદીનામ્નિ તત્તીરસીમ્નિ
સ્રષ્ટા સૃષ્ટ્વા યજ્ઞશાલાં યિયક્ષુઃ ।
બ્રહ્માધ્વર્યૂદ્ગાતૃહોત્રાધુપેત-
સ્તત્ર પ્રેમણા દારયુક્તો દિદીક્ષે ॥ ૨૨ ॥

अभ्यक्तोऽङ्गोष्पेः डैयङ्गवीनै-
रष्टस्वक्षिष्यञ्जनोदञ्चितश्रीः ।
क्षौभं विभ्रयर्म यैः विषाणं
मेने लोडैर्भूर्तिमानेष धर्मः ॥ २३ ॥

अग्राविषगू दक्षिणीयाभ्ययेष्टया
धिन्य-वेधा देवताः सम्प्रगृह्य ।
पश्चादिति प्रायणीयां वितत्य
कीते सोमेऽयष्ट यातिथ्ययेष्टया ॥ २४ ॥

प्रातः सायं च प्रवर्ग्योपि सद्भ्या-
महो रात्रेश्चापि मध्यं व्रतेन ।
शेषं कालं शास्त्रवाद्यप्रवीणैः
सभ्यैर्निन्ये साकमम्भोजयोनिः ॥ २५ ॥

तत्र लेजे धर्मतापाभियोगा-
दग्निज्वालामुद्रमन्त्राननेन ।
द्वित्रैः पुष्पिर्वीज्यमानो धवित्रै-
र्मध्ये रुक्माङ्गो मलाराज ऐकः ॥ २६ ॥

सुभ्रज्ज्वाये सामभेदैस्तदानी-
मिन्द्रागच्छेत्याह्वय्यमन्त्रम् ।
तिल्वारये देवराडिन्दुभौले-
र्नाट्यासक्तो नागमन्त्रितृप्तः ॥ २७ ॥

देवैः साकं देवराजं विरिञ्च-
स्तत्तादृक्षं द्रिव्यदृष्टया विदित्वा ।
तैरानेतुं तं उविर्भागलेतोः
पुत्रं तावत्प्रेषयामास तूर्णम् ॥ २८ ॥

धीरस्तिव्वारयेदृशं स गत्वा
नत्वा शम्भुं नारदस्तस्य पार्श्वे ।
साकं देवैः सन्दर्शामरेशं
तृप्तं नित्यं ताडयामाकनेन ॥ २९ ॥

अन्तर्नाट्यानन्दपूरेऽभिवृद्धे

દેવસ્યાગ્રે તત્પરીવાહકલ્પમ્ ।
અક્ષણાં વૃન્દૈર્ભિભદાનન્દ બાષ્પાં
વજ્રી વીણાયોગિના વ્યાલુલોકે ॥ ૩૦ ॥

શમ્ભૂતંસ્યચ્ચન્દ્રપાદૈઃ સ્રવન્ત્યા
ચન્દ્રગ્રાવણા કલૃમયા શક્રમૂર્ત્યા ।
આનન્દાશ્રુવ્યાકુલાક્ષોડમુનાગ્રે
સાક્ષાદિન્દ્રો વીક્ષ્યતે સ્માવિશેષમ્ ॥ ૩૧ ॥

નમ્રો ગત્વા નારદસ્તં કથયિચ્ચ-
ત્પિત્રાદિષ્ટં પ્રાપયન્નર્થમેનમ્ ।
નિત્યાનન્દાવાસિતો નિર્વૃત્તેન
પ્રત્યૂચેડયૈનેન ભાવાનુરૂપમ્ ॥ ૩૨ ॥

યજ્ઞૈર્દાનૈર્યં તપોભિશ્ચ શુદ્ધ-
સ્વાન્તાઃ શાન્તાઃ સાધવઃ સદ્ગુરુક્રયા ।
બુદ્ધ્યાખાણ્ડાનન્દબોધાત્મરૂપં
તેરુઃ શોકં તં મુને પશ્ય દેવમ્ ॥ ૩૩ ॥

અસ્મિન્નર્કદ્યોતમધ્યે નદીવો -
દેતિ ભ્રાન્ત્યા ખાનિલાગ્ન્યમ્બુભિર્ભૂઃ ।
અન્તર્ધત્તે ચાત્ર તત્તવાવબોધા-
ત્સ્રજયધ્યસ્તા સર્પિકેવ ક્ષણેન ॥ ૩૪ ॥

સારં વચ્ચિ શ્રાવ્યમા બ્રહ્મલોકા-
દાશાવીચેઃ સગ્ચરન્નેષ જન્તુઃ ।
ભૂયો ભૂયઃ પ્રાપ્તુવગ્જન્મમૃત્યુ
કર્માધીનઃ ક્વ ક્ષણં નિર્વૃણોતુ ॥ ૩૫ ॥

ક્ષીણો પુણ્યે મર્ત્યલોકં વિશન્તી-
ત્યેષા ગીતા યાનભિગ્રેત્ય વૃત્તા ।
શોચ્યસ્તેભ્યઃ કોડન્ય ઇત્યાત્મનીનાઃ
કર્મ ત્યજ્વા કેચન પ્રવ્રજન્તિ ॥ ૩૬ ॥

નિષ્ઠાઃ કેચિન્નિર્વિકલ્પે સમાધૌ
બોધાત્માનં પૂર્ણમન્તર્બહિશ્ચ ।
શમ્ભું સાન્દ્રાનન્દમધ્યક્ષયન્તો

મન્યન્તેડપિ બ્રહ્મલોકં તૃણાય ॥ ૩૭ ॥

કામક્રોધૌ યસ્ય યસ્યાશનાયો-

દન્યે યસ્યાવશ્ચિકૌ જન્મમૃત્યુ ।

ચિત્તં પ્રાણો દેહ ઇત્યાહુરેત-

ત્સાક્ષ્યે તસ્યાહં તુ સચ્ચિત્સુખાત્મા ॥ ૩૮ ॥

શંસત્યેવં સ્વાનુભૂતિં સુપર્વ-

ગ્રામણ્યામાકારણે કુણ્ઠિતાશઃ ।

પ્રત્યાવૃત્ય બ્રહ્મણે તં સુરર્ષિ-

ર્હન્ત વ્યાચ્છાશયં દેવનેતુઃ ॥ ૩૯ ॥

આકર્ણ્યદં નારદાદાત્મયોનિઃ

કલ્યન્તે યા કર્મહાનિર્ભવિત્રી ।

સઘઃ પ્રાપ્ત્વાં શક્તુમાનઃ સ્વયં તાં

તિલ્વારણ્યં દેહભેદેન ભેજે ॥ ૪૦ ॥

શુદ્ધઃ સ્નાત્વા શૈવગર્ગેડમ્ભસીહ

પ્રત્યુદ્યાતો દૈવતૈઃ પદ્મયોનિઃ ।

વ્યાહૃત્યાદૌ વ્યાઘ્રપાદેન સાકં

શમ્ભું નત્વા સાધુ તુષ્ટાવ પશ્ચાત્ ॥ ૪૧ ॥

યો દેવાનામાદિભૂતં પુરસ્તા-

ન્મામદ્રાક્ષીજજાયમાનં મહર્ષે ।

સ ત્વં પુત્રં શાધિ સર્વાધિકૈનં

સાધ્વ્યા બુદ્ધ્યા ચાપિ સંયોજયસ્વ ॥ ૪૨ ॥

પ્રાયેણાહોરાત્રિભેદાદિશૂન્યે

કાલે માયાકબુરે કેવલસ્ત્વમ્ ।

પર્યાલોચ્ય પ્રાણિકર્મપ્રભેદં

ચિત્રં વિશ્વં સૃષ્ટવાનસ્યુમેશ ॥ ૪૩ ॥

બ્રહ્મા વિષ્ણુ રુદ્ર ઇન્દ્રસ્તથાન્યે

ત્વત્તો જાતાસ્ત્વં તુ સર્વસ્ય હેતુઃ ।

શમ્ભો સર્વસ્યેશિષે યેન તસ્મા-

દ્યોગિધ્યેયઃ શશ્વદેકસ્ત્વમેવ ॥ ૪૪ ॥

અજ્ઞાત્વા ત્વત્તત્ત્વમાદિત્યવર્ગઃ
પપ્રચ્છ ત્વાં કો ભવાનિત્યથાસ્મૈ ।
સર્વાત્માહં સર્વકાલાનપાયી
નાન્યો મત્તોઽસ્તીત્યવોચઃ સ્વરૂપમ્ ॥ ૪૫ ॥

સ્તોતું સાકં ચેતસા દ્રાક્ષપ્રવૃત્તાઃ
સર્વા વાયઃ શક્તિશૂન્યા નિવૃત્તાઃ ।
અપ્રાપ્ય ત્વામિત્યહો વેદવાદે-
ઽપ્યજ્ઞઃ સ્તોતું હન્ત સોઽહં પ્રવૃત્તઃ ॥ ૪૬ ॥

વેદસ્ત્વન્નિઃશ્વાસભૂતસ્ત્વયાદૌ
ક્લૃમઃ કર્મબ્રહ્મકાણ્ડાત્મકો યઃ ।
તસ્યેદાનીમડ્ગતસ્તાવદાસ્તે
પ્રામાણ્યાપ્રામાણ્યયોગઃ પ્રસક્તઃ ॥ ૪૭ ॥

આજ્ઞાભૂતં તે શ્રુતિસ્મૃત્યશેષં
તસ્ય સ્યાદુલ્લઙ્ઘને દોષભૂમા ।
અજ્ઞો જન્તુર્નન્વનીશોઽયમાતઃ
સર્વજ્ઞો કિં ન્વસ્તિ વિજ્ઞાપનીયમ્ ॥ ૪૮ ॥

બ્રહ્મણ્યબ્રહ્મણ્યમેવં બ્રુવાણે
સાનુકોશઃ શમ્ભુરેનં જગાદ ।
અધારભ્યાટન્તુ ગામધ્વરાશા
અંશૈઃ સ્વૈઃ સ્વૈરાસ્યતામત્ર ચેતિ ॥ ૪૯ ॥

શમ્ભોરેવંભાવમમ્ભોજજન્મા
વ્યક્તં બુદ્ધ્વા વ્યાઘ્રપાદાનુયાતઃ ।
ઈશં નત્વા યજ્ઞદેશં યિયાસુઃ
પ્રાપ્તાનન્દઃ પ્રાર્થયામાસ સભ્યાન્ ॥ ૫૦ ॥

આર્યાજાનેરાજ્યા વ્યાઘ્રપાદો
યે તત્રાસન્યજ્ઞકર્મપ્રવીણાઃ ।
સડ્ધ્યાવદ્ભિસ્તૈઃ સહસ્રત્રયેણ
બ્રહ્માણં પ્રાતિષ્ઠિપદ્ભૂસુરેન્દ્રૈઃ ॥ ૫૧ ॥

તિલ્વારણ્યાદુત્થિતસ્તૈઃ સહૈવ
વ્યોમાધ્વાનં વ્યોમયાનેન તીર્ત્વા ।

વેગાદન્તર્વેદિમાસાધ સધ-

સ્તત્રત્યં સ્વં દેહમેષ પ્રવિષ્ટઃ ॥ ૫૨ ॥

સભ્યૈરેભિઃ સાકમૃત્વિક્રવેકે-

સ્તાવધજો બ્રહ્મણસ્તાયમાને ।

અસ્યાગચ્છન્હવ્યમાદાતુકામા

દેવાસ્તત્ર ધોતમાનૈર્વિમાનૈઃ ॥ ૫૩ ॥

સ્વૈરં ભુક્ત્વા ષડ્સોપેતમન્નં

ભૂષાવાસોભૂષિતો દિવ્યગન્ધઃ ।

વિદ્વલ્લોકો વીટિકાભૃત્સભાયાં

તુષ્ટઃ સડ્ધીભૂય તુષ્ટાવ યજ્ઞમ્ ॥ ૫૪ ॥

પ્રાગ્વંશાત્રાકસોમવેદ્યાં સદોડગ્રી-

દ્રેહોપેતાયાં હવિર્ધાનવત્યામ્ ।

અગ્નિશ્ચિક્રયે પુચ્છપક્ષાત્મશીર્ષે-

ર્યુક્તો યજ્ઞસ્યૈવ વાહોડવતીર્ણઃ ॥ ૫૫ ॥

તસ્મિન્નેવ સ્થાણિડલેડગ્નિઃ પ્રણિન્યે

બૈલ્વે યૂપે પૂર્વતઃ સ્થાપિતસ્ય ।

અગ્રીષોમીયઃ પશુશ્ચાબબન્ધે

નેતુર્વાહસ્તત્સમીપે હિ નાહ્યઃ ॥ ૫૬ ॥

અન્યત્રાસ્તે યાંહસો હેતુરાર્યા-

સ્તાં હિંસાં તદ્ધવંસિનીં તત્ર બુદ્ધ્વા ।

આજિઘ્રન્તો હોમગન્ધં વપાયા

આજ્ઞાં શમ્ભોરદ્ભુતામભ્યનન્દન્ ॥ ૫૭ ॥

અધ્વર્યુર્વસતીવરીરથ ગૃહીત્વાપોડર્ધરાત્રે હવિ-

ધાને સાધ્વભિષુત્ય સોમમભિસડ્ગૃહ્ય ગ્રહેષુ ક્રમાત્ ।

હુત્વા સદ એત્ય શિષ્ટમિહ સમ્ભક્ષ્યાનુમાન્ય સ્તુતું

શસ્ત્રં ચ પ્રતિગીર્થ્ય સોડનુસવનં યુક્તાન્વિતેને વિધીન્ ॥ ૫૮ ॥

ઉદ્ગાતરિ સ્તુવતિ સામભિરાત્તશસ્ત્રો

હોતા કથં તદુપરિ ક્રમતેડથ તસ્મે ।

અધ્વર્યુરાઃ પ્રતિગૃણાતિ કથં કથં ત-

દ્બ્રહ્માનુમન્યત ઇતિ પ્રજગુઃ કવીન્દ્રાઃ ॥ ૫૯ ॥

વિધિવદવભૃથાન્તે વિસ્તૃતં દક્ષિણાભિઃ

સુરસરિદુપકણે સમતન્તું સમાપ્ય ।

વરમૃષિગણામન્તર્વેદિદેશે નિવેશ્ય

સ્વયમમરયુતોઽજઃ સત્યલોકં જગાહે ॥ ૬૦ ॥

શ્રીમદ્વૈદિકમાર્ગખેલનકલાશુદ્ધાન્તરઙ્ગઃ સુધી-

રઢ્વૈતામૃતલાભનિર્ભરનિજનન્દાનુભૂતિઃ સતામ્ ।

ગોમા મેટકરીકુલૈકતિલકો ગોપાલભૂપાલકઃ

કાવ્યેઽસ્મિન્કમશો નટેશવિજયે સર્ગ વ્યધાત્પગ્ચમમ્ ॥

ઇતિ શ્રીમદ્વાધૂલકુલતિલકસ્ય વેદુટકૃષ્ણદીક્ષિતસ્ય કૃતૌ નટેશવિજયાખ્યે મહાકાવ્યે પગ્ચમઃ સર્ગઃ સમ્પૂર્ણઃ ।

૬. ષષ્ઠઃ સર્ગઃ

ગુણાનિધિરિહ તર્હિ ગૌડનાથો

વિપુલબલોઽજનિ વિક્રમાક્રુનામા ।

દશરથ ઇવ યો દ્વયોર્મહિષ્યોઃ

શુભગુણયોસ્તપસાભજત્સુતાંસ્ત્રીન્ ॥ ૧ ॥

શિવભજનકૃદેષુ સિંહવર્મા

તનયવરેષુ દયાલુરગ્રજન્મા ।

પિતુરનઘગુણૈઃ પ્રિયોઽતિમાત્રં

સમજનિ રામ ઇવ શ્રિતાનુકૂલઃ ॥ ૨ ॥

પ્રવચસિ પિતરિ પ્રયોદયત્ય-

પ્યવનિપરિબ્રઢિમાનમજોઽપિ ।

અયમનુમનુતે સ્મ ન ત્વગાત્યાં

લુલિતમના ભરતામ્બયેવ રામઃ ॥ ૩ ॥

સિતવપુરધિકં સ સિંહવર્મા

શતભિષગાહિતસન્ધિયોઽપિ શશ્વત્ ।

વિધુરિવ હૃદયે વહન્હલકું

કૃશતનુરાશ્રિતવાન્ગિરીશમેત્ર ॥ ૪ ॥

વ્યુદસિતુમયમ્ડગભૂવિકારે

બત બહિરન્તરિવ પ્રસહ્ય જાતમ્ ।

અચક્રમત શિવાચ્યનેન શશ્વ-

ત્સ હિ વિદિતઃ સ્મરશત્રુરાદિવૈદ્યઃ ॥ ૫ ॥

શિવચરણસમર્પિતાન્તરઃ શ્રી-

શિખરિવટાટવિકાલહસ્તિકાઞ્ચીઃ ।

નિયતમતિરટન્નિષાદ્યૂના

સમમભજઞ્ચ ચિદમ્બરં કદાચિત્ ॥ ૬ ॥

અવિકલહઠયોગરાજયોગા-

ભ્યસનપરૈઃ શુકશારિકાભકૈર્યત્ ।

પરિચિતપદભાષ્યકૃષ્ણકૈશ્વ

પ્રથિતપતઞ્જલિપુણ્યપાર્ણશાલમ્ ॥ ૭ ॥

ઘનતરસુકૃતાદ્રિકૂટકલ્પૈઃ

શિવચરણાબ્જસમર્પિતાપનીતૈઃ

પ્રથયતિ નનુ બિલ્વરાશિભિર્ય-

ત્સુરભિતરક્ષુપદોટજં સમન્તાત્ ॥ ૮ ॥

પરિચિતભસિતત્રિપુણ્ડ્રપઞ્ચા-

ક્ષરશતરુદ્રજપાઃ સદા મુનીન્દ્રાઃ ।

પશુપતિપશુપાશબન્ધમોક્ષા-

દ્યખિલપદાર્થવિદો યદાવસન્તિ ॥ ૯ ॥

ચિરતરસુકૃતૈશ્ચિદમ્બરં ત-

ત્પુરમધિગમ્ય તરક્ષુપાદમત્ર ।

શરણમુપજગામ સિંહવર્મા

રવિમિવ સામ્બમુરુત્વિષં રુજાર્તઃ ॥ ૧૦ ॥

સ્ફુટતરશિવભક્તાચિહ્નમેનં

વિનયમિવાદ્યતવિગ્રહં મહર્ષિઃ ।

અભિમુખમતિશીતલૈરપાડ્ગૈ-

રસુખયદિન્દુરિવાંશુભિશ્ચકોરમ્ ॥ ૧૧ ॥

ઋષિવરમવલોક્ય રાજપુત્રો

ઘનમિવ તાપકદર્થિતઃ શિખીન્દ્રઃ ।

હૃષિતતનુરુહોઽતિહૃષ્ટચેતાઃ

શ્રુતિસુખદાં ગિરમાદદે ગભીરામ્ ॥ ૧૨ ॥

સુકૃતસુરમહીરુઠૈરિદાનીં
કૃલિભિરભાવિ મદીયપૂર્વપુંસામ્ ।
ચરણકમલસેવયા યતસ્તે
ચિરમહમસ્મિ ચરાચરેષુ ધન્યઃ ॥ ૧૩ ॥

જગતિ પતિમપામપાદગસ્ત્યઃ
શયચુલુકેન પુરેત્યહં શૃણોમિ ।
દુરિતજલધિશોષણક્ષમં ત્વાં
પદરજસાધ્ય પરં નિશામયામિ ॥ ૧૪ ॥

કુરુ મયિ ભગવન્કૃપાં ક્ષણં તે
મનસિ નિવેદિતમસ્તુ મામકીનમ્ ।
તવ સવિધમુપાગતસ્ત્વગાત્યાં
ધરણિપતેસ્તનયોઽસ્મિ સિંહવર્મા ॥ ૧૫ ॥

જગદુપકૃતયેઽન્ જાગરૂકં
શરણમુપૈમિ ભવન્તમીદૃશોઽહમ્ ।
કિમુ જગતિ ઘનાઘનં વિનૈકં
ગતિરિતરાસ્તિ કૃશસ્ય ચાતકસ્ય ॥ ૧૬ ॥

અનુપધિકમનુગ્રહં વિધેહિ
પ્રબલગદાભિહતે મયિ પ્રપન્ને ।
નનુ જનપરિતાપનોદનાય
પ્રભવતિ સ દ્વિજરાજ એવ પૂર્ણઃ ॥ ૧૭ ॥

કવ નુ મમ જનનં ક તિલ્વદેશઃ
કવ ચ બત મચ્ચરિતં કવ દર્શનં તે ।
અઘટિત ઘટનાપટીયસીભિઃ
શિવકરુણાભિરહો સમુજજજૃમ્ભે ॥ ૧૮ ॥

ઇતિ નિગદતિ દીનમિડ્ગિતણો
ધરણિપતેસ્તનયે તરક્ષુપાદઃ ।
અવિકલમકરોદનુગ્રહં ય-
ત્સદયહૃદઃ શરણાગતેષુ સન્તઃ ॥ ૧૯ ॥

અલિકગતશુભાક્ષરાકુરોત્થિ-
ત્યનુગુણદોહલભાસ્મનત્રિપુણ્ણમ્ ।
સ્નપયતિ પયસિ સ્મ શૈવગડ્ગે
સ તમુપવાસકૃશં કૃશાનુકલ્પઃ ॥ ૨૦ ॥

અમુમથ શિવગડ્ગયાભિષિક્તં
કનકરુચિ વિરચય્ય કચ્ચિદસ્મૈ ।
મનુવરમુપદિષ્ટવાન્મહર્ષિ-
વિંતરતિ ચ સ્મ હિરણ્યવર્મસંજ્ઞામ્ ॥ ૨૧ ॥

અવસદિહ તદાદ્યસૌ પ્રસક્તઃ
સતતમનન્યમનાઃ શિવાર્ચનાયામ્ ।
ઉપનમતિ મહત્યુપપ્લવેડપિ
કવચન મૃકણ્ણુકુમારવદ્દૃઢાત્મા ॥ ૨૨ ॥

ત્રિપુરરિપુજપી ત્રિકૂટશૈલે
ત્રિષવણમઞ્જનકૃત્ત્રિપુણ્ણધારી ।
ત્રિકરણવિમલસ્ત્રિલોકનેતુ -
સ્ત્રિપુરભિદોડકૃત સ ત્રિકાલપૂજામ્ ॥ ૨૩ ॥

હિમકરમકુટં હિરણ્યવર્મા
પરિચરતિ સ્મ તથૈવ પાર્વતીશમ્ ।
સતતમપિ યથા સભા મુનીના-
મભિનવમેનમગસ્ત્યમેવ મેને ॥ ૨૪ ॥

જનકમથ કદાચિદસ્ય જીર્ણ
પ્રતિનૃપતિઃ પ્રવસત્સુતં ચ બુદ્ધ્વા ।
ત્રિદિવસમમદઃ પદં જિઘૃક્ષુ-
ર્દ્રુતમભિષેણયતિ સ્મ દુર્વિનીતઃ ॥ ૨૫ ॥

રથગજહયયોધરાજિનિર્ય-
ત્તુમુલરજોભરધૂસરાન્તરાલાત્ ।
અપટુકરણમમ્બરાત્પતન્તો
રથશિખરં પરિરેભિરેડસ્ય ગૃધ્રાઃ ॥ ૨૬ ॥

અપિ ચ રથશિરસ્યસહ્યપાતં
સપદિ નિષદ્ય સમં મુખાનિ ગૃધ્રાઃ ।

અનુપદમુદ્તેજયન્નબાધં
કઠિનકલેવરકર્ત્તનેચ્છયેવ ॥ ૨૭ ॥

વિપુલવલદકાણ્ડયાણ્ડવાત-
વ્યતિકરનિર્દલિતોડસ્ય કેતુદણ્ડઃ ।
અપતદધિબલં તદાનુકુર્વ-
ઞ્શમનકરેરિતકાલદણ્ડરીતિમ્ ॥ ૨૮ ॥

પ્રબલપટહભેરિશઙ્ખનાદૈઃ
પ્રલયધનાધનગર્જિતપ્રકાણ્ડૈઃ ।
શિથિલિતજગદણ્ડસન્ધિબન્ધૈ-
ર્હરિદિભફીટ્કૃતિમાંસલૈરજૃમ્ભિ ॥ ૨૯ ॥

સપદિ વિયતિ બભ્રમુઃ શકુન્તા-
સ્તરુશિખરાણિ જનાસ્તદાધ્યરોહન્ ।
ગૃહમનુ નિવહો ગવામધાવ-
ત્પટહરવે પરિતો વિજૃમ્ભમાણો ॥ ૩૦ ॥

ધનમિમમવકર્ણ્ય કર્ણશૂલં
પટહરવં ભટવીરવાદમિશ્રમ્ ।
વિપુલભુજબલોડથ વિક્રમાહુો
નિજનગરાન્નિરગાન્નૃપઃ સસૈન્યઃ ॥ ૩૧ ॥

કતિચન કરિકન્યરાધિરૂઢાઃ
પુનરિતરેડશ્ચવરિષ્ઠપૃષ્ઠનિષ્ઠાઃ ।
અધિરથમપરે કૃતાધિરોહા
બહિરગમન્નગરાત્પદાતયોડન્યે ॥ ૩૨ ॥

કરકલિતકૃપાણામાત્તથાપં
પરુષતરસ્તનિતં પ્રસહ્ય ગૌડઃ ।
અભિમુખમરિસૈન્યમભ્યધાવ-
ચ્ચલતટિભ્રમિવાશુ ચાણ્ડવાયુઃ ॥ ૩૩ ॥

ત્વરિતમથ તુરંગિણા તુરંગી
સમકૃતહસ્તિપકેન હસ્તિપાલઃ ।
રણભુવિ રથિના રથી ભટેન
પ્રતિભટ ઇત્યુદભૂન્મિથઃ સમીકમ્ ॥ ૩૪ ॥

रथिभटतुरगेभरक्तधारा-

प्लुतधरणीपतदुत्पतलबन्धम् ।

उभयबलजुषामुदायुधानां

सुरमुनिरैक्षत विस्मितः सुयुद्धम् ॥ ३५ ॥

सपदि रथिशिरांसि सारथीना-

मुपरि निपत्य समं तदुत्तमाङ्गैः ।

अथ ड्यमभिपत्य तस्थिरोभिः

सड युगपत्समरक्षितौ निपेतुः ॥ ३६ ॥

अरिभटरुधिरारुणैः शरैः भं

निभिडतरं नितरां बभार शोभाम् ।

भटसुरसुदृशां प्रवालदण्डै-

र्विधिविहितस्य विवाडमण्डपस्य ॥ ३७ ॥

अभिनवरुधिरारुणानि हृत्वा

करिवरकर्णदलानि काकगृधैः ।

अनुतरुशिखमर्पितानि रेजु-

र्ध्वजपटवत्त्रिदशीस्वयंवरस्य ॥ ३८ ॥

द्विपकरुतदूरेनुन्न ओडो

वियति तदा सुरवारसुन्दरीणाम् ।

वरवरणभरे विचार्य वक्तुं

तदिव पुनर्धरणीतले पपात ॥ ३९ ॥

स्ववदनमपरः स्वयं गृहीत्वा

गगनपथेऽतिजवेन गृध्रनीतम् ।

अडरत मण्डिकुण्डलान्यनर्धा-

ण्यमरपुरीगणिकादृतो विमाने ॥ ४० ॥

असिविदलितलुस्तिदन्तभण्डैः

सममदसीयशिरोविडीर्णमुक्ताः ।

शरशकलितयन्त्रतारकाभा

अधिसमराजिरमम्भरान्निपेतुः ॥ ४१ ॥

मडति रुधिरमण्डले निपेतु-

ર્મદગજમસ્તકમૌક્તિકપ્રવેકાઃ ।
જવલન ઇવ ભટાગ્રણીજયશ્રી-
પરિણયમડ્ગલવિપ્રકીર્ણલાજાઃ ॥ ૪૨ ॥

સમજનિ વિજયઃ પરાજયો વા
સમબલયોરુભયોર્ન સમ્પ્રહારે ।
કતિપચદિવસૈસ્તુ ગૌડનેતુઃ
ક્ષયમગમદ્ધનધાન્યકોશજાતમ્ ॥ ૪૩ ॥

સ તુ વિમલમતિઃ સમાહિતાત્મા
સચિવગિરા શિવસન્નિધૌ નિષણ્ણઃ ।
અભયવરદમાત્મબન્ધુમેનં
ચિરમનુચિન્તયતિ સ્મ શત્રુત્યૈ ॥ ૪૪ ॥

શરણામુપગતં સુતં મૃકણ્ડો-
રતિલઘુ મૃત્યુમુખાદમોચયઘઃ ।
અપિ દશમુખમર્થિત પ્રદાના-
દતન્તુત હૃષ્ટમમુષ્ય સોઽગ્રતોઽભૂત્ ॥ ૪૫ ॥

મનુકુલમણિદીપ મા સ્મ ભૈષી-
સ્તવ તપસા ત્વદપત્યભક્તિતશ્ચ ।
ત્વરિતમરિકુલં તવાપનોત્સ્યા-
મ્યહમિતિ તં સ વદન્નભૂદદૃશ્યઃ ॥ ૪૬ ॥

નિરવધિકરુણાનિધિર્મહેશો
નિટિલતટીનટદીક્ષણઃ ક્ષણેન ।
નિશિ નિશિતતરત્રિશૂલહસ્તો
નિખિલમરાતિકુલં નિરાસ્થદસ્ય ॥ ૪૭ ॥

પતિરપિ વરણં પ્રગે પ્રજાના-
મિદમવિદન્નધિરુહ્ય બાહ્યદેશે ।
અરિકુલમખિલં હતં વિલોક્ય
પ્રમુદિતહૃત્પ્રશશંસ પાર્વતીશમ્ ॥ ૪૮ ॥

અથ નૃપતિરસૌ સુધીર માત્યા-
ન્સદસિ તદાત્મહિતાન્સભાજયિત્વા ।
શિવમિદમભવચ્છિવાણ્યાતઃ

પરમિહ કિં કરણીયમિત્યપૃચ્છત્ ॥ ૪૯ ॥

પ્રગુણાતરપરસ્પરૈકમત્ય-

દ્રઢિમદલત્પરરાજ્જમન્ત્રતન્ત્રાઃ ।

પ્રતિજગદુરમી પરાવરણાઃ

પરિણાતિચારુ વચોઽસ્ય પથ્યમિત્યમ્ ॥ ૫૦ ॥

ત્વમિહ નૃપ પિતા ત્વમેવ માતા

ત્વમિતરભન્ધુરથ ત્વમીશ્વરશ્ચ ।

ઇતિ જગતિ જના હિતૈષિણં ત્વાં

નનુ કથયન્તિ નયોત્રતં તદાસ્તામ્ ॥ ૫૧ ॥

પલિતતરશિરસ્તયા પ્રજાના-

મવનવિધાધુના ભવાનશક્તઃ ।

પ્રભવતિ ય ઇહ પ્રધાનસૂનુ-

વિધિવશતો ભવતઃ સ વિપ્રકૃષ્ટઃ ॥ ૫૨ ॥

અહહ જનપદેષ્વરાજકેષુ

સ્વગૃહકલત્રસુતાઃ સ્યુરવ્યવસ્થાઃ ।

અથ જગદ્બિલં મિથઃ પ્રકુપ્યે-

ત્સપદિ ચ માત્સ્યનયઃ સમુજિજીહીતે ॥ ૫૩ ॥

વિષયમિહ વિવર્જિતં નિયન્ત્રા

નિભૃતમરિર્નિવિશેત લબ્ધરન્ધ્રઃ ।

ગૃહપતિરહિતં ગૃહં વિશક્તુો

વિવૃતકવાટમિવાશુ વિશ્વકદ્ધુઃ ॥ ૫૪ ॥

ઉપકરણશતોપશોભમાના-

પ્રધિગતવત્યપિ વાહિનીશમઞ્ચમ્ ।

પરિભૃઢરહિતા તુ પાર્થિવશ્રી-

ર્ન ચલતિ નૌરિવ નષ્ટકર્ણધારા ॥ ૫૫ ॥

નૃપતિરિહ પદાન્નિજાદપેત-

સ્તૃણકણતૂલતુષાયતેઽતિશોચ્યઃ ।

ધનગિરિવરગહ્વારાચ્ચ્યુતશ્ચે-

દપિ હિ વૃકૈરભિભૂયતે તરક્ષુઃ ॥ ૫૬ ॥

તદિહ તનયમાનયાત્મજં તં
પ્રભુમવનેઃ કુરુ ભદ્રમસ્તુ રાજ્યમ્ ।
દૃઢતરમવલમ્બ્ય દારુધુર્યં
જગતિ હિ તિષ્ઠતિ ધામ દીર્ઘકાલમ્ ॥ ૫૭ ॥

ઇતિ સચિવવચો હિતં નિશમ્ય
પ્રકૃતિભિરપ્યનુમોદિતઃ પ્રજેશઃ ।
પરમશિવમુપાસ્ત ભક્તિયુક્તો
નિજતનયાનયને નિરુઢભાવઃ ॥ ૫૮ ॥

તદબિલમધિગમ્ય દિવ્યદૃષ્ટ્યા
નિજભગિનીપતયે નિવેદ્ય ચૈનમ્ ।
પ્રહિણુ નૃપસુતં પુરં પ્રતીતિ
ન્યગદદુપેત્ય ચિદમ્બરં વસિષ્ઠઃ ॥ ૫૯ ॥

તદનુ મુનિવચસ્તરક્ષુપાદો
હૃદિ શિવકાર્યહિતં વિચાર્ય સઘઃ ।
નૃપસુતમનુનીય નીતિવાદૈ-
સ્વદદિહ સ્થિરકીર્તિમસ્ય કાક્ષન્ ॥ ૬૦ ॥

ત્વમસિ શિવકટાક્ષતો ધુતાર્તિ-
ર્જગદવનં ભુજજન્મનાં હિ ધર્મઃ ।
તદિહ નિજપુરં ત્વરસ્વ પિત્રા
પરિચિતમાપ્નુહિ ભદ્ર ભદ્રપીઠમ્ ॥ ૬૧ ॥

સ્થિત્વા કઞ્ચન કાલમાત્મનગરે કૃત્વા પ્રજારઞ્જનં
પ્રત્યાગમ્ય ચિદમ્બરં પુનરિદં શ્રીરાજધાનીં પ્રભોઃ ।
નિષ્પાદાત્ર શિવસ્ય વેદવિહિતાં નિત્યાં ચ નૈમિત્તિકી-
મન્તર્વેદિગતૈર્વિતાનય મહાપૂજાં મુનીન્દ્રૈરિતિ ॥ ૬૨ ॥

સ તથેતિ સમેત્ય ગૌડદેશે
નિજરાજ્યં પરિભુજ્ય શશ્વદત્ર ।
ત્રિસહસ્રયુગેત્ય તિત્વદેશં
શિવકૈકુર્યમિહ સ્વયં વિતેને ॥ ૬૩ ॥

અષ્ટપ્રાકારજુષ્ટં હરિરુચિરચતુર્ગોપુરાગ્ર્યં સહસ્ર-
સ્તમ્ભોત્તમ્ભાભિરામસ્ફટિકમયમહામણ્ડપં સત્તટાકમ્ ।

વીથીભિર્ભાસમાનં વિવિધમણિગૃહં પુણ્ડરીકાભિધાનં
શિલ્પિશ્રેષ્ઠૈર્વિચિત્રં વ્યરયત પુરં શાશ્વતં હેમવર્મા ॥ ૬૪ ॥

શ્રીમદ્વૈદિકમાર્ગખેલનકલાશુદ્ધાન્તરંગઃ સુધી-
રઢૈતામૃતલાભનિર્ભરનિજાનન્દાનુભૂતિઃ સતામ્ ।
ગોમા મેટકરીકુલૈકતિલકો ગોપાલભૂપાલકઃ
કાવ્યેડસ્મિન્કમશો નટેશવિજયે સર્ગં તુ ષષ્ઠં વ્યધાત્ ॥

ઇતિ શ્રીમદ્વાધૂલકુલતિલકસ્ય વેકુટકૃષ્ણદીક્ષિતસ્ય કૃતૌ નટેશવિજયાખ્યે મહાકાવ્યે ષષ્ઠઃ સર્ગઃ સમ્પૂર્ણઃ ।

૭. સપ્તમઃ સર્ગઃ

એકદા કિલ હિરણ્યવર્મણા
કલૃપમન્ત્ર શિવકાર્યમદ્ભુતમ્ ।
પ્રેક્ષ્ય તુમ્બુરુરિતો ગતો દિવં
પૃષ્ઠ એવમવદદ્ધૃડસ્પતિમ્ ॥ ૧ ॥

શ્રીનટેશ શિવકામસુન્દરી-
નિત્યવાસનિભિડીકૃતોત્સવા ।
વેદશાસ્ત્રવિપણિર્વિરાજતે
પુણ્ડરીકનગરીતિ ભૂતલે ॥ ૨ ॥

યત્ર હાટકસદસ્યહર્નિશં
નૃત્યતો નિટિલયક્ષુષો મુદા ।
પૂર્વસાગરતરંગભાકૃતિ-
વ્યાકરોતિ ઘનવાદ્યવૈખરીમ્ ॥ ૩ ॥

સૌધગોપુરગૃહૈઃ સહૈવ યા
પ્રસ્થિતેવ નિલયં પતઞ્જલેઃ ।
લક્ષ્યતેડધિશિવગર્ગમુલ્લસ-
ન્ત્યમ્બુભિમ્બનવશાદધોમુખી ॥ ૪ ॥

પૂર્વતન્નપદભાષ્યભાષિણૌ
યત્ર જૈમિનિપતઞ્જલી ઉભૌ ।
પૂર્વમથ તુ પરઃશતા બુધા-
સ્તાદૃશાઃ પ્રતિવસન્તિ દુર્જયાઃ ॥ ૫ ॥

સારહીરમણિસૌધદીધિતિ-
વ્યાપનેન વિતમસ્યહર્નિશમ્ ।
યત્ર તર્કકૃદ્ભાવમર્થિષા-
મન્ધકારપદવાચ્યમાસ્થિતઃ ॥ ૬ ॥

યત્ર યજ્વગૃહધૂમધોરણી
જ્યાં દિવોડવતરતાં હવિર્ભુજામ્ ।
વાલવાયજશિલાવિનિર્મિતા
રોહણાલિરિવ લક્ષ્યતેડમ્બરે ॥ ૭ ॥

હર્મ્યભૂરગુરુધૂમણ્ડલી
કુર્વતી નભસિ કાલિકાશ્રિયમ્ ।
યત્ર શશ્વદુપયાતિ નિર્ભરં
નીલકણ્ઠનટને નિદાનતામ્ ॥ ૮ ॥

પદ્મરાગમણિતોરણચ્છટા
પાકશાસનશરાસનોજ્જવલે ।
નીલસૌધનવનીરદાન્તરે
યત્ર ભાન્તિ યુવતિક્ષણપ્રભાઃ ॥ ૯ ॥

ચારુ યત્સદનચન્દ્રશાલિકા-
જાલકાન્તરચરો વિધુર્ધ્રુવમ્ ।
ચુમ્બિતો યુવજનૈઃ પ્રિયાસ્યમિ-
ત્યક્રુવાનજનિ તદ્રદક્ષતૈઃ ॥ ૧૦ ॥

વ્યોમસિન્ધુજલવીચિશીતલ-
સ્ફીતકેતનપટાગ્ચલાનિલૈઃ ।
યત્ર સૌધશિખરેષુ યૌવતં
સગ્ચરત્સુરતખેદમુજ્જતિ ॥ ૧૧ ॥

ક્વાપિ યત્ર પટવાસપાંસુલે
કેલિસૌધશિખરે કુમારિકાઃ ।
કુલ્યયાભ્રસરિતઃ કુતૂહલા-
ત્પોષયન્તિ નવપુષ્પવાટિકાઃ ॥ ૧૨ ॥

પ્રોત્રતેષુ કિલ પૂર્વપશ્ચિમ-
સ્વર્ણગોપુરશિરઃસુ સદ્ગતા

स्वर्णदीप्तिवितानसम्पदं
तन्वती विद्यति यत्र दृश्यते ॥ १३ ॥

यत्र वज्रमयगोपुरस्फुर-
श्चत्रमध्ययरमर्कमण्डलम् ।
वेदितुं द्विवि विधुन्तुदो ञ्जि-
त्यक्षमो गिलति छन्त जातुयित् ॥ १४ ॥

रत्नसालरुचिमाण्डलं द्विवि
व्याप्तमात्रपरिवेषविभ्रमम् ।
पुष्पवद्विरडितं प्रपद्यते
यत्र विष्णुपदलसकश्रियम् ॥ १५ ॥

वीक्ष्य डेलिवनसीम्नि सुभ्रुवां
यत्र यारुगतिमेतदीप्सया ।
स्नाति लंसमिथुनं मृणालभु-
गदीर्घिकासु सवनत्रयं शुचि ॥ १६ ॥

नालिकेरतरवो निजैः कलैः
शैवगाङ्गसलिलानि बिभ्रतः ।
स्वर्गसिन्धुपयसो निरीक्षितुं
स्वाद्विमानमिव यत्र सूत्रताः ॥ १७ ॥

अग्रसीम्नि शिशिरात्ययेऽङ्कुर-
त्पल्लवं क्वयनं बिल्वकानने ।
वीक्ष्य यत्र जनता विशङ्कते
व्याघ्रपादपयितावशेषितम् ॥ १८ ॥

भर्गयोग्यनवपुष्पवाटिका-
सौरभोऽय्यलरं समीरणम् ।
प्साति यत्र हृष्टिराद् भवद्भुजः
शिक्षां हि शिवभक्तलक्षणां ॥ १९ ॥

गन्धलस्तिक्करटस्थलस्थल-
दृढङ्गसङ्गतमदा यद्विजिनी ।
पीड्यते प्रतिगजेन मानिनो
मर्षयन्ति न हि गन्धमध्यरेः ॥ २० ॥

યત્ર સેવિતુમુપેયુષાં શિવં
ભાસ્વતાં રથહયા ઇતિ પ્રજાઃ ।
મન્વતે મરકતોપલસ્કુર-
મ્નદુરોદરગતાન્મહાહયાન્ ॥ ૨૧ ॥

કમ્પતે રવિરવેક્ષ્ય ખડ્ગિનો
યદ્ભટાન્સતતમીદૃશઃ ખલુ ।
શત્રુશસ્ત્રદલિતસ્વવિગ્રહો
વિગ્રહં મમ વિદારયેદિતિ ॥ ૨૨ ॥

અડ્ગજો યુવજનેષ્વહર્નિશં
સગ્ધરન્સ્વસદૃશેષુ રૂપતઃ ।
સાધ્ધસં ત્યજતિ યત્ર સાહસી
સતતં ત્રિનયનેડપિ જાગ્રતિ ॥ ૨૩ ॥

જાગ્રતિ ત્રિનયનેડપિ ચેષ્ટતે
મન્મથઃ કથમિહેતિ વિસ્મિતાઃ ।
વીક્ષ્ય યત્ર તરુણં દિવૌકસો
નિર્ણયન્તિ મનુજં નિમેષણાત્ ॥ ૨૪ ॥

સ્વસ્થ યત્ર શુકશારિકાભૈઃ
શ્રાવિતે સુરતયાટુનિ પ્રગે ।
કાર્યમન્યદપદિશ્ય ગચ્છતિ
ગ્રીડયા ગુરુસમીપતો વધૂઃ ॥ ૨૫ ॥

કેલિવેગગલિતં નતભ્રુવાં
મન્દિરેષુ મણિમૌક્તિકપ્રજમ્ ।
પ્રાતરુત્કરગતં પ્રમાર્જના-
દ્રીક્ષ્ય યત્ર ધનદોડપિ લજ્જતે ॥ ૨૬ ॥

વીક્ષ્ય યત્ર મણિમૌક્તિકાવલી-
ર્વિસ્તૃતા વિપણિષૂપકણઠગઃ ।
નૂનમેષ નિખિલસ્વલુણ્ટના-
ત્કોશતીતિ કવયોડબ્ધિમીરતે ॥ ૨૭ ॥

શીતદીધિતિશિલોદયત્પયઃ-

પૂરદૂરિતરજસ્તૃણાં ભૃશમ્ ।
ભાસયત્યુષસિ યત્રતોલિકાં
ચન્દ્રકૈવ નવચેટિકાયતે ॥ ૨૮ ॥

ગોપુરે મરકતૈઃ કૃતાં શુકીં
સ્વપ્રિયેતિ સમુપાગતઃ શુકઃ ।
સ્પર્શતઃ પરમવૈતિ તત્ત્વતઃ
સ્પન્દતઃ પરમમું ચ યજ્જનઃ ॥ ૨૯ ॥

યત્ર હેમશિબિકાધિરોહિણઃ
પાર્શ્વયોર્મુકુરભિત્તિભિમ્બિતાન્ ।
સ્વાન્કૃતાઞ્જલિપુટાઃ પરાન્વિદુ-
ર્વીથિકાસુ વિવિધાસ્તથાવિધાન્ ॥ ૩૦ ॥

યાં કિલેશ્વરદિદૃક્ષયા મુનૌ
વૈણિકે વિશતિ તં ગવેષયન્ ।
પર્વતઃ પ્રતિગૃહં ભ્રમત્યધિ-
સ્ત્રૈણગીતિ મહતીરિતિ ભ્રમાત્ ॥ ૩૧ ॥

સ્નાતયોલયુવતિસ્તનદ્રવ-
ત્કુકુમારણકવેરજોર્મિભિઃ ।
કુર્વતા પરિચયં કૃતાર્થિતાઃ
પાવનેન પવનેન યજ્જનાઃ ॥ ૩૨ ॥

મત્સ્યમબ્ધિજલમધ્યતો હૃતં
પ્રેક્ષ્ય યત્ર ગરુડેન ભક્ષિતમ્ ।
સ્વીયમન્તુશમનાર્થમુદ્ધૃતાં
દૃષ્ટિમર્પયતિ તત્પદે હરિઃ ॥ ૩૩ ॥

પૂર્વસિન્ધુલહરીપરમ્પરો-
ત્કૃલિતઃ કિલ સહાબ્ધિકન્યયા ।
વિષ્ણુરધ્યુષિતશેષ એવ ગો-
વિન્દરાજ ઇતિ યત્ર વિશ્રુતઃ ॥ ૩૪ ॥

ભોગવત્યપિ સુધર્મવત્યપિ
સ્ફીતચૈત્રરથવત્યપિ સ્વયમ્ ।
ન દ્વિજિહ્વસહિતા ન સત્રભુ-

उस्तिमेषमडिषाशराग्राणी-
नङ्कश्वनरनन्दिवाङ्नाः ।
आपतन्हरिदधीश्वराः पुर-
स्कृत्य भे गरुडसंवाङ्मौ ॥ ४३ ॥

मण्डितानि मणितोरणालिभि-
र्गोपुराणि गगने यकाशिरे ।
द्योस्तिवावतरतां द्विवौकसां
व्योमयानवलयानि विश्रुतः ॥ ४४ ॥

शैवयागविधिना समर्पितं
उव्यजातमुपगृह्य उव्यवाट् ।
अर्पयन्तरतलेऽम्बिकापते-
रास्त एत्यगणि तावदागतैः ॥ ४५ ॥

यन्द्मसंहरिभूतसैन्यव-
क्ष्माधरद्विरदनन्दिचिह्निभिः ।
वाङ्मैर्मणिवरोज्ज्वलैः शिवं
तेऽनुवीथि समयायन्दिज्जः ॥ ४६ ॥

तालमर्दलततोरुकाङ्गली-
भेरिशङ्खपट्टारवैर्भृशम् ।
बाधिरी नयनयोः पतञ्जले-
स्तावदाविरभवत्तद्वद्भुतम् ॥ ४७ ॥

अभ्यभूयत जनारवस्तदा
वाद्यवर्गनिनदेन वल्गुना ।
सोऽपि कीर्तनभरेण शूलिनो
वेदघोषविभवेन सोऽपि य ॥ ४८ ॥

यन्द्ममण्डलमुपेयुषि स्वयं
वाङ्नायितमुमापतौ मुदा ।
तारकाभिरपि तत्क्षणां मला-
दीपिकात्मभिरभावि सर्वतः ॥ ४९ ॥

साम्प्रतं हि शिवकामसुन्दरी-
मन्दयानमडिमाभिलाषिणः ।

સ્કન્ધસીમ્નિ કલહંસિકાપતે-
રમ્બિકાર્ધવપુષોઽધિરોહણમ્ ॥ ૫૦ ॥

કોપવિસ્તૃતકરાલદંટ્રકં
સિંહમિન્દુમકુટેઽધિતિષ્ઠતિ ।
સાદરં શરભમૂર્ત્યપાસકાઃ
સાધુ સાધ્વિતિ શિરાંસ્યકમ્પયન્ ॥ ૫૧ ॥

દર્શયન્નિવ પતઞ્જલૌ દયાં
નાગરાજમવલમ્બ્ય નિર્ગતઃ ।
મઞ્જુતત્કણમણિશ્રિયારુણં
સન્ધ્યેવ શશિનં વહઞ્શિવઃ ॥ ૫૨ ॥

ભૂતનાથમનુભાવ્ય નિઃસર-
દ્ભીમનેત્રપુટમુત્થિતોદરમ્ ।
મેનિરેઽખિલભૃતો મહાભરા-
હૂજટેરુદિતદુર્દશં જનાઃ ॥ ૫૩ ॥

અશ્વરત્નમધિરુહ્ય નિર્ગતે
સાદિવેષજુષિ શઙ્કરે પુરઃ ।
મહ્નુ જાતમણિમલ્લમર્દન-
પ્રત્યભિજ્ઞમભવત્પ્રજામનઃ ॥ ૫૪ ॥

રાવણાંસગતરૂઘ્યભૂધરા-
રૂઢમદ્રિસુતયાન્વિતં શિવમ્ ।
વીક્ષ્ય રાક્ષસવિમાનિતાઃ પુરા
સન્નિધાતુમમરાઃ શશક્રુરે ॥ ૫૫ ॥

એકમૂર્તિભરણેઽપિ યસ્ય દિ-
ગદન્તિનો દધતિ ખેદમેકદા ।
અષ્ટમૂર્તિમમુમદ્ભુતં ગજો
વાહનાકૃતિરુવાહ વિભ્રમાત્ ॥ ૫૬ ॥

વિશ્વતો વૃષભવાહનોત્સવે
સમ્પતન્સુરનરૌઘવારિધિઃ ।
રોધસી રચયતિ સ્મ ખાવની
રોદસી ઇતિ તુ લેખકભ્રમઃ ॥ ૫૭ ॥

शृङ्गसङ्गियलथारुथामरं
रत्नपल्ययनरञ्जितं वृषम् ।
श्वेतशैलमिव जङ्गमं शिवः
साम्भूमूर्तिरधिरुज्य निर्ययौ ॥ ५८ ॥

पाण्डुरे वृषभवाङ्ने पुर-
श्चन्द्रमण्डलं धोदिते सति ।
पाणिपल्लवपुटानि पश्यतां
पद्मवन्मुकुलतां प्रपेदिरे ॥ ५९ ॥

वारयौवतविलासलास्यतो
विस्मितो वलम्बिदप्सरोगणैः ।
शाकरोत्सवभवेक्ष्य सादरं
यक्षुषां दशशतीमधन्ययत् ॥ ६० ॥

दिव्यमङ्गलतनुद्युतिच्छटा-
दूरितान्द्यतमसो नटेश्वरः ।
आरुरोह रथमार्यया सह
स्थाययेव सवितोदयायलम् ॥ ६१ ॥

मेरुकूटमुत मेघमण्डलं
विद्युद्व्यूति विमानमेव वा ।
धृत्यतर्दि रथशृङ्गमुल्लस-
श्चत्रकेतनशतं छिरण्मयम् ॥ ६२ ॥

धन्द्रपूर्वकविमानभीश्वर-
श्चन्द्रकीटिशतशीतलाकृतिः ।
मन्द्रगीतमधिरुज्य मञ्जुनि-
स्तन्द्रसेवककुलं सहोऽसदत् ॥ ६३ ॥

थारुथामरवितानतोरणै
यन्नागुरुसुजातसौरभे ।
रत्नलेभरयिते मङ्गामणि-
स्तम्भराजिरुचिराजितोदरे ॥ ६४ ॥

लोलपुष्पसरलोलसम्पत्-

दृढङ्गडिभमपटलेन वीप्सिताम् ।
 छन्दनीलमणि तोरणवलिं
 सन्ततं दधति चित्समान्तरे ॥ ६५ ॥
 तैलदुग्धदधिसर्पिरैक्षव-
 क्षौद्रकेरसलिलाम्बुसम्प्लुतम् ।
 शुक्लशङ्खसलिलामिषेयन-
 स्वच्छदिव्यतनुमुज्ज्वलांशुकम् ॥ ६६ ॥

गन्धसारधनसारकुङ्कुम-
 क्षोदशोभिमृगनाभिर्युतम् ।
 उभकुण्डलकिरीटमुद्रिका-
 लारसारसकलंसकोज्ज्वलम् ॥ ६७ ॥

मल्लिकावकुलभिल्वमालती-
 यम्पकाब्जसरयारुसौरभम् ।
 स्वानुगुणशिवकामसुन्दरी-
 नित्यशोभिनिजवामपार्श्वकम् ॥ ६८ ॥

व्याघ्रयर्मपरिधानवेष्टन-
 व्यालदृष्टमणिमुण्डमालिकम् ।
 किञ्चिदुन्नमितकिङ्किणीकन-
 त्सव्यपादधृतदिव्यनूपुरम् ॥ ६९ ॥

अज्ञातां यवनिकात्मिकां नृणा-
 मादितस्त्रिरपसार्थं दीक्षिताः ।
 ब्रह्मरूपमुषसि प्रदर्शया-
 मासुरौपनिषदं मलेश्वरम् ॥ ७० ॥

श्रवणमननध्यानैः शश्वत्समाहितयेतसः
 परमशिवमध्यक्षीकुर्वन्ति यं परमर्षयः ।
 तमिह दयया तिल्वारण्यद्विजप्रजदक्षितं
 ददृशुरभिला लोका दिव्याकृतिं सुकृतोच्चयैः ॥ ७१ ॥

भव उर शिव शम्भो पार्वतीश त्रिनेत्र
 प्रमथनुत नटेश प्रार्थितं नः प्रदेहि ।
 पटुतरमिति शब्द प्राणिनां रत्नसावाः

પ્રતિરવમિષતો નુ પ્રાહુરપ્રાણિનોડપિ ॥ ૭૨ ॥

શ્રીમદ્દૈકમાર્ગખેલનકલાશુદ્ધાન્તરઙ્ગઃ સુધી-
રદ્વૈતામૃતલાભનિર્ભરનિજાનન્દાનુભૂતિઃ સતામ્ ।
ગોમા મેટકરીકુલૈકતિલકો ગોપાલભૂપાલકઃ
કાવ્યેડસ્મિન્કમશો નટેશવિજયે સર્ગ વ્યધાત્સામમ્ ॥

ઇતિ શ્રીમદ્ધાધૂલકુલતિલકસ્ય વેકુટકૃષ્ણાદીક્ષિતસ્ય કૃતૌ નટેશવિજયાખ્યે મહાકાવ્યે સમમઃ સર્ગઃ સમ્પૂર્ણઃ ।

૮. અષ્ટમઃ સર્ગઃ

સરસી શિવકામસુન્દરી-
કરુણેવાત્ર પુરે ગરીયસી ।
જયતિ પ્રથિતા જગત્રયે
શિવગડ્ગેતિ શિવપ્રદા નૃણામ્ ॥ ૧ ॥

નવષટ્પદનીલવેણિકા
દલદિન્દીવરદીર્ઘલોચના ।
ધૃતયકકુચાવતિષ્ઠતે
ધુરિ દેવ્યાઃ પરિચારિકેવ યા ॥ ૨ ॥

પરિગૃહ્ય તરઙ્ગબાહુભિઃ
શિવનિર્માલ્યદલાનિ સાદરમ્ ।
સ્વયમર્પયતીવ સન્તતં
લસદાવર્તવિલોચનેષુ યા ॥ ૩ ॥

જનિમૃત્યુદુરધ્વજાઙ્ઘિક-
કલમવિચ્છેદકલાપટીયસા ।
યમદૂતતતિર્યદૂર્મિકા-
પવમાનેન બલાન્નિરસ્યતે ॥ ૪ ॥

પુરુહૂતપુરાતિશાયિનો
નગરસ્યાસ્ય પુનર્નિરીક્ષિતુમ્ ।
મણિદર્પણમણ્ડલીવ યા
નિહિતાધિક્ષિતિ ભાતિ નિર્મલા ॥ ૫ ॥

મહતસ્તટવૃક્ષમણ્ડલા-

ન્મધુધારામિષતો વિનિઃસૃતા ।
 અમલામવગાહતેઽન્વહં
 દ્યુનદી યાં દ્રુતમાત્મશુદ્ધયે ॥ ૬ ॥
 ધૃતપાતકભઙ્ગદીક્ષયા
 શ્રિતકલ્યાણસમર્પણોત્કયા ।
 યમભીષિકયા યયા સદા
 નિજમૂર્ત્યૈવ નિવેશ્યતે શિવઃ ॥ ૭ ॥
 નિજલોકગતો વિરાટ્ પરા-
 ત્સર ઐરમ્મદમેત્ય સાધકઃ ।
 નિજવાસનયા નિમજ્જને
 નનુ યસ્યાસ્તનુતે નમસ્કિયામ્ ॥ ૮ ॥
 જલકેલિષુ યત્ર બાલિકા-
 ચલહારચ્યુતરત્નમાલિકા ।
 બલિસન્નનિવાસિભિર્ધ્રુવં
 ભ્રિયતે મૂર્ધસુ ભોગિનાં વરૈઃ ॥ ૯ ॥
 કલશીતનયેન ચૂષિતં
 બડબાહવ્યવહેન દૂષિતમ્ ।
 રઘુવીરશરેણ શોષિતં
 ધુરિ યસ્યા જલધિં કથં સ્તુમઃ ॥ ૧૦ ॥
 યદિ જાતુ ચદૃશ્યયા મના-
 ગપિ યસ્યાં મનુજો નિમજ્જતિ ।
 નિખિલો નિરયાર્ણવાત્તદા
 દ્રુતમુન્મજ્જતિ તત્કુલોદ્ભવઃ ॥ ૧૧ ॥
 ઇદમદ્ભુતમગ્રતોઽપિ યો
 ભવસિન્ધૌ કિલ યત્ર મજ્જતિ ।
 તમવેક્ષ્ય બુધા વદન્ત્યયં
 ભવસિન્ધૌ ન નિમજ્જતીતિ યત્ ॥ ૧૨ ॥
 સકૃદધ્યવગાહનાનૃણાં
 સહસા પદ્મહરે યદમ્ભસિ ।
 અવમજ્જય જનોઽસ્તુ નિર્મલઃ

कथमास्ते धृतकालिमा गले ॥ १३ ॥

शिवशब्दमुदीरितं नृभिः

स्वयमभ्यस्य यदम्बुगाडिभिः ।

द्विशि द्विश्यनुवादिनः शुका

दलयन्त्यर्कजडिङ्करोद्धतिम् ॥ १४ ॥

परिमज्जय यदम्बुनि प्रगे

परितः पद्मपरागपिञ्जरम् ।

पतिमागतमीक्ष्य भामिनी

परनारीपरिरब्धमूढते ॥ १५ ॥

परमेश्वरभावानोन्मुषै-

र्भासितालङ्कृतभालसीमभिः ।

यदुपान्तिकमण्डपावयै-

र्यतिभिर्भ्रामपुरं न गाण्यते ॥ १६ ॥

दलिते सति यत्तटीजुषां

दडरोपासनया दृढम्बुजे ।

अवतीर्णा षवालिमण्डलो

दृष्टि रुद्राक्षसरो विराजते ॥ १७ ॥

धृतगोपुरद्वीपसञ्चय-

प्रतिभिम्भं निशि वीक्ष्य यत्पथः ।

तटसुप्तसमुत्थितो नभः

स्फुटतारं मनुतेऽपि दुर्दिने ॥ १८ ॥

रविगोपुररत्नकुम्भयो-

रनुभिम्भावले यदम्बुनि ।

अवलोक्य मुहूर्तमन्यत-

श्चलनादेव जनोऽध्यवस्यति ॥ १९ ॥

कवचनालिकुलान्धकारिते

भत देशेऽतिभिभेति कुत्रचित् ।

नवकोकनदारुणीकृते

रभते यत्र रथाङ्गयोर्युगम् ॥ २० ॥

અઘમર્ષણસૂક્તશસિના-
મનિશં યત્સલિલાવગાહિનામ્ ।
મણિમણ્ડપભિત્તિમાનવ-
પ્રતિમાશ્છાત્રયતિ પ્રતિધ્વનિઃ ॥ ૨૧ ॥

કલહંસકુલાકુલીકૃતૈઃ
કમલૈઃ કીર્ણપરાગકેસરૈઃ ।
કૃતકામુકકૌતુકાઃ પ્રગે
કમલિન્યો વિલસન્તિ યદ્ગતાઃ ॥ ૨૨ ॥

કમલે કમલે કૃતાટનો
મધુ વિન્દન્મધુપઃ સ્વનચ્છલાત્ ।
કૃલમસ્ત્યટતામસંશયં
પુરુષાણામિતિ યત્ર શંસતિ ॥ ૨૩ ॥

નટરાજસ્થોત્સવે તદા
નનુ તસ્યા નવપાથસસ્તટે ।
મણિમણિઉત્તમણ્ડપેડભવ-
ન્મહતિ બ્રાહ્મણભોજનક્રમઃ ॥ ૨૪ ॥

પુરુષોઽધિકૃતઃ પુરોધસા
પ્રવણોનાક્ષતપાત્રપાણિના ।
અનુગેહમન્મહીસુરા-
ત્રિભૂતાત્મા ન્યમમન્ત્રતાશિતુમ્ ॥ ૨૫ ॥

શુચયોઽથ જનાઃ શુભૌદનં
વિવિધવ્યઞ્જનસૂપપૂપકમ્ ।
અપયત્રતિમાત્રસૌરભ-
પ્રસભામન્ત્રિતભૂસુરપ્રજમ્ ॥ ૨૬ ॥

પુરુષઃ સ તદા પદે પદે
કુસુમાકલ્પનકોમલેડમલે ।
સલિલોક્ષણશીતલે તલે
હસતોઽવેશયદ્દુઃખિદ્વિજાન્ ॥ ૨૭ ॥

વિબુધાન્વિહિતાઙ્ગિશોધના-
ન્મણિપીઠેષુ નિવેશ્ય મઞ્જુષુ ।

કુશલાન્યરિવેષણક્રમે
સ્વજનાનાદિશદેષ સત્વરમ્ ॥ ૨૮ ॥

દૃઢવેષિતદિવ્યવાસસ-
શ્ચલયામીકરયારુકુણ્ડલાઃ ।
પરિતસ્તરિરે પ્રિયં નૃણાં
કલયન્તઃ કદલીદલાનિ તે ॥ ૨૯ ॥

અભિધાર્ય સલીલમાદિતો
નવમુક્તામણિજાલનિર્મલમ્ ।
અદિશન્નધિપાત્રમોદનં
મૃદુમન્યોન્યમસક્તમૂષ્મલમ્ ॥ ૩૦ ॥

અપિ સૂપમપારસૌરભં
કનકપ્રાર્થિતકામનીયકમ્ ।
શશિભિમ્બસમીપવર્તિભૂ-
સુતસચ્ચાયમદુસ્તદન્તિકે ॥ ૩૧ ॥

કુચહેમઘટદ્રવ્યદ્રવ-
ધ્વનકસ્તૂરિકયા કયાચન ।
લવણં પ્રદદાનયા નૃણાં
લલિતં તત્ક્ષણમાદદે મનઃ ॥ ૩૨ ॥

કુચકુટમલકાન્તિચૌર્યતો
દલિતં પશ્યત દિવ્યજમ્બલમ્ ।
ઇતિ તદ્બ્રુવતીવ હેલયા
નિદધે કાચન નીલકુન્તલા ॥ ૩૩ ॥

ગલિતં સુદતીકરાગ્ચલા-
લ્કિમુ ગારુત્મતમ્ડગુલીયકમ્ ।
ઇતિ ખણ્ડિતકારવલ્લિકા-
દલમુત્પ્રૌક્ષ્યત ભર્જિતં જનૈઃ ॥ ૩૪ ॥

પરિકર્મવિશેષયોગતઃ
સ્મૃહણીયામતિકોમલાકૃતિમ્ ।
બૃહતીં સ્વતનૂમિવાવરા
પ્રથયન્ત્યૈક્ષ્યત ભોક્તુમુત્સુકૈઃ ॥ ૩૫ ॥

સ્વવશં વિદધે ન કેવલં
સ્વદનીયૈઃ કદલીશલાટુભિઃ ।
અપિ ચાટુભિરુલ્લસદ્રસૈ-
ર્મનુજાનાં હૃદયં મૃગેક્ષણા ॥ ૩૬ ॥

હિતમારિચહિડ્ગુજીરકં
સહ સામુદ્રનિશામ્યસર્ષપમ્ ।
અહરદ્દ્રુતમાજયસમ્ભુતં
જનચિત્તાનિ પદાર્થજાલકમ્ ॥ ૩૭ ॥

સ્તનસીમ્નિ ચ દત્તદૃષ્ટિભિ
ર્યુવભિઃ કાચન હેમવિગ્રહા ।
બહુલં પરિવેષયન્ત્યપિ
પ્રતિષિદ્ધા ન ભૃશં બુભુક્ષુભિઃ ॥ ૩૮ ॥

પનસામ્રકપિત્થગોસ્તની-
કદલીજામ્બવનાલિકેરદાઃ ।
અપિ તેઽધરભિમ્બવઞ્ચના-
ત્તરુણીર્વીક્ષ્ય તદા નિશશ્ચસ્યુઃ ॥ ૩૯ ॥

મણિપત્રપુટે મનોહરે
ઘૃતધારા કનકાલુકામુખાત્ ।
તપનાદિવ કાન્તિધોરણી
પતિતા બાલરસાલપલ્લવે ॥ ૪૦ ॥

ચષકેઽધિકચારુણિ વ્યભા-
ન્મધુરાક્ષ્યા મધુ દત્તમુત્તમમ્ ।
અરવિન્દ ઇવાતિસુન્દરે
મહનીયં મકરન્દજાલકમ્ ॥ ૪૧ ॥

અકરોદધિપાત્રમોદનો
વિવિધવ્યઞ્જનજાલસેવિતઃ ।
બહુકોશપરીતપકુજ-
ચ્છદનિદ્રાણસિતચ્છદભ્રમમ્ ॥ ૪૨ ॥

અથ પાત્રમપૂરિ પર્પટૈ-

વટકૈર્લડુકમોદકોત્તરૈઃ ।

અતિમાત્રસૈરપૂપકૈ-

મૃદુગોધૂમમયૈશ્ચ મણ્ડકૈઃ ॥ ૪૩ ॥

પરિતઃ પરિષિચ્ય ભાજનં

મૃદુહસ્તાબ્જમરન્તિતોદકાન્ ।

અવલોક્ય જનાન્સ હર્ષતો

હૃદિ દધ્યાવધિકાર્યુમાપતિમ્ ॥ ૪૪ ॥

અધિકારિગિરાદ્ભુતં મના-

ગથ સર્વત્ર સુભોજયમસ્તિવતિ ।

ઉપરિ સ્ફુરદુત્તરોત્તરં

વ્યરમચ્છાસ્ત્રવિદાં મિથો વચઃ ॥ ૪૫ ॥

ન બહિર્નિજપાત્રતો રસાઃ

ષડિતિ પ્રત્યયસાધકા ઇવ ।

મણિપાત્રગતં મહાજના

ઘૃતમગ્રે સ્વકરેણ પસ્યૃશુઃ ॥ ૪૬ ॥

પ્રચલત્તરુણીપદદ્વયી-

ચલમગ્જીરઘણાત્કૃતિર્જનાન્ ।

પ્રતિપદ્ધિ પદે પદેઽધિકા-

ર્યુપચારોક્તિવદુત્સુકાન્વધાત્ ॥ ૪૭ ॥

અમૃતં ધુરિ હેમભાજને

કલયન્તી વિદધે કરે નરાન્ ।

કનદિન્દુકલેવ કામિની

નિજસન્દર્શનમાત્રનિસ્તૃષાન્ ॥ ૪૮ ॥

તરલીકૃતતાલવૃન્તયા

ગુરુલક્ષ્યસ્તનદર્શનીયયા ।

બહિરેવ કયાપિ કામિનાં

નુનુદેઽન્તસ્તુ ન હન્ત સગ્જવરઃ ॥ ૪૯ ॥

રસલેહ્યપયોરસાયનૈઃ

પરમાત્નૈરપિ ભૂરિશર્કરૈઃ ।

પરિપૂરિતભાજના જનૈ-

રબલા કલ્પલતામસસ્મરત્ ॥ ૫૦ ॥

પરિવેષયતી પયઃ સ્વયં

નવપીયૂષનિબદ્ધસૌહૃદમ્ ।

નિતરાં નિજરૂપસમ્પદા

વિબુધાન્કાપિ વધૂરમોહયત્ ॥ ૫૧ ॥

મસૃણં શરદિન્દુમાણ્ડલ-

પ્રતિમલ્લં વરવર્ણિની પરા ।

ધુરિ મૂર્તમિવાત્મનઃ સ્મિતં

દધિખાણં દિશતિ સ્મ માહિષમ્ ॥ ૫૨ ॥

પરિપક્વકપિત્યસૌરભં

પટુજમ્બીરરસાર્દ્રકાગ્નિતમ્ ।

પરિપીય ચ તક્રમન્તતઃ

પ્રશશંસુઃ સુહિતાઃ પ્રભું જનાઃ ॥ ૫૩ ॥

અધિવિપ્રમુખં યથાર્પિતૈ-

ર્ગિરિશોડભ્યેતિ મુદ્ધં ધૃતૌદનૈઃ ।

ન તથાગ્નિમુખે નિપાતિતૈઃ

પશુસોમાજયપયશ્ચરુગ્રજૈઃ ॥ ૫૪ ॥

પરિશોધિતપાણિપલ્લવા

વરચિત્રાસનવેદિકાસ્થિતાઃ ।

પ્રણામન્તમધિક્ષિતિ પ્રભું

પરમાશીર્ભિરવર્ધયન્બુધાઃ ॥ ૫૫ ॥

ક્રમુકૈરથ ખણિતૈર્નવૈઃ

સિતતામ્બૂલદલૈઃ સુગન્ધિભિઃ ।

કુસુમૈર્ધનસારચન્દનૈ-

રપિ વિપ્રાનધિકાર્યપૂજયત્ ॥ ૫૬ ॥

વિબુધાસ્તુ વિશેષતોડચિતા

મણિહેમામ્બરમઞ્જુભૂષણૈઃ ।

ભુવનેઽખિલભુક્તિમુક્તિદં

પ્રશશંસુઃ પરમેશ્વરોત્સવમ્ ॥ ૫૭ ॥

छत्थं मडोत्सवपरम्परयैधमाने
रभ्ये चिदम्बरपुरे रयिताग्रिछोत्राः ।
सन्तः सभाधिपतिदर्शनशान्ततापाः
साम्राज्यशर्म दधति श्रुतिशास्त्रपाठैः ॥ ५८ ॥

द्वैतप्रन्थग्रहिलदुरलङ्कारधिकारदक्षै-
र्वायां गुम्भैर्वलदुपनिषत्सौरभैर्व्याघ्रपुर्याम् ।
पाराशर्यग्रथितमनघं ब्रह्मसूत्रं यतीन्द्रा
व्याकुर्वन्ति त्रिमुनिकण्ठागुम्भट्टविद्यानिषद्याः ॥ ५९ ॥

अडमिदमवलोक्यात्यद्भुतं तिल्वदेशे
शिवचरितमुपागां शीघ्रमाप्न्यातुकाभः ।
त्रिदिवमिति वदन्तं तुम्भुरे लृष्टयेता
गुरुरथ बहुमेने गीर्भिराशीर्मयीभिः ॥ ६० ॥

त्रिदशालय एव देवलोका-
स्त्रिसदस्रालय एष तिल्वदेशः ।
अनयोः क्व तुलाप्सरःसु रम्भा
दिवि सैकात्र तु ताः परःसदस्रम् ॥ ६१ ॥

मरणाज्जननाय्य मुक्तिरुक्ता
स्मरणाद्यप्यपरत्र सा हि गौणी ।
छल दर्शनतः किलेरिता सा
सकलश्रुत्यविरोधिनीति मुप्या ॥ ६२ ॥

दृष्ट्वा रथोत्सवदिनेषु दिशामधीशा-
नष्टौ समागतवतो ध्रुवमानुषपूर्व्यात् ।
प्रापुः पुरीं स्वयमपि प्रमदाय शम्भोः
स्वस्वोचितां चतुर्विधं दधतः समृद्धिम् ॥ ६३ ॥

श्रीमद्वैदिकमार्गभेलनकलाशुद्धान्तरङ्गः सुधी-
रद्वैतामृतलाभनिर्भरनिजानन्दानुभूतिः सताम् ।
गोप्ता मेटकरीकुलैकतिलको गोपालभूपालकः
काव्येऽस्मिन्मशो नटेशविजये सर्गं यकाराष्टमम् ॥

छति श्रीमद्भाषूलकुलतिलकस्य वेङ्कटकृष्णदीक्षितस्य कृतौ नटेशविजयाख्ये मडाकाव्ये अष्टमः सर्गः सम्पूर्णः ।

૯. નવમઃ સર્ગઃ

ચન્દનાચલપટીરકુટીર-
સ્પન્દમાનપવમાનગભીરૈઃ ।
અધ્વનીનજનમાનધનૈકા-
ગારિકૈરજનિ કૈશ્ચિદ્ભોભિઃ ॥ ૧ ॥

પગ્ધમેન નિનદેન દિશન્તી
પગ્ધતાં પથિકલોકવધૂનામ્ ।
પગ્ધસાયકયશાંસિ પઠન્તી
સગ્ધચાર પિકસન્તતિરુચ્ચૈઃ ॥ ૨ ॥

મન્મથોપનિષદાં મહનીયં
કોકિલેષુ કથયત્સુ રહસ્યમ્ ।
સ્થાણિડલૈરપિ જનૈસ્તરુણીનાં
કેવલં વિલુલુઠે કુચસીમ્નિ ॥ ૩ ॥

પલ્લવાનિ પરિદશ્ય લતાનાં
કોમલં નદતિ કોકિલયૂનિ ।
ભાવવિદ્યુવજનઃ પ્રમદાનાં
પર્યકૂજદધરાન્પરિચુમ્બ્ય ॥ ૪ ॥

પુષ્પમાસ ઇતિ ભૂરુહવાટી-
ત્યડ્ગજોત્સવ ઇતિ ધ્રુદિનીતિ ।
કુગ્જગેહ ઇતિ કોકિલવાણી-
ત્યુત્તરોત્તરમભૂદ્યુવભાગ્યમ્ ॥ ૫ ॥

મારવીરસમધિષ્ઠિતમાધ-
દ્રન્ધવાહગજરાટ્પદલગ્ના ।
શ્ૃષ્પલેવ દિવિ ષટ્પદમાલા
ચગ્ધલાન્વગતિચારુ શિશિગ્જે ॥ ૬ ॥

ષટ્પદાક્ષવલયં સવિરાવં
પલ્લવાડ્ગુલિતલૈઃ પરિચિન્વન્ ।
મોહનાય જગતાં મધુયોગી
પુષ્પરેણુભરભસ્મ ચકાર ॥ ૭ ॥

यञ्चरीककुलजङ्घतिमन्त्रै-
 र्भोययन् जडिति मानपिशाचम् ।
 कालमान्त्रिकवरः भलु कान्तै-
 र्यौवतानि सड योजयति स्म ॥ ८ ॥

भारुतो भुवनमारणविधां
 प्रेतनायकपुरे समधीत्य ।
 आगतः प्रयुयुजेऽध्वगवृन्दे
 प्रागडो भत परीक्षितुमेनाम् ॥ ९ ॥

पाण्ड्ययौवतपयोधरभार-
 स्फुरारुणपटलीषु विलुठ्य ।
 भारुतोऽजनि छिमो मलयार्द्रौ
 लेलिहानरसनेन कटुषणः ॥ १० ॥

कुल्लल्लकपरागसरागे
 वाति शीतलतरे वनवाते ।
 पादपाः सपटि पर्ययकम्प-
 न्साधु साध्विति किल स्वशिरांसि ॥ ११ ॥

वन्यवातशिशुना प्रततीनां
 गृह्णता किसलयङ्गुलिजालम् ।
 यङ्कमे मुभरषट्पदमाला-
 किङ्किणीतिभृता गडनान्ते ॥ १२ ॥

स्नानमञ्जमधुवारिषु वल्ली-
 मण्डपेषु जपकर्म वनेषु ।
 पत्रपुष्पाडरणं पथिकाङ्गे-
 ध्वनिकार्यमनिवेन वितेने ॥ १३ ॥

अम्भरोत्थितपरागमनङ्ग-
 स्थन्दने यलति यन्दनशैलात् ।
 पाटलध्वजपटाञ्चललक्ष्मीः
 प्रत्यपाटि नवपल्लवजालैः ॥ १४ ॥

सौधजालकमुष्णे सुरतार्तं
 दर्शनीयविवृतस्तनभारम् ।

ગન્ધસારગિરિગન્ધવહોડહો
સસ્વજે યુવતિવૃન્દમમન્દમ્ ॥ ૧૫ ॥

ચારુપલ્લવચયૈઃ શયનીયં
પુષ્પરેણુપટલૈઃ પટવાસમ્ ।
કુર્વતી રહસિ કુઞ્જલતાભૂ-
લેલિષુ પ્રિયસખી કુલટાનામ્ ॥ ૧૬ ॥

બાલચૂતતરુમૂલતલેષુ
સ્યન્દમાનમકરન્દહિમેષુ ।
કામકેલિરભસોદિતખેદાઃ
શેરતે સ્મ હરિણા હરિણીભિઃ ॥ ૧૭ ॥

કમ્પિતાનિ સહકારતરૂણાં
દાક્ષિણાત્યપવનેન દલાનિ ।
કૃત્તપાન્થગલશોણિતદિગ્ધા-
ન્યાડ્ગજાન્યસિદ્ધલાન્યનુચક્રુઃ ॥ ૧૮ ॥

મઞ્જરીષુ કૃતમાલતરૂણાં
પુઞ્જરીતિમધિગમ્ય પરાગૈઃ ।
પિઞ્જરીકૃતતનુભ્રમરાલિઃ
કુઞ્જરીરમણગણ્ડમદેડસ્નાત્ ॥ ૧૯ ॥

વન્યસીમનિ વસન્તતરક્ષો-
રધ્વનીનદલનાદસૂગાદ્રાઃ ।
વિસ્તૃતા ઇવ નખા વિરરાજુઃ
કિંશુકસ્ય મુકુલાઃ કુટિલાગ્રાઃ ॥ ૨૦ ॥

માન્મથી મરતકોપલકોશા-
મ્લાનમુષ્ટિરુચિરા ચ્છુરિકેતિ ।
કાપિ ચઞ્ચુગતકિંશુકપુષ્પા
ભીતમૈક્ષ્યત શુકી પથિકેન ॥ ૨૧ ॥

માનિનીદુરભિમાનશિલાનાં
ભેદનાય કિમયં પ્રસવેષોઃ ।
સ્વર્ણટક્રુ ઇતિ સંશયદાત્રં
ચમ્પકસ્ય મુકુલેન ચકાશે ॥ ૨૨ ॥

प्राप्तया वनभुवि प्रथमर्तुं
सङ्गमं ञटिति यम्भकवल्ल्या ।
प्राप्तवान्मत कथं पवमानो
मुक्तवानथ कथं मधुपो वा ॥ २३ ॥

माधवीमुकुलवान्तमधूली-
सेकयोगसुलभाङ्कुरजालम् ।
व्यत्यषिक्त मधुभिर्वकुलस्तां
युज्यते ल्युपकृतावुपकारः ॥ २४ ॥

अङ्गनाथरताताडनलीला-
माप्नुवन्सबहुमानमशोकः ।
प्रेक्षितुं तदिव भागमुपेतैः
पल्लवैरभिन्वैः परिवत्रे ॥ २५ ॥

मङ्क्ष्वकल्यत मधुकतरुणां
मण्डलेषु मधुदुर्दिनितेषु ।
कोरकौघकरकोत्तरवर्षि-
ष्वध्वगैः पिकरुतेऽशनिबुद्धिः ॥ २६ ॥

कर्णिकारकुसुमं मरुताभ्रे
कृष्यमाणमलिकीर्णमलासीत् ।
ग्रस्तमध्यगकुलक्षयछेतो
राहुणैव रविभिम्भमकाले ॥ २७ ॥

दर्शनीयतिलकोऽपि विपुलः
श्राव्यनव्यकलकण्ठरवोऽपि ।
अङ्कुरत्तुरवकोऽयमनेहा
मद्यपोऽप्यजनि मध्वनुकूलः ॥ २८ ॥

पक्कदाडिमङ्गलं परिदीर्णं
पाटलत्वगनुबन्धि बभन्ध ।
पट्टकञ्चुकितामारपुरन्ध्री-
पद्मरागमणिकञ्चुकबुद्धिम् ॥ २९ ॥

नालिकेरकुलीनवधूली ।

ધોરણી ભ્રમરધૂમલિતાગ્રે ।
ઉદ્યદમ્બુદધિયોદ્ગતકણ્ઠં
નીલકણ્ઠનિવહેન નિરૌક્ષિ ॥ ૩૦ ॥

ઘાતુકે રતિ કોકિલયૂનિ
દ્રોહિણિ ધ્વનતિ દુર્મદભૃગુગે ।
વાતિ પાતકિનિ વાત કિશોરે
જાતુ પાન્યજગદાશ્ચસિતુ કવ ॥ ૩૧ ॥

ભૃગુકીરપિકસારસઋત્વિ-
ગભૂષિતેઽધિમધુ ભૂરુહષણ્ડે ।
પાન્યલોકપશુસંજ્ઞાપનાર્થ
ધીમતા મનસિજેન દિદીક્ષે ॥ ૩૨ ॥

સત્યમેવ પરપુષ્ટસમૂહઃ
કાલકૂટવિષકલ્પિતદેહઃ ।
અન્યથા કથમદઃકૃતમોહઃ
પાન્યકો ભુવિ પતેદ્વિગતેહઃ ॥ ૩૩ ॥

ઉન્મિષ્ણુચયુગાં કુસુમાર્થ
નિષ્કુટેષુ નિતરાં વલમાનામ્ ।
કુગ્જગેહમનુ કોરકિતાશો
નાયકો નવવધૂં વિચકર્ષ ॥ ૩૪ ॥

પાટલૈઃ કિસલયૈઃ પવમાનૈઃ
શીતલૈઃ સુરભિભિઃ સુમનોભિઃ ।
કોકિલૈઃ કલરવૈર્મધુભિશ્ચ
સ્વાદુભિઃ સુહિતમિન્દ્રિયજાલમ્ ॥ ૩૫ ॥

મન્મથોત્સવવિધૌ મણિડોલા-
રોહણે સુમનસાં લવને ચ ।
ઉત્સુકો યુવતિભિર્યુવલોકો
વ્યત્યલડ્ઘત સુખેન વસન્તમ્ ॥ ૩૬ ॥

વાસરાધિપશતાડ્ગપરાગ્ચ-
ત્કાસરારિકુલગાત્રરુહાભાઃ ।
ધૂસરાઃ સ્વરજસાથ સુમાનાં

केसरा दृष्टिशिरेऽधिशिरीषम् ॥ ३७ ॥

कोडिलं क्वथनं सम्भृतमौनं
वीक्ष्य उन्त मुकुलैर्विकसद्भिः ।
मल्लिका परिजडास मलान-
ध्याद्विधेयं किमनेहसि याते ॥ ३८ ॥

हेनष्पाऽपतितोऽधिपयोधि
क्ष्वेलभिन्दुरिव षट्पदभिः ।
मल्लिकामुकुलभाग्वनमध्ये
मोडकृद्भिरिभिर्मुकुटैश्च ॥ ३९ ॥

भारयुद्धगलितं निशि कैश्या-
न्मल्लिकाकुसुमदाम विभाते ।
कुञ्जधाम्नि कुलटा किमुदीक्ष्य
व्यालकञ्चुकभिया व्यगलद्वाक् ॥ ४० ॥

भारमत्तगजमस्तकभाग-
स्यन्द्भमानमदशीकरशङ्खाम् ।
कुर्वतीभिरजलाकुचकुम्भे
धर्मवारिकणिकाभिरजृम्भि ॥ ४१ ॥

काञ्चनाद्रिमपि धर्ममलिम्भा
सम्भृतद्रवमवेत्य समन्तात् ।
युक्तमेव कुचसीम्नि युवत्या
स्वेदजम्बु बुधुधे बुधसङ्घः ॥ ४२ ॥

सुभ्रुवामतनुत श्रमतोयै-
र्दूषितस्तिलकितो भृगनाभिः ।
नासिकाग्रनवमौक्तिकलत्र-
शम्पकलभरसङ्गातिशङ्खाम् ॥ ४३ ॥

उन्नमय्य वदनं युवतीना-
मुत्सुकास्तिलकनेन युवानः ।
धर्मशीकरकदम्बार्थितयत्नाः
प्रावृत्तधरपानकपाने ॥ ४४ ॥

મલ્લિકામુકુલજલવિમોહ-
પ્રેમશાલિનિ પૃથગ્ચુવચુગ્મે ।
મધ્યભાજિ મદનોત્સવ આસી-
ત્રૌઢગાઢપરિરમ્ભણશેષઃ ॥ ૪૫ ॥

ભૂરિતાપભરિતં મણિમગ્ચે
પર્યશેત મિથુનં પૃથગેવ ।
હારયષ્ટિભિરવેષ્ટિ યથેષ્ટં
કૂલમુદ્ગુજકુચદ્વયસીમ્નિ ॥ ૪૬ ॥

તાલવૃન્તશતદુર્વિનિવારં
તાપમાશુ તરુણસ્ય તરુણ્યાઃ ।
આચયામ હરિચન્દનધૂલી-
ધૂસરઃ કુચદુકૂલસમીરઃ ॥ ૪૭ ॥

હસ્તવર્તિ હરિચન્દનસિક્તં
તાલવૃન્તમલસત્તરુણીનામ્ ।
ભિક્ષિતું વદનભિમ્બવિલાસં
ચન્દ્રમણ્ડલમિવ સ્વયમેતત્ ॥ ૪૮ ॥

સ્વર્ણવાર્ણસુભગં સુદૃગાડ્ગં
સ્વિન્નમુન્નતકુચં કૃતિના દ્રાક્ ।
હન્ત ચેટ્યુપહૃતેન જલાદાં
વાયુનોપજુગુહે ધુરિ ભર્તુઃ ॥ ૪૯ ॥

સ્નાનતો મૃગદૃશઃ સ્તનકુમ્ભ-
સ્તત્ક્ષણં વિરલતોયકણાકુઃ ।
કામુકેન કચધૂનનકાલે
પ્રેમગાઢમુરસા પરિરેભે ॥ ૫૦ ॥

શીતમંશુકશિખાગ્ચિતમગ્રે
ભિભ્રતી નવપયોધરકુમ્ભમ્ ।
શાલિકા ન તુ પરં સલિલાનાં
પાલિકાપ્યહૃત પાન્થમનાંસિ ॥ ૫૧ ॥

તૃષ્ણયાધરધૃતાગ્જલિરૂર્ધ્વ
દત્તદક્ષુચતટે ધુતમૌલિઃ ।

पानतः प्रथममेव युतत्या
पर्यडासि पथिकोऽम्बु ददत्या ॥ ५२ ॥

याऽऽमानुकरयण्डिमभूमा
दीपितेऽध्वगजानो दिनमध्ये ।
वृक्षमूलकृतवेदिषु वृन्दं
वृन्दमास्त परिपीय पयांसि ॥ ५३ ॥

पक्षिणो गिरिनदीषु पयांसि
ग्रीष्ममानुकिरणकवथितानि ।
पातुमक्षमतया प्रतिवृक्षं
दीनदीनमकुवन्त तृषार्ताः ॥ ५४ ॥

नानटन्नवकुशानुशिभानि
स्वैरभयमशिलाङ्गलकानि ।
आवडन्पुरडरालिकपट्ट-
प्रक्रियां प्रतिदिनं विपिनेषु ॥ ५५ ॥

प्रौढदावदलनस्फुटिताङ्गि-
ग्रावभण्डतिविह्वलगात्राः ।
मन्दमन्दमयलन्मिडिराश्चा
दिव्यतः किल दिनेऽजनि दैर्घ्यम् ॥ ५६ ॥

पद्मबान्धवकरैः परिभूतो
लोडितेक्ष्णपुटोऽद्रिलुलायः ।
तूर्णमाविलयति स्म तदीयैः
सेवितं समवगाढ्यं तटाकम् ॥ ५७ ॥

वारि भूरि परिपीय वसूनां
नायको निजकरैरतिमात्रम् ।
तद्गमन्निव तदा मृगतृष्णा-
व्याजतः प्रतिदिशं विलुलोके ॥ ५८ ॥

सर्वथैव पवनाशनसङ्घ-
क्षामयोगसमये समुदीते ।
पिप्पलेषु विबुधा भुवि उड्या
जङ्गिरे यलदलव्यवहारम् ॥ ५९ ॥

કવાપિ વારણગણસ્તરુમૂલે
હસ્તશીકરકિરોડધિકપોલમ્ ।
શઙ્કયતે સ્મ દવથું લઘુ હન્તું
મેઘસઙ્કઘ ઇવ મન્ત્રયમાણઃ ॥ ૬૦ ॥

શુદ્ધયા ચ સુમનોગણમધ્યે
શ્વાઘ્યયા ચ સુરભિઃ શુભજાત્યા ।
આપગાસુ શુચિરાચમનેડપાં
વ્યાપૃતો યદિ કિમત્ર વિચિત્રમ્ ॥ ૬૧ ॥

અમ્બુ શીતમજનિષ્ઠ તદાનીં
કાઞ્ચનાદપિ કથઞ્ચન મૃગ્યમ્ ।
નીરદાનમત એવ નિદાઘે
સ્વર્ણદાનશતસમ્મિતમાહુઃ ॥ ૬૨ ॥

ઉષ્ણભાસ્યુદયગે સતિ યાભિઃ
પર્યદીપ્યત પતઙ્ગાશિલાભિઃ ।
અસ્તગે પુનરભૂયત તાભિ-
ધૂમનિઃશ્વસિતધૂસરિતાભિઃ ॥ ૬૩ ॥

ચત્વરે ન ન ચતુષ્પથદેશે
વેદિકાસુ ન ન વા વિશિષ્ઠાસુ ।
સઙ્કઘશસ્તુ સમદૃશ્યત ધારા
યત્ર ગેહસવિધે યુવલોકઃ ॥ ૬૪ ॥

ભાલલોચનસુદર્શનપાણ્યો-
ર્નેવ ચેચ્છ્વશુરગેહનિવાસઃ ।
ગાઢતાપભહુલઃ કથમેષ
ગ્રીષ્મવાસરગણઃ ક્રમણીયઃ ॥ ૬૫ ॥

વાસરાણિ કદલીવનવીથ્યા-
મત્યગાધુવજનોડમ્બુવિહારૈઃ ।
ચન્દ્રકાન્તભુવિ ચન્દ્રમયૂષૈઃ
શર્વરીશ્ચ સમુદ્ગચ્ચતિ તાપે ॥ ૬૬ ॥

પ્રમદવનસમીરઃ પાટલીગન્ધલિપ્સા-

परिमिलदलिवृन्मामन्जुङ्कारभैः ।

कनकसदसि नृत्यं कुर्वतश्चन्द्रमौले-

रनुगुणमपराङ्गे स्वैरमारब्धं गीतम् ॥ ६७ ॥

आषाढे डिल मासि तत्र नगरे लृष्टाः पुनर्मल्लिका-

गन्धान्यलमरावलीकृतलरिद्व्यावस्फुरत्तोरणैः ।

सिञ्चन्तो नटनायकस्य पुरतः श्रीगन्धसारोदकं

सोत्साहं त्रिसहस्रदीक्षितवराश्चक्रुः शताङ्गोत्सवम् ॥ ६८ ॥

श्रीमद्वैदिकमार्गभेलनकलाशुद्धान्तरङ्गः सुधी-

रद्वैतामृतलाभनिर्भरनिजानन्दानुभूतिः सताम् ।

गोमा भेटकरीकुलैकतिलको गोपालभूपालकः

काव्येऽस्मिन्नवमं नटेशविजये सर्गं यकाराद्भुतम् ॥

एतौ श्रीमद्भाषूलकुलतिलकस्य वेङ्कटकृष्णदीक्षितस्य कृतौ नटेशविजयाभ्यां मङ्गाकाव्ये नवमः सर्गः सम्पूर्णः ।

१०. दशमः सर्गः

ग्रीष्मकाननकृशानुशिषोत्थैः

कज्जलैर्मलिनितं भ्रमभूत्तिम् ।

संशयं विदधतीति समेषां

प्रावृडाविरलवद्भ्रमदल्ला ॥ १ ॥

प्राक्कदम्बसुरभिः पवमानः

पाकशासनधनुर्नु पश्चात् ।

दक्षिणाभिनवतोयधरश्री-

रुत्तरा य तटिदुन्मिषति स्म ॥ २ ॥

भारदिविजयमङ्गलयात्रा-

कालिकैः डिल गभीरगभीरम् ।

शैलवारणशिशोभिरुद्धै-

र्ध्वने जलदुन्दुभिवृष्टैः ॥ ३ ॥

वारिदस्मरलटा वलमाना

द्विक्षु धूनिततटिदुणवेत्राः ।

प्रोषितान्निजगुलं प्रति यूनो

દ્રાવયન્ત ઇવ ધીરમગર્જન્ ॥ ૪ ॥

નીલસૌધશિખરાણ્યનુ પશ્ય-
ન્ત્યાત્મનઃ સરણિમધ્યગયૂના ।
કૌતુકાદુપવને કનકાડ્ગી
કેકિનેવ દદૃશે ધનવિદ્યુત્ ॥ ૫ ॥

વીચિભિર્જલનિધૌ વિપુલાભિ-
દૂરદર્શિતતિરોહિતરૂપા ।
ચારુવિદ્યુમલતેવ ચકાશે
ચગ્ચલા જલદસકુલિતેઽભ્રે ॥ ૬ ॥

કાલિકામભિ કૃતારભટીકા-
મન્તરેઽભ્રસદસોઽધિકહર્ષાત્ ।
નીલકણ્ઠમવલોક્ય નટન્તં
પ્રભભાવમભજત્કૃણિરાજઃ ॥ ૭ ॥

કાલમેધનિનદૈઃ સનિનાદં
વારિભન્ધમધિગમ્ય વલદ્ભિઃ ।
મેદુરા મદકણા ઇવ મુક્તાઃ
પ્રાપ્તુવન્પ્રથમભિન્દવ ઊર્વીમ્ ॥ ૮ ॥

સમ્પતત્તૃષિતચાતકપોત-
ત્રોટિકોટિદલચૂષિતશેષાઃ ।
શીકરાઃ પ્રથમતઃ કિલ ચેલ-
ક્નાપમાપુરવર્તી ધનમુક્તાઃ ॥ ૯ ॥

વારિવાહનિવહે વલહન્તુ-
શ્ચાપયશ્ચિરચિરેણ ચકાશે ।
ઇન્દ્રનીલશિખરીન્દ્રનિતમ્બે
ગૈરિકદ્રવઝરીવ ગલન્તી ॥ ૧૦ ॥

અસ્ફુટદ્ભહિરજાણ્ડકટાહો-
દ્ધટ્ટને મણિમયં કટકાર્ધમ્ ।
વિક્રમેષુ કિમુ વિષ્ણુપદે ચ-
દૃષ્ટમિન્દ્રધનુરિત્યવશિષ્ટમ્ ॥ ૧૧ ॥

ग्रीष्मसोष्मघनगोमयपङ्क्तैः
प्रावृषा पदमलिप्यत विषज्ञोः ।
रङ्गवत्स्विरपि रत्नरजोभि-
स्तन्यते स्म धनुराकृतिरत्र ॥ १२ ॥

मेघमाण्डलमलोदधिमध्ये
तन्वता मणिधनुर्भयसेतुम् ।
कालदाशरथिनावधि काण्डै-
रुष्णपङ्क्तिवदनो लतशीतः ॥ १३ ॥

कर्षणस्य दधनक्षुब्धितासु-
क्याटलाडिपतिभोगपरीतम् ।
आशु मन्दरमसस्मरदब्धौ
भे धनुर्वलयितो धनसङ्घः ॥ १४ ॥

धार्तराष्ट्रभयदायिनि कृष्णे
सिंहनादिनि घने सति सद्यः ।
अर्जुने गृहशिभाण्डिनि यारा-
द्विभीष्म उष्ण उदभिद्यत काण्डैः ॥ १५ ॥

मर्दनं भत शुच्यैर्भलिनात्मा
काल ओष कृतवानिति मत्वा ।
मानसं प्रति नु मङ्गु पलायां-
यङ्किरेऽतिशुचयः कलङ्साः ॥ १६ ॥

आलतासु पयसाम्भुजवाटी-
ष्वाततासु सरणिष्वतिपङ्क्तैः ।
आवृतासु य उरित्सु धनौघै
राजङ्सगतयो न रराजुः ॥ १७ ॥

लंससन्ततिरलक्षि पलक्षी
कौच्यशैलकुडरं प्रविशन्ती ।
निर्गलद्विमलनिर्जरिणीभि-
निर्विशेषमटवीषु निषादैः ॥ १८ ॥

दीनयातकशिशौ दयनीये
कन्दति स्नुतपयःकण्ठाजालः ।

પ્રાવૃષો ધૃતપથોઘરનામા
તાવદભ્રાનિવહસ્તનતિ સ્મ ॥ ૧૯ ॥

પ્રાવૃષિ પ્રથમમેવ હિ વર્ષા-
દ્વિષ્ટપે વિરહિણીબહુલેડસ્મિન્ ।
અઞ્જનદ્રવમયી સરિદગ્રે
પાન્થલોકમરુધત્પ્રવહન્તી ॥ ૨૦ ॥

સુભ્રુવાં પ્રિયસમાગમવાર્તા-
ન્વેષણવ્યસનિના હૃદયેન ।
સાકમુત્રતતટં સરિદોઘઃ
પાતયન્બત પથઃ પ્રરુરોઘ ॥ ૨૧ ॥

મારદિઞ્જયમહોત્સવહેતો-
ર્નીરવાહકુલનીલવિતાને ।
વિસ્તૃતે વિયતિ તત્ર વિરેજુઃ
સ્થૂલમૌક્તિકસરા ઇવ ધારાઃ ॥ ૨૨ ॥

કાલમેઘકુલકજ્જલિતાભ્રે
ભેકભાઙ્કૃતિભયકુરદિક્કે ।
અર્ધરાત્રિસમયેડમિસરન્ત્યાઃ
સાહસં હિ ભુવિ ષડ્ગુણમાહુઃ ॥ ૨૩ ॥

વાતવિસ્તૃતઘનાઘનવર્ષા-
કામિનીકચભરે પરિકુલ્લા ।
મલ્લિકાસ્રગિવ મઞ્જુબલાકા-
માલિકાતિમહતી વિલુલોકે ॥ ૨૪ ॥

જૃમ્ભિતે સતિ જલોદયકાલે
યત્ર પૂર્વમુદલાસિ મરાલૈઃ ।
તારકાભિરપિ તત્ર બકૌઘૈ-
જર્યોતિરિન્ડગણગણૈશ્ચ ચકાશે ॥ ૨૫ ॥

અમ્બરે સતિ પથોઘરભારે-
ણાવૃતે તવ પથોઘરભારઃ ।
અમ્બરેણ કથમાવૃત ઇત્યા-
કર્ષિ યૌવતકુચાંશુકમિષ્ટૈઃ ॥ ૨૬ ॥

ચાતકેષુ ભુવનં સ્વનિષેવિ-
 ધ્વર્પયન્વિતરણિત્વમગાઘઃ ।
 કેતકીદ્રુભિરસેવિ ધનોઽસૌ
 કુટ્મલચ્છલકૃતાઞ્જલિભન્ધૈઃ ॥ ૨૭ ॥

અભ્રનિર્ગલદનારતધારા-
 વર્તનાવનિતલામ્બુવિહારી ।
 ઉત્પતન્નુરુતપા ઇવ મત્સ્યઃ
 સ્વર્ગસિન્ધુસલિલં વિજગાહે ॥ ૨૮ ॥

વાનરેષુ ધનવર્ષહતેષુ
 વ્યાપ્તુવત્સુ વિટપાદ્વિટપાગ્રમ્ ।
 પ્રત્યબોધિ પતનોત્પતનાભ્યાં
 પક્વજમ્બવલિપરસ્પરભેદઃ ॥ ૨૯ ॥

કાકઘૃકકલવિક્લુકુલાય-
 પ્રાયચૈત્યતરુષુ પ્રતિપત્ય ।
 આશુનાશિભિરહો કરકૌઘૈઃ
 પાતકં ભુવિ પરં સમચાધિ ॥ ૩૦ ॥

ગન્ધવાહયુવઘટ્ટનદીર્ય-
 ચ્છક્યાપશુભકઞ્ચુલિખણ્ડાઃ ।
 પ્રાવૃષઃ કિલ પથોધરભારા-
 દિન્દ્રગોપનિકરા ઇતિ પેતુઃ ॥ ૩૧ ॥

ઉદ્યતે જગદુપેન્દ્રકુમારે
 જેતુમસ્ય જયસાધનમિન્દ્રઃ ।
 વાહનં વરધનુશ્ચ દદત્સ્વં
 હન્ત કોપમપિ મૂર્તમમુઞ્ચત્ ॥ ૩૨ ॥

ચઞ્ચલાયતકશે જલવાહા-
 ધ્યાપકે નદતિ ધીરમુદારમ્ ।
 શૈલસીમ્નિ શિખિમાણવકાનાં
 શુશ્રુવે કલકલઃ શ્રવણીયઃ ॥ ૩૩ ॥

નીલમેઘનિવહેન દશાના-

માવૃતેડપિ હરિતામવકાશે ।
 ઉલ્લાસ તરણેરુડુપસ્યા-
 ધ્યાસુ માણલમહો તટિનીનામ્ ॥ ૩૪ ॥

અસ્તમેતિ સવિતાસ્ય તટાકાઃ
 કુર્વતેડસ્ય કમલાઞ્જલિબન્ધમ્ ।
 શ્રોત્રિયૈરિતિ ધનસ્થગિતેડભ્રે
 સાયકર્મસમયો નિરણાયિ ॥ ૩૫ ॥

કામિનીકલિતનિર્દયકણ્ઠા-
 શ્લેષસઞ્જનિતશર્મવિશેષૈઃ ।
 શરટજ્જલધરો લઘુવર્ષા-
 વાસરઃ સુકૃતિભિર્વિલલડ્ઘે ॥ ૩૬ ॥

અમ્બરં પરિદ્યત્યવદાતં
 હંસપડ્ક્તિભિરલકૃતપાર્શ્વમ્ ।
 આયયૌ શરદદભ્રસિતાભ્રા
 લાલિતાભ્યુદિતરાજકરેણ ॥ ૩૭ ॥

વિષ્ટપં શરદ્તોર્વશયન્દ્રા-
 ગડ્ગજપ્રભુરદત્ત કિમસ્મૈ ।
 લક્ષ્મકૈતવલસાન્નિજમુદ્રં
 ચન્દ્રબિમ્બમિષશાસનપત્રમ્ ॥ ૩૮ ॥

ચારુભિર્વિરહિતાશ્ચપલાભિઃ
 પાણ્ડુતામિવ ધનાઃ પ્રતિપદ્ય ।
 દિક્ષુ તૂલલઘવો વલમાના-
 શ્ચિક્ષિયુર્બત ચિરં વિધુરત્વાત્ ॥ ૩૯ ॥

શમ્પયા કનકશર્ડૂખલદામ-
 ચ્છન્નયા પરિવૃતો જલદઃ ખે ।
 નિઃસ્પૃહઃ શરદિ નીલમહોક્ષ-
 વ્યાજતોડધિગુ વલન્નદતિ સ્મ ॥ ૪૦ ॥

સપ્તપર્ણકુસુમેષુ સમીરઃ
 સન્નિપત્ય મધુગન્ધિષુ સઘઃ ।
 નિષ્પતન્નિરિગુહાસુ નિષણ્ણૈ-

રભ્યધાવ્યત રુષા હરિડિમ્ભૈઃ ॥ ૪૧ ॥

ગન્ધસિન્ધુરકપોલતલસ્યુ-
ક્રપુણ્ડરીકમુખપર્યટનોત્કઃ ।
બાણકોટિષુ પતન્નપિ નાલિ-
વિવ્યથે વિરહિદુર્વિધિપાકાત્ ॥ ૪૨ ॥

ષટ્પદાલિરરુણામ્બુજષણ્ડે
મેદુરા યુવમનોમૃગહત્યૈ ।
દારુણસ્મરકિરાતતતાયો-
વાગુરેવ દવસીમ્નિ વિરેજે ॥ ૪૩ ॥

સિન્ધવઃ સ્વપતિચૂષણશીલે
સ્ફીતતેજસિ મુનૌ સતિ ભીતાઃ ।
અમ્બુજાઞ્જલિમકુર્વત કાશ્યા-
દ્રાજસાપ્રકૃતિતાં રહ્યન્તઃ ॥ ૪૪ ॥

પ્રાગ્રજસ્વલતયા બહુરાત્રં
પ્રાપ યા ન તટિની પ્રતિકર્મ ।
નિર્મલા શરદિ સા નિજકેશા-
ઞ્છૈવલાન્ધયસિ શોધયતિ સ્મ ॥ ૪૫ ॥

પુણ્ડરીકકુલભૂરિવિલાસા-
વાસનીલવનરાજિસમેતા ।
તાવદદ્રિષુ તટી તટિની ચ
દ્વે પરસ્પરતુલામલભેતામ્ ॥ ૪૬ ॥

દન્તિદન્તશકલૈરિવ દીપ્તૈઃ
કૈરવૈરુડુગણૈરપિ કીર્ણમ્ ।
શારદં મનસિકૃત્ય સ નૂનં
કં ચ ખં ચ કવિરાહ સવર્ણમ્ ॥ ૪૭ ॥

કામકુણ્ડલિતકાર્મુકચક્ર-
કેકૃતિભ્રમકરં ગહનાન્તે ।
કૂજિતં મદકલં કુરરીણા-
માતતાન પથિકાનધિકાર્તાન્ ॥ ૪૮ ॥

દૈવિકી મમ તિરસ્કૃતિરાસી-
 લુપ્થમાત્રગુણિનીતિ તુલાસ્થે ।
 પ્રત્યયાર્થમિવ ભાસ્વતિ પદ્મિ-
 ન્યુન્નમય્ય મુખમુચ્છ્વસિતિ સ્મ ॥ ૪૯ ॥

પ્રાવૃષેણ્યદિવસે પ્રતિપેદે
 સમ્મદં સ કિલ ષણ્મુખવાહઃ ।
 શારદેઽહ્નિ તુ ચતુર્મુખવાહઃ
 કસ્યચિદ્ભવતિ કશ્ચન કાલઃ ॥ ૫૦ ॥

ભૂષણાનિ પથિ શિઞ્જિતભીત્યા
 દ્રાગ્વિમુચ્ય તટિનીં નિશિ યાન્ત્યા ।
 હંસકે નદતિ હન્ત સશદ્ધું
 સ્વાઙ્ગિયુગ્મમભિસારિકયૈક્ષિ ॥ ૫૧ ॥

રાજહંસ ઇતિ પાથસિ રાકા-
 ચન્દ્રભિમ્બમભિસૃત્ય સરાગમ્ ।
 વઞ્ચિતાથ વરટા નિજનાથે
 ન સ્મ વિશ્વસિતિ જાતુ યથાર્થે ॥ ૫૨ ॥

વાજપેયવિહિતાવભૂથાનાં
 યજ્ઞવનામુપરિ હંસયુવાનઃ ।
 આતપત્રમવલોક્ય ગૃહીતં
 હંસ ઇત્યનુનદં દિવિ નેદુઃ ॥ ૫૩ ॥

બહ્નમન્યત શુચિર્દ્વિજવૃન્દે
 શુદ્ધમાનસગતિઃ સુનદીષ્ણઃ ।
 શીતવાતસહનોઽપિ ચ હંસો
 વર્ણસકુરવશાત્તુ શિખી ન ॥ ૫૪ ॥

વાસવોપલમયીવ વિતર્દિ-
 શ્ચન્દ્રકાન્તમણિપીઠસમેતા ।
 શિશ્રિયે શિતિજલા સરિદાવિઃ-
 સૈકતા ચ સુગિરા દ્વિજપડ્કત્યા ॥ ૫૫ ॥

સ્પર્ધિતં વિરુરુથે હિ મિથસ્ત-
 ત્મઞ્જરીટમિથુનં ઘટમાનમ્ ।

येन सर्वयुवमोहनदात्रा
सूयिकाजनि निधेः शरद्व्याम् ॥ ५६ ॥

कन्दलत्कुमुदकाननपेल-
द्राजलंसरमणीयरएानि ।
दुग्धसिन्धुसरसोदरवल्ग-
द्विद्रुमाङ्कुरविवासमपुष्पान् ॥ ५७ ॥

शारदेषु दिवसेषु समानं
पुण्डरीकपटलेन पयोधौ ।
उन्मिमेष दृगुभय्यपि विष्णोः
पुण्डरीकनयनो हि स कालः ॥ ५८ ॥

सप्तपार्श्वमिसृत्य सकामं
मञ्जरी परिवलन्मदगन्धम् ।
स्कन्धदेशविनिवेशितशुण्डा-
काण्डया चिरमवर्ति करिण्या ॥ ५९ ॥

सञ्चरत्सरसि सन्ततपेल-
त्कामिनीकुयतटीघुसृणाक्ते ।
मल्लिकाक्षमिथुनं यरणास्थे
राजलंसयुगरीतिमधत्त ॥ ६० ॥

रक्तवारिरुद्धरङ्गरजोभि-
र्धूसरा धुरि मिथो घटमानाः ।
भारदेवमहिता एव मल्ल्याः
षट्पदाः सनिनदं द्रिशि येरुः ॥ ६१ ॥

शुद्धराजतघटं पुलिनान्ते
न्यस्य कल्पितनदीजलकेल्या ।
मुग्धया हृद उदीक्ष्य मरालं
युक्कुशे निजघटः स्रवतीति ॥ ६२ ॥

पुण्ड्रपर्वगलितस्फुटमुक्ता-
वारशर्करिलया वनगोप्यः ।
धक्षुशाकटजनस्य सरण्या
कालमीनमभजन्त कथञ्चित् ॥ ६३ ॥

અધ્વગઃ કલમપાલિકયાત્રે
દર્શિતેડપિ પથિ તદ્ગતચેતાઃ ।
સ્મૃષ્ટવાનિવ પદૌષધિભેદં
બમ્ભમીતિ બત તાં પરિતઃ સ્મ ॥ ૬૪ ॥

ચાખલીષિ ન ચ શક્ષસિ ગન્તુ-
મસ્તિ સિદ્ધિરિતિ કાપિ ભુજ્ઙમ્ ।
લોલદૃષ્ટિમરુણલ્લઘુભોગિ-
ગ્રાહિણીવ પથિકં ચવગોઞ્ચી ॥ ૬૫ ॥

પ્રસ્થિતસ્ય પરિતઃ કમમાણા
દિગ્જયાય મદનસ્ય તુરઙ્ગાઃ ।
શ્યામલાઃ કલમસીમ્નિ સમેતા
જૃમ્ભિતા વનશુકા અવતેરઃ ॥ ૬૬ ॥

ઘોષિતૈઃ કલમકાનનગોઘ્યાઃ
પ્રસ્થિતાન્બત શુકાન્સમગૃહ્ણન્ ।
પલ્લવૈશ્ચ કુસુમૈઃ પ્રહિયન્ત્ર-
સ્થાણાવસ્તદ્વપગીતિસમુત્થૈઃ ॥ ૬૭ ॥

પ્રોચ્ય માસમવધિં પ્રસવર્તો-
ર્યોષિતિ પ્રચલિતઃ પથિ વન્ચે ।
ગોપિકાધ્વનિષ્ઠુ કોકિલબુદ્ધ્યા
હા વસન્ત ઇતિ કશ્ચિદ્મુહ્યત્ ॥ ૬૮ ॥

તત્ર તત્ર નવદર્ભસમૂહાઃ
પુષ્પિતાસ્ત્રિભુવનં વિજિગીષોઃ ।
રેજિરે રજતકેસરપડ્ક્રયા
રાજિતા રતિપતેરિવ કુન્તાઃ ॥ ૬૯ ॥

દિગ્જયાય ચરતામિહ રાણાં
હસ્તિભિર્હરિતપટ્ટપતાકાઃ ।
દીર્ઘશૈલકદલીદલપાલી-
વિભ્રમં વિદધિરે ભ્રિયમાણાઃ ॥ ૭૦ ॥

રાજહંસરજનીકરકાશ-

स्तोमकैरवकुलच्छलतः स्वाम् ।
अङ्गजे किरति कीर्तिमगच्छ-
त्सा शरच्छरदयोगिषु भूत्वा ॥ ७१ ॥

वायुवह्निजलभानि वसन्त-
ग्रीष्मवार्द्दिनशरत्सु किमुद्धिम् ।
प्रापुरित्युतुयुगे परिशिष्टे
भूरजसि परिवृद्धिमगच्छन् ॥ ७२ ॥

अम्भरे विधिरपां परमाणू-
न्व्यस्तृतातपते छिमदम्भात् ।
अप्सिसृक्षुरत एव बुधानां
भाविवर्षपरिकुम्भिरिदानीम् ॥ ७३ ॥

डैमनेषु दिवसेषु यतोऽभू-
द्भूयैश्चिराय धृतश्रुवनगर्भा ।
विप्रकीर्णछिमधर्मकणौघा
पाण्डिमानमत एव बभार ॥ ७४ ॥

दिव्यलंसनिवलेऽल्लतटिन्यां
शारदेषु दिवसेषु विदृत्य ।
क्षिप्रपक्षकुलकम्पिनि पेतुः
शीकरा छिममिषेण समन्तात् ॥ ७५ ॥

दिङ्मुभानि कुशकाशगुलुच्छै-
रुर्ध्वपुण्ड्रलसितान्यथ तानि ।
डैमनेन दिवसेन छिमानी-
भूतिलेपभरितानि कृतानि ॥ ७६ ॥

अच्छमिन्दुमणिमम्बरशाणो
कर्षति ग्रथितरश्मि कृतान्ते ।
तस्य यूर्णपटलीव तदानी-
माविरास मळतीति छिमानी ॥ ७७ ॥

डारदाग्नि सलिले य छिमत्वं
प्रायशो मिडिकया प्रथयन्त्या ।
पद्मपालिषु वियोगिषु य प्रा-

લેયતા પ્રકટિતા બત લોકે ॥ ૭૮ ॥

યામિનીષુ યદભૂદતિદૈર્ઘ્યં

યચ્ચ હ્રસ્વમજનિષ્ટ તદાહઃ ।

પ્રોદિતોઽજનિ ચિરાય તદેત-

ત્યાંસુલાકુલતપઃપરિપાકઃ ॥ ૭૯ ॥

જારદષ્ટમધરં પિદધાના

કાપિ નવ્યકુલટા કુલટાભિઃ ।

પૃચ્છતે સ્વપતયે પ્રણહેતું

શીલિતા હિમ ઇતીતિ વદસ્વ ॥ ૮૦ ॥

ઇત્વરી બત નિશાસુ હિમાની-

દુર્નિરીક્ષગમનાપિ વિભાતે ।

શાદ્રલેષુ સમસૂચ્યનુરાગૈઃ

પ્રસ્નુતૈરિવ બહિઃ પદયાવૈઃ ॥ ૮૧ ॥

હાસ્તિકં દિનમુખે બહિરેષ્ય-

ત્સન્તતં સ્થપુટિતે હિમપિણ્ડૈઃ ।

પ્રાડગણેઽપિ પદમેકમનીશં

કર્તુમુદ્ધૃતકરં રટતિ સ્મ ॥ ૮૨ ॥

વાલિનેવ શિશિરેણ વિદૂરં

દ્રાવિતો રવિતનૂજ ઇવોષ્મા ।

ઋશ્યમૂકમિવ સોઽપિ તદાનીં

પ્રાપ યૌવતપયોધરદુર્ગમ્ ॥ ૮૩ ॥

વીટિકાદ્વિપટિકાપ્રતિસીરા-

ગર્ભગેહમૃગનાભિહસન્તીઃ ।

સન્નિધાય સુદતીકુચદુર્ગં

સંશ્રિતૈર્વિમુમુચે શિશિરાદ્ભીઃ ॥ ૮૪ ॥

સાયમાતપદવાગ્નિશિખાભિ-

ર્યાહતા નિશિ હિમૈર્વનરાજિઃ ।

કુન્દપુષ્પકપટેન વિભાતે

બાષ્પભિન્દુપટલં વિસસર્જ ॥ ૮૫ ॥

ઇત્થં દુરન્તહિમવર્ષિણિ જૃમ્ભમાણે
કાલે વિયોગિજનજીવવિયોગકાલે ।
કાન્તાકુયોષ્મકબલીકૃતશીતગર્વા
નિદ્રાસુખાન્યનુભવન્તિ નિશિ સ્મ ધન્યાઃ ॥ ૮૬ ॥

તરુકુલમુરુશાખાશોષમાત્રં તદાનીં
પ્રતિદિશમવલોક્ય પ્રાણભૃદ્વ્યાઘ્રપુર્યામ્ ।
અમનુત શિવરાત્રાવર્ચિતું ભૂસુરેન્દ્રે-
રખિલમપિ વિલૂનં પત્રપુષ્પાકુરૌઘમ્ ॥ ૮૭ ॥

જનનમરણભીતો જૈમિનિવ્યાસવાચા
વિદિતદહરવિદ્યાસમ્પ્રદાયો વિમુક્ત્યૈ ।
વિમલમતિરુપાસ્તે વેદપાદસ્તવાઘૈ-
ર્વર ઇહ નટરાજં પુણ્ડરીકાભિધાને ॥ ૮૮ ॥

શ્રીમદ્વૈદિકમાર્ગખેલનકલાશુદ્ધાન્તરંગઃ સુધી-
રદ્વૈતામૃતલાભનિર્ભરનિજાનન્દાનુભૂતિઃ સતામ્ ।
ગોમા મેટકરીકુલૈકતિલકો ગોપાલભૂપાલકઃ
કાવ્યેઽસ્મિન્દશમં નટૅશવિજયે સર્ગ ચકારાદ્ભુતમ્ ॥

ઇતિ શ્રીમદ્ધાધૂલકુલતિલકસ્ય વેકુટકૃષ્ણાદીક્ષિતસ્ય કૃતૌ નટૅશવિજયાખ્યે મહાકાવ્યે દશમઃ સર્ગઃ સમ્પૂર્ણઃ ।
ઇતિ નટૅશવિજયં સમ્પૂર્ણમ્ ॥

Proofread by Ruma Dewan

——
Nateshavijayam

pdf was typeset on April 7, 2025

——

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

